

BÖRZSÖNYI HELIKON

Irodalmi, művészeti, természetbarát folyóirat

XIII. évfolyam 8. szám, 2018 december

"Áldjon meg az Isten mindenkit, aki az áldatlan magyar ugart tördeli."

Hajósi János fotója

Tartalom:

- Ketykó István:**Ima bocsánatért; (vers) 3
Dr. Koczó József:Puszták, majorok, tagok az Alsó-Ipoly mentén és a Börzsöny vidékén II.; (képes helytörténeti írás) 4-15
Kiss Anna Mária:péntek esti blues;A giccsről pláne, avagy kussolja'; (versek) 16-17
Csáky Károly:A hányatott sorsú ipolysági főgimnáziumi paptanár és óvári plébános, Bartus Lajos élettörténete a kisebb-nagyobb események tükrében; (képes helytörténeti írás) 18-27
Makkai László:Túl az előzőn;Csak;Hihetetlen;Itt, ott; (versek) 28-29
Kuruc Tóth Tamás:Működés közben; (vers) 30-35
Kő-Szabó Imre:A stokedlis dobos; (írás) 36-38
Horváth Ödön:Talált titkom;Sorsunk sodrában;Most, hogy temetnek;Kertünk dalnoka; (versek) 40
Egry Artúr:December 5.; (vers) 42
Székács László:Koszorús gyertya; (vers) 44
Pribojszky Mátyás:A „Boszorkány” VI. rész; (írás) 46-60
Végh Tamás:Gyertyalángnál; (vers) 62
Hörömpő Gergely:Gyertyaláng; (vers) 63
Csáky Károly:Emléktábla helyett egy lakótelepi padra; (vers) 64
B. Tóth Klára:Fohász alkonyatban; (vers) 66-67
H. Turi Klára:Angyali szóval; (vers) 68
Börzsönyi Erika:Csikorgó tél volt; (vers) 69
Polgár Vera:Lizi; (írás) 70-72
Dobrosi Andrea:Előrelátás; (vers) 74
Elbert Anita:Kristályfenyő; (vers) 75
Kovács T. István:Pusztai látomás;Éjfél felé; (versek) 76
Debreczeny György:ingemen fekete tulipán; (vers) 78
Fetykó Judit:Adventi tűnődés;Karácsony; (versek) 80-81
Beszámoló:Hetven éves az Ipolysági Városi Könyvtár;Vigyinszki Attila kiállítása Rétságon; 82-91
Petrozsényi Nagy Pál:Hazugság; (írás) 92-93
Siska Péter:Decemberi episztola; (vers) 94
Ilies Renáta:Angyal; (vers) 95
Ifj. Cservenák Mihály Görgy:Így karácsony elé; (vers) 96
Kerekes Tamás:Az Angol Királynő parkja; (írás) 98-100
Janecskó Györgyi:Azon a reggelen; (vers) 102
Pályázat; Spangár pályázat kiírása; 103
Könyvajánló; 104-110
Karaffa Gyula:A fa;K(i)út; (versek) 111-112
Impresszum; 113

E havi számunkat a Balassagyarmaton élő és alkotó Hajósi János fotóival díszítettük! Köszönet a képek közlési jogáért!

Minden kedves olvasónknak, szerzőnknek békés, boldog, sikeres újévet kívánok! A Szerk.

Ketykó István: Mostanában fekete lovakkal álmodom

Összegyűjtött és új versek
(1976 – 2003)

Ima bocsánatért (2000) ciklus versei

Ima bocsánatért

Juditnak

*Ne vedd el tőlem a falovakat,
ha szótlanság hever játékaim között,
mert jönnek rendet rakni a szavak
szétszórt polcaimon keljfeljancsi módján
talpraállnak a mondatok...
Ne vedd el tőlem a falovakat,
ha szürke hályog száll szememre
és beterít szárnyával az éjszaka,
mert jönnek tollamra
dolgos kis csapatok;
tolláskodnak hajnali verebek fülemben
kiröpülnek félig meztelen verseim
combod meleg fészkeből...
bocsáss meg átkos némaságomért - - -
ha már szólni nem tudok
csak nézz rám nedves szemmel
tedd kiszáradt nyelvemre a holdat
- szentséges ostyát -
a tömjénillatú csöndben
tested oltára előtt térdepelve
megjön hangom is -*

Amen.

Vácrátót, 1982. május 20.

Dr. KOCZÓ JÓZSEF**PUSZTÁK, MAJOROK, TAGOK AZ ALSÓ-IPOLY MENTÉN ÉS A BÖRZSÖNY VIDÉKÉN II.****Dél-Hont külterületi lakotthelyeinek topográfiája a 18-20. században**

(Az előző számunkban megjelent tanulmány folytatása.)

7. Hont kisközség 860 lakossal a Börzsöny hegység északi részén, az Ipoly bal partján.

1784: Ipoly-malom; a Csitári-patakon vízimalom; 1850: Csitár pusztája népessége 310 (!) fő;¹ 1852: Hont falu Csitár pusztával, földesura az esztergomi érsek;² 1864–66: Csitár³ jelenleg pusztája, 840 esztendő előtt a falu ott lehetett; fekvése két hegy közötti róna helyen; Csitári nevű folyó – mely a drégelyi vártól lefelé folyik – vágja keresztül; jelenleg egy malommal ellátva.⁴ 1863: Csitár p. 1869: Csitár M. /malom/ a Csitár-patakon; 1873: Csitár p. 1882: Csitár p. 1884: Honti malom az Ipolyon; 1902: Kútberék erdőszelvény 6 lakóval; 1906: *Kútberék erdőszelvény*; 1913: Kútberékpusztája 8 lakos; 1920: Külterület 67 lakos; 1941: Kútberék-őrház, a Köpő kút közelében, a Csitár-patak völgyében.

8. Ipolybél kisközség 509 lélekkel az Ipoly folyó jobb partján, Ipolyságtól délnyugatra (Szlovákia, **Bielovce**).

1784: hajómalom; 1884: két hajómalom, Béli pusztája; 1886: Pusztája; 1893: Csárad telep; 1902: Csárad⁶ pusztája 6 lélekkel; Rozmaring m. 42 lakos; Uraság p. 9 lakóval; 1906: térképen a külterület jelölve, helynév hiányzik; 1913: Csáradpusztája (A helységnévtár Általános része Ipolyszakállónál tünteti fel.); Rozmaringmajor 51 lakos; 1941: Béli pusztája, a faluhoz közeli domb alatt; Rozmaring-major, a Nagyirtvány domb északi oldalán; Szabadhegy-pusztája,⁷ a Nagyirtvány déli oldalában.

9. Ipolydamásd kisközség 604 lakossal a Börzsöny délnyugati lábánál, az Ipoly bal partján.

1784 /település a patak völgyben/: patakmalom; az Ipoly mellett régi erőd romja;⁸ 1852: „mintegy 50 éve tétetett át jelenlegi helyére,”⁹ vagyis az Ipoly mellé; 1869: M. /patakmalom/ Ódamásd alatt; Zuvár¹⁰ B. /hegy/; 1884: hajómalom a Lelédhíd major alatt; 1913: Malomvölgy 15 lakossal, a régi faluhely közelében; 1930: Külterület 50 lélekkel; 1941: vízimalom a Malomvölgyben.

10. Ipolyhidvég kisközség 911 lélekkel az Ipoly folyó jobb partján, Ipolyságtól keletre (Szlovákia, **Ipel'ské Predmostie**).

1784: a község és Nagyfalú között Ipoly-malom; 1869: Hidvégh M. /malom/ az Ipolyon; 1882: Gólyagáz p. 1884: Csádo malom az Ipolyon; Buriani pusztája a Kecske-hegy és az Öreg-hegy között; Hidvégi pusztája (az országút mellett), közelükben juhakol; 1886: Burian p., Hidvég p. 1893: Szurdokalj p., Majorsági p. 1902: Gyürki pusztája 15 lakóval; Primási pusztája 27 lélekkel; 1906: térképen – Burian p. és Hidvég p.; szövegben: *Gyürki és Primási puszták*; 1912: Szurdokalj p. 1913: Szurdokaljpusztája 36 lakossal (a Betűrendes részben Öreghegyipusztája); 1941: Hidvégi pusztája, a Hidvég – Tesmag út jobb oldalán, a hegy alatt, közelében juhakol; Csádó-ház, az Ipoly holtágánál, ahol korábban ilyen nevű malom működött. Valószínű, hogy Hidvégi p.=Majorsági p.=Primási p. és Burian p.=Gyürki p.=Szurdokalj p.=Öreghegyipusztája.

11. Ipolykiskeszi kisközség 548 lakossal az Ipoly folyó jobb partján, Párkánytól észak-északkeletre (Szlovákia, **Malé Kosihy**).

1851: Dávidréve pusztája (az Ipolyon túl); 1869: Ipoly-malom, Gödervár¹² /régisáncvár/; 1884: hajómalom; M. H. /major/; 1902: Káptalanpusztája 83 lakossal; 1906: *Káptalan pusztája*; 1912: *Káptalan mjr. Ipolypásztó felé*; 1913: Káptalanmajor 93 lélekkel; 1941: Major, az Ipolypásztó felé vezető út mellett jobbra.

12. Ipolypásztó kisközség 1161 lélekkel az Ipoly jobb partján, Ipolyságtól délnyugatra (Szlovákia, **Pastovce**).

1864–66: 30-40 éve az Ipolyban vert karókon állt a község, utóbb az uraság malma,¹³ Pusztafalu,¹⁴ 1869: juhászat a település közelében; 1882: Ganád p. 1884: hajómalom; Gánádi pusztá (az Ipolyon túl), Zalabai pusztá; 1886: Ganád p., Zalabai p. 1893: Zalaba telep; 1902: István m. 108 lakossal (korábban Ganád); Zalabai p. 77 lakos; 1906: Ganád p., Zalabai p. 1912: István mjr., Vilmos mjr.¹⁵ (előtte: Zalabai p.); 1913: Istvánmajor 121 lakos; Vilmosmajor 99 lélek; 1941: Vilmos-major, a Lóhegy és a Pizskés domb között.

13. Ipolyság nagyközség – Hont vármegye és az Ipolysági járás székhelye – 4206 lakossal a Korponai-hegység és a Börzsöny között, az Ipoly folyó két partján, Lévától délkeletre (Szlovákia, **Šahy**).

1784: patakmalom; 1799: Parassa szabad pusztá; 1808: Parassa¹⁶ alias Szurdok praedium; 1828: Parassa, Szurdok praedium, 8 ház, 52 lakos; 1836–40: Szurdok 61 lélek; 1850: Szurdok pusztá; 1851: Olvár pusztá, filia 42 kat. lakossal; Szurdok pusztá, filia 61 kat. lakossal; 1852: Parassa pusztá; 1863: Szurdok p. 1864–66: a Parassa-patak folyásánál, a váci országúton épült összesen 11 házból álló, Ipolyság városához tartozó utca, melyet német ajkú lakosokkal népesítettek be, akik mind elmagyarosodtak;¹⁷ 1869: Parassa-Szurdok; M. /Ipoly-malom/ a folyó jobb partján, a település és Hont között; 1873: Szurdok p. 1882: Szurdok p.; Lipóc p. az Olvári hegyen; 1884: malom a Szölc-patakon; Homok, Szurdok, Hangyás pusztá, közelében juhakol; 1886: Szurdok, Homok, Hangyás p. 1902: Szurdok telep 48 lakossal; Külső major 11 lakóval; 1893: Szurdok p., Hangyás p., Lipócz p., Heszko p. 1906: Szurdok, Homok, Hangyás p. 1912: Homok (városrész), Szurdok tanya, Hangyás tanya; 1913: Parassapusztá 44 lélek; Hangyásmajor 15 fővel; 1941: Hangyás-major, a várostól északra, Kistúr közelében; Homok, városrész az Ipolyon innen, a vasútállomás környéke; Katonai tábor – a város szélén, a Kistúr felé vivő út jobb oldalán; Parassapusztá (Szurdok), a Nagy-hegy lábánál, az Ipoly mellett, közelében őrház.

14. Ipolyszakállos kisközség 1117 lélekkel Ipolyságtól délnyugatra, a folyó és az Ipolymenti-hátság között (Szlovákia, **Ipeľský Sokolec**).

1784: Schäferén /juhászat/ a patak mellett; Ipoly-malom; 1808: Szakállos praedium¹⁸; 1828: Szakálos praedium;¹⁹ 1864–66: „A község mellett Deménd és Szalka közt levő közlekedési útvonal húzódik [...]. Ezen út fölött a községtől órányira egy dombon fekszik az Uradalmi ujmajor juhakollal mely 2 év alatt épült. Földesura Herczeg Eszterházy család [...]”²⁰ 1869: Ipoly-malom; 1884: hajómalom, Szakállas pusztá; 1886: Szakállos p. 1906: Szakállos p. 1912: Szakállosi mjr., Új mjr. 1913: Csáradpusztá 10 lakóval (A Csárad-völgyben, Garamsalló határának közelében; Bálnél is említve.); Szakállosi major 63 lakos; 1941: Szakállosi pusztá, a Szakállos – Bél országút mellett jobbra, a domb aljában.

15. Ipolyszalka kisközség 1590 lakossal az Ipoly menti dombság aljában, az Ipoly folyó jobb partján, Párkánytól észak-északkeletre (Szlovákia, **Salka**).

1784: Ipoly-malom; 1850: Szekeres pusztá; 1851: Szekeres pusztá; 1852: Szekeres pusztá; 1864–66: „Jelenleg a Szalkai Alsó és Felső /Szekeresdi/ határok között Kis-Keszi [...] fekszik.”²¹ 1869: Ipoly-malom; 1873: Szekeresd p. 1882: Szekeresd p. 1884: 4 hajómalom; Szalkai pusztá; 1886: Szalka-Szekeres p. (Kis-Keszi és Kis-Gyarmat között az Ipolymenti-hátságban.); Szalkai p. (a fálához közeli domb aljában); 1893: Fenéki p., Nagyvölgyi p. (Csak Szekeresd jöhet számításba.) 1902: Szekeresd p. 26 lélekkel; Fenék p. (előzőleg: Szalkai p.) 46 lakossal; 1906: Szalkai p., Szalkaszekeres p. 1912: Fenék p., Szalkaszekeresd p. 1913: Szekeresdpusztá 38 lakossal; Fenékpusztá 40 lakos; 1941: Fenék-pusztá, a Kövecses hegy alatt.

16. Ipolytölgyes kisközség 510 lakossal a Börzsöny nyugati lábánál, az Ipoly közelében, Szob és Vámosmikola között.

1784: Ipoly-malom; 1869: Ipoly-malom a régi Ipoly-ágban; 1884: hajómalom az Ipolyon, patakmalom a Gánádi-patakon; 1886: Bánya p. a tölgyesi határhoz tartozó Bánya-hegyen (kataszteri térkép); 1906: Bánya p. 1941: Gánádi malom, az Ipoly mellett, eredetileg hajómalom volt; Cserge malom, a Mikolára menő út jobb oldalán.

17. Ipolyvisk kisközség 1000 lélekkel a Kisalföld keleti peremén, az Ipoly folyó jobb partján, Ipolyságtól nyugat-délnyugatra (Szlovákia, **Vyskovce nad Ipľom**).

1784: a Mahire²² Ipoly felé eső lejtésében: alte schanze /régí sáncvár/; zigenner hauser /cigány házak/, Kis Város; Tarcsan²³ és wh. /csárda/ az Alsó-Egeres völgyében, jóval Alsó-Szemeréd fölött, Felső-Szemeréd

nyugatra; 1799: Tarcsán szabad pusztá, F. Szemerédhez nem messze; 1808: Tarcsány praedium; 1828: Tartsány praedium 3 házzal, 24 lélekkel; 1836–40: Tarcsány 18 lakossal; 1851: Tarcsány pusztá, Alsó-Szemeréd filiája, 18 kat. lakossal; 1852: Tarcsány p. /Felső-Szemeréd külterülete/; 1863: Kisváros p.; Órhegy p. 1869: Ipoly-malom a település szélén; Pusztá Kis Város, az Alsó-Egeres-patak Ipolyba ömlésénél; Pusztá Órhegy, a Selmec-patak fölött; M. H. (véltetően Tarcsány-major); 1873: Kisváros p.; Órhegy p. 1882: Kisváros p.; Órhegy p. 1884: Ipoly-malom; Kisváros pusztá, Új major, Órhegy pusztá; 1886: Órhegy p., Új major; 1893: Újmajor p. 1902: Kisváros m. 12 lélek; Órhegy m. 5 lakó; Újmajor 106 lakos; 1906: *Kisváros major; Órhegypusztá; Újmajor; 1912: Kisváros mjr., Ipolyviski mjr., Órhegy mjr. (az Órhegyen)* 1913: Kisvárosmajor, 17 lakos; Bánkútmajor 2 lakó (korábban Órhegy pusztá); Ipolyviski major 100 lakos (előtte Újmajor); 1941: Ipolyviski-major, az Egeres-patak völgyében; Kisváros-major, az Ipoly mellett, az Egeres-patak torkolatánál.

18. Kemence kisközség 1492 lakossal a Börzsöny északnyugati lábánál, a Kemence-patak mentén. 1864–66: Királyház: erdőség közepén pompás fennsíkon elterülő vadászlak és juhászati épületek – elnevezését a monda szerint Mátyás király idejében nyerte, kinek itt vadászkastélya volt; Godóvár.²⁴ 1869: két patakmalom; J. H. /vadászház/ a Kemence-patak mellett; 1882: Szete-Haraszti p. 1884: a Kemence-patak völgyében Redli²⁵ pusztá patakmalommal (korábban vadászház); Király háza (1850-ben Peröcsény külterülete); 1886: Redl p., Királyháza; 1893: Királyháza p. 1902: Aczél²⁶ p. 46 lakos (előtte Redli p.); Királyháza p. 6 lélek; Okolicsányi²⁷ p. 7 lakó (1892-ben: Tókey-pusztá²⁸); 1906: *Aczél-pusztá, Királyháza, Okolicsányi-pusztá; 1912: Redl mjr., Királyháza vadászlak; 1913: Csarnapusztá (Csak a Betűrendes részben; a korábbi Aczél-, ill. Redli-pusztá.), Királyháza p. 50 lakos, Lászlópusztá 8 lélek (régebben Okolicsányi-pusztá); 1920: Külterület 56 lakó; 1930: Szeteharaszti 99 lakos, egyéb külterület 37 fő, összesen 136 lélek; 1941: Csarna-pusztá szeszgyárral, a Kemence-patak völgyében, a község közelében; Királyháza-vadászlak, a Kemence-patak völgyének felső részén; László-pusztá, a Kemence–Vámosmikola országút jobb oldalán, a Vince-árok mellett; Vadászlak, pontosabb megnevezés nélkül a Fekete-patak völgyében, közel a Fekete kúthoz (valószínű a Huszár–Káldy-féle vadászkastély).*

19. Kóspallag kisközség 643 lakossal a Déli-Börzsönyben, a Kóspallagi-medencében.

1784: vízimalom a Kóspallagi-patakon – távol a falutól, Zebegény fölött; 1869: M. /malom/ a Korompa-patakon; 1884: malom a Korompa-patakon; 1941: Dreysi őrház, az azonos nevű hegyen; Menedékház, a községen túl (valószínű, hogy a Kisinóci turistaház); Őrház, a falutól északkeletre.

20. Leléd kisközség 553 lakossal a Helembai-hegység északi lábánál, az Ipoly folyó jobb partján, Párkánytól északkeletre (Szlovákia, LePa).

1784: Ipoly-híd, a hídfőnél épület, hajómalom; 1864–66: község malma /öreg malom/ az Ipoly vizén,²⁹ 1869: Lelédi Malom; a hídnál Vámház; 1884: Lelédi malom; 1893: Primási p. 1902: Hidnáli major; 1906: *Lelédhidi major; 1913: Lelédi pusztá (csak a Betűrendes közli); 1941: Vadászlak, a volt hídfő közelében, az Ipoly jobb oldalán.*

21. Letkés kisközség 898 lélekkel az Alsó-Ipoly-völgyben, a Börzsöny nyugati lábánál.

1784: hajómalom; 1869: Letkési Malom az Ipolyon; Vámház az Ipoly-hídnál; 1882: Bakszarva p. 1884: hajómalom; patakmalom; Dávidrévi pusztá, Letkési pusztá (előtte: Bakszarva p.), Galla pusztá, Lelédhidi major; 1886: Lelédhidi m., Dávidrév³⁰ p. 1893: Dávidréve p., Lelédi p., Szaklói p. (A Szaklók nevű közeli erdőrésztől – kataszteri térkép 1886) 1902: Bakszarva p. 60 lakos; Dávidrévi p. 39 lélek; Gallaaljai p. 9 lakó; Lelédhidi p. 34 lakos; Szaklói p. 4 fővel; 1906: Bakszarva p., Dávidrévi p., Gallaaljai p., Lelédhidi m., Szaklói pusztá (utóbb Liliompusztá); 1913: Dávidrévpusztá 28 lakó; Gallaaljapusztá 3 fő; Lelédhidipusztá 28 lélek; Szaklópusztá (csak a Betűrendes részben); Széppatakpusztá (előtte Bakszarva) 43 lakos; 1920: Külterület 124 lakos; 1930: Külterület 112 fővel; 1941: Dávidrévi pusztá, a Tölgyes felé vezető út közelében, a domb aljában; Galla-pusztá, a Kis Galla-hegy alatt; Lelédhidi pusztá, a Letkés – Ipolydamásd út mentén balra, az egykori hídfő közelében; Liliom-pusztá, a Letkés – Ipolydamásd út mentén balra, a domb alatt; Széppatak-pusztá, a Szép-patak mellett, a Dávidrévi pusztá tőszomszédságában.

22. Lontó kisközség ⁸²²lélekkel Ipolyságtól délnyugatra, az Ipolymenti-hátságban (Szlovákia, Lontov) 1784: patakmalom a falu mellett; 1869: malom az Egeres-patakon; Lontó és Szete között, az

Öreghegy alatt, az Ipoly közelében Litas nevű helyen épület, valószínűleg a Litasi csárda; 1884: az Egeres-völgyben: 3 M. H. /major/; Vadalmási major; 1886: Majorok, Vadalmási m. 1906: Majorok, Vadalmási m. 1912: Vadalmás mjr. 1941: Major, az Egeres-völgyben, a pataktól balra; Rakovszky-major,³¹ az Egeres-völgyben, a pataktól balra; Major, az Egeres-völgyben, a pataktól balra; Vadalmás-major, az Egeres-völgyben, a pataktól balra.

23. Márianosztra kisközség 1468 lakossal a Börzsöny kismencedéjében, Szobtól északra.

1784: két patakmalom; 1799: Toronya szállás; 1828: Toronya³² praedium /házak és lakók számát nem közli/; 1869: Dolny Mlin /Alsó malom/ a Zuvár alatt; patakmalom a falu alatt; 1873: Fegyintézet; 1882: Fegyintézet; Torony p. 1884: Dolni mlŽn; patakmalom a falu alatt; Lučka /Fény/ puszta; 1886: Fegyház; Lucska p. 1893: Lucska p. 1906: Fegyház; Lucska p. (utóbb Magasrétpuszta); 1913: Magasrétpuszta és Sághegy (Csak a Betűrendes rész közli. Ugyanakkor Szobnál az Általános részben Csákhegy szerepel 72 lakossal.) 1930: Magasrétpuszta 44 lakos; 1941: Női fegyintézet; Magasrét-puszta, a Csákhegytől keletre.

24. Nagybörzsöny kisközség 1907 lélekkel a Börzsöny nyugati részén, Szobtól 20 km-re északra.

1784: a Börzsöny-patak völgyében bányaművelésre utaló épületek; 1799: Ganád³³ szabad puszta; 1808: Ganád praedium; 1828: Ganád praedium 2 házzal, 15 lakossal; 1836–40: Ganád puszta 29 lakos; 1850: Ganád puszta 17 lélek; Bánya puszta 21 lakos; 1851: Ganád puszta Börzsöny fiókja, 29 kat. lakos; 1852: Nagybörzsöny fiókhelyei: Ganád puszta, Bánya csárda, Körtvélyes irtás; 1863: Ganád p., Bánya p. 1864–66: Irtások – primási urasági major és 2 erdész lakása, a község határához kapcsolva a Ganádi puszta, korábban gróf Eszterházy, jelenleg gróf Breunen tulajdona; majorból és egy csárdából áll, az Ipolyságról Szob felé vezető úton, Tölgyes helység szomszédságában.³⁴ 1869: Puszta Ganád M. H. /major/; Bánya, épületekkel a patak völgyben; 1873: Ganád p.; Bánya p.; 1882: Ganád p.; Bánya p.; 1884: két patakmalom a falu alatt; Ganádi puszta, W. H. /csárda/ az országút mellett; Irtás puszta, Bánya puszta; 1886: Bánya telep, Ganád p., Irtás p. 1893: Irtás p. 1902: Ganád p. 27 lakossal; Irtás telep 29 lélekkel; 1906: Ganád p., Bánya p., Irtás p. 1912: Ganád p., Bányatelep; 1913: Irtástelep 21 lakóval; Kisirtás p. 17 lakos; Ganádpuszta (csak a Betűrendes rész közli) 1920: Külterület 55 lakos; 1930: Külterület 48 lélek; 1941: Bánya-puszta őrházzal, a Börzsönyi-patak völgyében; Ganád-major, az útelágazás környékén; Kisirtás-puszta, a Hosszú-völgyben; Nagyirtás-puszta vadászakkal, a Sós hegy alatt.

25. Nagymaros nagyközség 4681 lakossal a Dunakanyarban, Visegráddal szemben, a Duna bal partján.

1864–66: Remete-völgyi barlang, mely Szent István és Szent László király idejében kolostor volt, elpusztulása után remete lakta a barlangot.³⁵ 1869: hajómalom a Dunán. 1884: hajómalom a Dunán; 1941: Törökmező, Menedékház.

26. Pereszlény kisközség 625 lakossal a Börzsöny északi lábánál, az Ipoly folyó bal partján, Ipolyságtól nyugatra (Szlovákia, **Preseľany nad Ipl'om**).

1784: patakmalom; 1869: malom a Kemenczei-patakon a község közelében; a Visk felé vezető út mellett Puszta Pereszlény; 1884: malom a Kemence-patakon; Pereszlényi puszta; 1886: Puszta; 1902: Pereszlényi m. 43 lakos; 1906: Pereszlényi major; 1912: Pereszlényi p. 1913: Pereszlényi puszta 37 lakóval; 1941: Pereszlényi-puszta, a falu és a vasút között.

27. Peröcsény kisközség 1180 lélekkel a Börzsöny északnyugati részén, Szobtól 20 km-re északra.

1784: Rudera ein alten Kirche /egy régi templom romja/36; juhászat az Ipoly közelében; Alsó- és Felső patakmalom; 1799: Haraszt szabad puszta; 1808: Haraszt praedium (az előbbi juhászat helyén); 1828: Haraszt praedium 2 házzal, 18 lakóval; 1836–40: Haraszt puszta 19 lélek; 1850: Királyháza puszta 11 lélek; Haraszt puszta 19 lakó; 1851: Haraszt puszta Vámos-Mikola fiókja, 19 kat. lakossal; 1852: Királyháza p., Haraszt puszta; 1863: Haraszi p.; Királyháza p.; 1864–66: Puszta Templom – melynek falai elhordattak, s a mostani haraszi major épült belőle; 2 egykereű malom; Sajgó vár;37 1869: két M. /malom/ az Orsan-patakon; Jakab-Haraszt M. H. /major/, közelében Ipoly-híd vezet Bél felé; 1873: Haraszi p.; Királyháza p.; 1884: patakmalom; Haraszi puszta, Peröcsény puszta; Környei³⁸ tanya a Haranláb dűlőben (1887. évi kataszteri térképen);

1886: Haraszi p., Perőcsény p. 1893: Haraszi p. 1902: Haraszi p. 92 lakos; Perőcsényi m. 21 lakó; Paptag puszta (korábban: Környei tanya); Bányatelep; 1906: Haraszi puszta, Perőcsényi major, Bányatelep, Paptag; 1912: Haraszi p., Perőcsény p. 39 1913: Haraszi p. 63 lakos; Perőcsényi p. 34 lélek; Dodipusztá 40 6 lakó (korábban: Paptag); Pusztabánya 12 lakos; 1920: 93 lélek; 1930: Pusztaharaszti és egyéb puszták 75 lélek; 1941: Perőcsényi puszta, az Orzsány-pataktól távolabb, a Szárz-patak közelében; Perőcsényi tag, előtte Dódipusztá; Pusztaharaszti, a tései elágazás közelében, az út mellett jobbra.

28. Százd kisközség 691 lakossal az Ipolymenti-dombság keleti részén, Ipolyságtól nyugatra (Szlovákia, **Sazdice**).

1784: patakmalom a falu fölött; w. h. /csárda/ Deménd felé, az országút mellett; m. h. /major/ a falutól lejjebb, a Szetére vezető út menti domb alatt; 1864–66: Majorság; két dűlőnév, mely major, puszta nevének eredetét magyarázza – Szellő várak, ahol magas fekvése miatt mindig szél fúj; Galagonyás földek; 41 1869: a Százd-patakon, a falu fölött malom; a falu közelében, a Hébecz-völgyi patak mellett Deméndi Csárda; 1884: Ivánka 42 major, Cselesi major, Pacolai 43 major, Galagonyási major, Deméndi csárda; 1886: Ivánka mjr., Pacolai tag; 1893: Czeles p., Újlak p., Paulina telep; 1902: Galagonyási p. 30 lakos; Ivánka p. 37 lélek; Kakasdomb p. 3 fő; Paula p. 50 lakos; Szellővár p. 10 lakó; 1906: Galagonyás, Ivánka, Kakasdomb (talán a Cselesi-major másik neve), Paula és Szellővár nevű puszták; 1912: Ivánka mjr., Galagonyás, Deméndi cs. 1913: Galagonyási p. 17 lakó; Kakasdomb p. 7 lélek; Paula p. 48 lakos; Szellővár p. 13 fő; Újlak p. 28 lakos; 1941: Cselesi-major, a községtől északkeletre; Galagonyás-puszta, a Nagy Morda-hegytől délre; Gizella-major, a Kis Morda-hegy alatt; Paczolay-major, a Hébecz-völgyben; Paula-puszta, a Nagy-völgyben; Sellővár-puszta, a Nagy-völgyben; Újlak (korábban Ivánkamajor), az Ipolyvisk – Százd közötti országút mellett jobbra.

29. Szete kisközség 679 lélekkel az Ipoly partján, Ipolyságtól nyugatra (Szlovákia, **Kubáňovo**).

1864–66: Haraszt és Haraszt föle – most szántóföldek és urasági majorság; 44 1869: Ipoly-malom a Százd-patak beömlésénél; Puszta Haraszt; 1882: Szete-Haraszti p. (említve Kemencénél is) 1884: Ipoly-malom; Haraszt puszta; 1886: Haraszt p. 1893: Haraszt p. 1902: Szete-Haraszti p. 116 lakos; 1906: Haraszt-puszta; 1912: Szeteharaszt p.; 1913: Szete-Haraszti p. 109 lélek; Károlymajor 9 lakó; Teleklábpuszta 25 lakos; 1941: Szeteharaszt, Ipolyvisk és Tésa között; Telekláb-puszta, az Ipoly bal oldalán, a part közelében.

30. Szob kisközség – a Szobi járás székhelye – 1969 lakossal a Duna bal partján, az Ipoly torkolatánál, a Börzsöny alján.

1864–66: „Bő Szobb, itt vala legelőször a helység építve, itt egyedül magyarok laktak, s később amidőn tótok telepedtek hozzájuk, azon magyarok közül sokan lakhelyeiket elhagyva Alföldségre vándoroltak [...]; Ság hegy Majorság;” 45 1869: Kolibi Malom; M. /malom/ a Damásdi-patakon; 1882: Svábhegy (helyesen: Sághegy) p.; Viszob (Bőszob vagy Bészob) p. 1884: hajómalom a Dunán; Bészobi puszta, Csák hegy puszta, W. H. /csárda/, Csitár 46 puszta (a Bészobi- és a Csitár-patak összefolyásának közelében); 1886: Bészobi p., Csákhegy p. 1893: Bőszob p., Sághegyi Kőbánya telep; 1902: Bőszob m. 10 lakó; Sághegy m. 42 lakos; Sághegyi kőbányatelep 31 lélek; Újvölgyi m. (a Bőszobi-patak torkolatának közelében) 6 fő; 1906: Bőszob m.; Sághegy m., Sághegyi kőbányatelep, Újvölgyi major; 1912: Bőszob mjr., Malom kertek, az Öreg-Damásdi-patak mellett; Csárda, a község alsó szélén, a vasút és az országút között; Alsó tanya és Felső tanya a Csák-hegyen, közelükben csárda a régi nosztrai út mellett; Újvölgyi mjr. 1913: Bőszob m. 3 fő; Csákhegy (=Sághegy) 72 lakos; Újvölgyi m. 3 lélek; Malomkert 12 lakó (csak az Általános részben); Szobi kőbánya (csak a Betürendes részben); 1920: Külterület 224 lakos; 1930: Külterület 92 lélek; 1941: Bőszob-puszta, a Bőszobi-patak mentén; Csákhegy-puszta, a Csák-hegy alatt.

31. Szokolya nagyközség 1842 lakossal a Börzsöny déli részén, a Morgó-patak mentén.

1784: 3 patakmalom; Nicolas Thal /Miklós-völgy/: épületek a mai Királyrét helyén; 1850: Hütte preadium 152 lakossal; 1852: Szokola-Huta; Morgó puszta; 1869: Puszta Szt. Huta két patakmalommal; Várhegy; távol a helység alatt, a Morgó-patak mellett; J. H. /vadászház/; 1873:

Szokolyahuta p., Morgó p. 1882: Szokolyahuta p., Morgó p. 1884: 3 patakmalom a falu szélén; M. H. /major/ a falu közelében; Pusztá Szokolya Huta; J. H. /vadászház/ Morgó; 1886: Szokolya huta; 1893: Morgó p., Hideghegy p. 1902: Szokolyahuta telep 147 lakossal; Hideghegy erdőőrak 9 lakóval; Kismorgó erdőőrak 7 fő; Nagymorgó erdőőrak 24 lakos; 1906: Hideghegy, Kismorgó és Nagymorgó erdőőrakok, Szokolyahuta-tanya; 1912: Morgói vadászak, Belső mjr., János p., Tax gunyhó; 1913: Jánospuszta (előtte: Szokolyahuta, utóbb Királyrét) 165 lakossal; Hideghegy erdőőrak 9 fővel; Kismorgó erdőőrak 12 lakóval; Nagymorgó erdőőrak 15 lélek; 1920: Jánospuszta 226 lakos; 1930: Királyrét (Jánospuszta) 177 lélek, egyéb külterület 59 fő, összesen: 236 lakos. 1941: Hideghegyi vadászkastély, Nagy-Hideghegy alatt; Királyrét őrházzal; Major, a község Somos hegy irányába eső szélén.

32. Tésa kisközség 282 lélekkel a Börzsöny északnyugati lábánál, az Ipoly közelében.

Lakott külterületéről nincs említés. 47

33. Tesmag kisközség 735 lakossal az Ipoly folyó jobb partján, Ipolyságtól kelet-délkeletre (Szlovákia, *Tešmák*).

1784: Ipoly-malom; 1799: Olvár szabad pusztá; 1808: Olvár48 praedium; 1828: Olvár praedium 7 házzal, 45 lakossal, Tesmag határának északi részén; Óvár praedium 4 házzal, 21 lélekkel, a patak völgyben feljebb; 1836–40: Lipócz p. 16 lakos; Olvár p. 42 lélek, Óvár p. 33 lakos; 1850: Olvár p.; Lipócz p. 1851: Olvár p., Ipolyság filiája, 42 kat. lak.; Óvár p. Palást filiája, 26 kat. és 7 ev. lakos. 1852: Olvár p., Lipócz p. 1863: Olvár p. Lipócz p. 1869: Tesmági Malom az Ipolyon; az Olvári-patak völgyében: Pusztá Olvár, északabba: Pusztá Óvár; az Olvári-hegyen: Lipócz M. H. /major/; 1873: Olvár p., Lipócz p. 1882: Olvár p. 1884: Tesmagi malom az Ipolyon; az Olvár-patak völgyében: Vinter⁴⁹ pusztá, Heckó pusztá, Lipóc pusztá, Olvár pusztá (a közelben még két Olvár pusztá, melyek már a palásti határba esnek); 1886: Heckó p., Lipóc p., Óvár p. (A patak völgyben lejjebb fekvő hely neve.), Olvár p. (A patak völgyben feljebb lévő hely neve – vagyis névcseré történt!) 1902: Olvár p. 4 lakóval; Heczkó p. 4 lélek; Sipécz p. 12 lakos; Vinter p. 12 lakóval; 1906: *Olvár-pusztá, Heczkó, Sipécz és Vinter-pusztá*, Lipóc p. 1912: Csipkés p. (korábban Vinter p.), Heczkó p., Lipóc p., Olvár p. 1913: Olvár p. 5 fővel; Lipócz p. 11 lakóval; Csipkés pusztá 5 lélek; Heczkópusztá és Körtélyespusztá (csak a Betürendes részben); 1941: Heckó-pusztá, az Eresztény hegy alatt; Lipóc-pusztá, az Olvári hegyen; Olvár-pusztá, az Olvár-patak völgyében, a Hegyes-hegy alatt; északabba a *másik* Olvár-pusztá.

34. Vámosmikola kisközség – a Vámosmikolai járás székhelye – 1863 lakossal az Ipoly-völgy alsó részén, az Ipoly bal partján, Szóbtól 20 km-re észak-északnyugatra.

1851: (a Peröcsényhez tartozó) Haraszt pusztá Vámosmikola fiókja, 19 kat. lakossal; 1869: M. /malom/ a falu felett a Börzsönyi-patakon; M. /malom/ az Ipolyon; 1882: Orzsány p. 1884: Pitlismalom; Orzsány malom; M. H. Huszár⁵⁰ /major/, Harmos⁵¹ pusztá; 1886: Harmos p. 1893: Rácshégy p. 1902: Orzsány⁵² liget 4 lakó; Harmos telep 30 lakos; 1906: *Harmos-tanya; Orzsányi-liget*; 1913: Orzsány liget 7 lakóval; Harmos pusztá 7 lélek; Huszármajor 80 lakos; 1920: Istvánmajor 134 lakos (Trianon előtt Ipolypásztóhoz tartozott); 1930: Istvánmajor 116 lélek, egyéb külterület 34 lakos, összesen 150 lélek; 1941: Istvánmajor, a Vámosmikola – Szob országút bal oldalán; Huszár mjr. a község és az Ipoly között; Harmos pusztá, a Hegyes-hegy alatt; Pitlis malom a Börzsönyi-patakon, a község szélén.

35. Zebegény kisközség 791 lakossal a Dunakanyarban, a Duna bal partján, a Börzsöny déli részén.

1869: M. /malom/ a patak felsőbb folyásánál, Nagy-Csitár alatt, Törökmező közelében; 1884: patakmalom Törökmezőnél; 1902: „Ferencz-József” szünidei gyermektelep; 1906: Ferencz József szünidei gyermektelep; 1913: Ferencz József szünidei gyermektelep (csak a Betürendes részben).

Következtetések – összegzés

A külterületi lakotthelyek települési forma szerinti csoportjaiból vidékünkre a *szétszórt házak (tanyák)*, vagyis egymástól nagyobb távolságra fekvő lakóházakból és gazdaságokból álló lakott helyek a jellemzőek.

Ugyanakkor leszögezhetjük, hogy közel sem az alföldi tanyasi települési formához, inkább Illyés Gyula művében bemutatott pusztához hasonlítható. Hiszen nem paraszti tulajdonú gazdaságokról, hanem döntő többségben uradalom, birtok, bánya területén dolgozó nincstelenek (pásztorok, béresek, cselédek, csőszök, favágók, szénégetők, bányamunkások, iparosok és mások) lakóhelyéről van szó.

Külterületi településeink jellegük szerint leginkább mezőgazdasági települések (major, puszta, tanya), ritkábban bányatelepek, de akad köztük üdülő- és intézeti jellegű település (laktanya, gyermekintézet) is.⁵³ Vizsgált korszakunkban a külterületi lakóhelyek keletkezése, fennállása és megszűnése szoros kapcsolatban állt a gazdasági tevékenységgel: a falvak határában végbement művelési ág változásokkal, erdőhasznosítással, bányaműveléssel, malmok működésével.

„A (19.) század végén indul meg jelentősebben a külterületekre való kiköltözés. A mezőgazdasági munka intenzívvé válása, a szántóföldi termelés, de a rideg, pásztorokodó állattenyésztésből az istállózó állattenyésztésre való áttérés is szükségessé tette, hogy a lakóhely és a mezőgazdasági telephely (munkahely) közötti nagy távolságot áthidalják. Ez a belterületekről való kiköltözés útján, tanyai házak és gazdasági épületek építésével történt.”⁵⁴

A Börzsöny-vidéken az eltérő körülményekből fakadóan ehhez még hozzátehetjük az erdőtelepítés, fakitermelés és -feldolgozás (pl. szén- és hamuzsírigezés), a bányászat (Szob-Márianosztra kő, Szokolya vasérc, Börzsöny érc és festék), valamint az erdei legeltetés növekvő jelentőségét.

A külterületi lakotthelyeink elnevezése (közneve) a 19. század elején: *praedium*, vagyis puszta és *diverticulum*, amit *más külterület* jelentésként értelmezhetünk. A *puszta* köznévi elem a század végéig tartja magát, a századfordulón kezd a *major* kifejezés elterjedni. Gyakori, hogy ugyanazon külterület esetében is előfordult a puszta, illetve major elnevezés váltogatása, tehát nem fűzhetünk hozzájuk specifikumokat. Ritkábban fordul elő a *tag* és a *telep* elnevezés, a *tanya* viszont alig (1912: Hangyás tanya, Szurdok tanya).

Külterületi lakotthelyeink nevében találkozunk a településformára utaló elem, vagyis a köznévi tulajdonnévként való funkcionálásával: az 1886-os megyetérképen Bél és Pereszlény községben Puszta, Lontón Majorok helynévvel találkozunk. A helynevekben az azonosító elem gyakran az anyatelepüléshez tartozást jelöli: Hidvég puszta, Perőcsényi major, Szakállosi puszta, Zalabai puszta. Gyakori, hogy a külterület a közeli elpusztult középkori település nevét őrzi: Csitár, Dávidréve, Ganád, Olvár, Orzsány, Tarcsány, Toronya. Az agrártelepülések leggyakrabban uradalom, birtok területén szerveződtek, így a tulajdonos neve általában a helynév elemévé vált. Esetenként csak a rang, méltóság jelent meg a névben: Urasági puszta, Uradalmi major, Káptalanpuszta, Prímási puszta, Paptag. Gyakoribb, hogy a birtokos, tulajdonos személyneve vált a földrajzi név elemévé, s nemritkán a tulajdonosváltozással a helynév is megváltozott: Ivánkamajor, Pacolai tag, Huszármajor, Harmostag, Dódipuszta, Dulánszky-major 'Kinszky-major, Redlipuszta 'Aczélpuszta. A külterület földrajzi fekvése vagy környezete is befolyással lehetett a névadásra: Szurdok, Gallaaljai puszta, Széppatak-puszta, Alsó tanya, Felső tanya, Hidnáli major, Galagonyás, Homok.

Végül a helynévben néha megjelent a külterületen végzett tevékenységre utalás is: Bányapuszta, *Sághegyi kőbányatelep*, Szokolyahuta puszta.

Meggyőződhetünk arról, hogy környékünk falvai lakosságának számottevő része a 19. század végén és a 20. század első felében a községtől néhány kilométerre lévő, egy családtól 10-20 családig terjedő népességgel rendelkező majorban, pusztán, tagon élt. A külterületek lélekszáma elérhette az adott település összes lakosságának 10%-át is. A korabeli demográfiai mutatók szerint családonként jellemző volt a 3-5 gyermek. A tankötelezettség teljesítésének nem volt könnyű eleget tenni, ha az iskola 3-5 kilométerre esett a lakóhelytől! Kivételes helyzetben egyetlen major volt: Szeteharasz. Az esztergomi érsek jóvoltából itt ugyanis 1864-től iskola működött.⁵⁵ Megjegyzésre érdemes, hogy ez a puszta a vidék egyetlen, hivatalosan külterületi lakotthellyel nem rendelkező településéhez, Tésához esett legközelebb. A vizsgált területen külterületi lakotthelyek községgé szervezésére nem akad példa.

Az 1949. évi népszámlálás szerint a külterületek lakossága ugyan már csökkenő, de még mindig jelentős a majorokban, tagokon, pusztákon élők száma. Drégelypalánkon él 1844 lakos, külterületein 148 fő;

Hont belterületén 1055 lélek, külső részeken 57 lakó. Kemencén 1908 a falu népessége, 129 lélek lakik külterületen; Perőcsény község 1189 lelket számlál, külső részeken 49-en élnek; Vámosmikola 1905 fős népessége mellett 62 fő külterületen lakik; Nagybörzsöny 1702 belterületi lakóján túl 60 lélek a községen kívül él; Letkés 980 lakója mellett 83-an külterületen boldogulnak; jelentékeny Szob 2157 lakosa mellett a 203 lelket és Szokolya 1818 fős népességén túl a 236 főt számláló külterületi lakosság; a hosszú ideig külterületi lakóhellyel nem rendelkező Nagymaroson is a 4654 községi lakos mellett 10 főt találtak külső területen, míg Zebegény 1026 lakosán túl 25 lélek élt külső területen.⁵⁶ A népszámláláskor nem rendelkezett külterületi lakóhellyel Bernecebaráti, Tésa, Ipolytölgyes, Ipolydamásd, Márianosztra és Kóspallag. A Csehszlovákiához visszakertült településekről nem rendelkezünk adatokkal.

Az 1945 utáni években a régi majorok, puszták épületeinek egy része a nincstelenek dühének áldozatául esve építőanyagként szolgált, s jelezte az új rend emelkedő életszínvonalát. Más részük épségben maradván állami gazdaság vagy termelőszövetkezet majorjaként szolgált. Az 1960-as években a megerősödött állami gazdaságok, téeszkek építkeztek: állataik, terményeik, gépeik elhelyezésére szolgáló telephelyeket, tanyaközpontokat létesítettek a települések szélén, határában. A majoroktól, pusztáktól, tagoktól ezek abban különböztek, hogy nem volt állandó lakónépességük. Az 1970-es évektől terjedő körzetesítések, összevonások azzal jártak, hogy gazdaságonként egy központi major jutott kiemelt szerephez: ezt fejlesztették, míg a többi telephely stagnált vagy lepusztult. A végbement rendszerváltás, a birtokrendezés még ezeket a tanya-központokat megtalálta, a kisebb településeken elsorvadtak. Különös utat járt be a Perőcsényhez tartozó Haraszt: az első katonai felmérés juhászatot talált itt. Jelenleg a közeli vidék egyetlen, a régi pásztoréletet folytató dinasztia talán utolsó juhászának aklaként működik most is. Az erdei vagy fékvésüknél fogva turisztikai vonzerővel bíró külterületi lakóhelyek idegenforgalmi, üdülési funkciót nyertek.

(A tanulmány eredeti megjelenési helye: AGRÁRTÖRTÉNETI SZEMLE – HISTORIA RERUM RUSTICARUMA Magyar Tudományos Akadémia Agrártudományok Osztályának lektorált folyóirata. 2017. 1–4. szám. 173–197.)

Jegyzetek:

¹ PALUGYAY 1855. 583.

² PALUGYAY 1855. 610.

³ Csitárt – neve szerint – eredetileg pajzsgyártók lakták. Honti várföld, Csitári nemesek, illetve a Kaladey család, majd az esztergomi káptalan birtoka (Chytar, 1281; utolsó említése: 1495 – Chythar). A határ a mai Hont falu börzsönyi részét öleli fel, átterjedve Bernecebaráti szélére. Emlékét helynevek őrzik: Bernecebaráti keletre, Hont felé eső határában *Csitári puszta*; Hont határában: *Csitári-forrás*, *Csitár-patak*, *Csitári kápolna*. Lásd BAKÁCS István: *Hont vármegye Mohács előtt*. Budapest 1971. 103–104.; GYÖRFFY György: *Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza III. Heves, Hont, Hunyad, Keve, Kolozs, Komárom, Krassó, Kraszna, Kükküllő megye és Kunság*. Budapest 1987. 188.

⁴ PESTY 1984. 138–139.

⁵ BOROVSZKY [é. n.] 46.

⁶ Csárad/Csarag: középkori település Béltől nyugatra (terra Charad, 1280; utolsó említése: 1329 – Charag). Emlékét helynevek őrzik Bél, Kissalló és Lontó határán: *Csárad-völgy*, *Nagy- és Kis-Csárad*, *Csárad erdő*. Lásd BAKÁCS 1971. 99.; GYÖRFFY 1987. 186.

⁷ Elnevezését Szabadhegyi Géza nevű bérlőről kaphatta, aki Talián bárónó birtokát vette árendába. Lásd REŠKO Sándor – TENCZEL István: *Ipolybél. Látnivalók*. Komárno 1998. 3–4.

⁸ Damásd középkori várának és a török által épített palánknak maradványa.

⁹ PALUGYAY 1855. 707.

¹⁰ A közeli Zuvár – régészeti nyomai szerint ugyancsak középkori vár – szintén Ipolydamásd határához tartozik.

¹¹ BOROVSZKY [é. n.] 46.

¹² Törökvár régészeti nyomait a 12–14. sz.-ból mutatják ki.

¹³ PESTY 1984. 170.

¹⁴ Pusztafalunak okleveles említése nincs. Zalabai Zsigmond Ipolypásztóról készült monográfiájában olvasható: „Pusztafalu: szántó az Ipolyon túl, Börzsöny határa mellett. Neve szerint, akárcsak Ganádon, a középkorban falu állt. A helyi hagyomány szerint a tatárjárás alatt vált egyenlővé a földdel.” Feltehető, hogy a vámosmikolai határban a Pap-földek, Molnár-szög, Füzek, Német-szög középkori leletei (8–13. sz.-ból) Pusztafalu településsel hozhatók összefüggésbe, ugyanis a terület Trianonig, illetve a kettős birtokosság fennállásáig Ipolypásztó határához tartozott. Lásd: *Pest megye régészeti topográfiája. A Szobi és a Váci járás (XIII/2. kötet)*. Szerk. TORMA István. Budapest 1993. 536., 546. (Magyarország Régészeti Topográfiája 9. A továbbiakban MRT 9. 1993.); ZALABAI Zsigmond: *Mindenekről számot adok*. Bratislava 1984. 29.

¹⁵ Gr. Pongrácz Vilmos és neje Huszár Gabriella gyermekeiről, Istvánról és Vilmosról kapták nevüket a majorok. Id. Olexa József (1899–1995) 1993. évi közlése.

¹⁶ Parassa/Szurdok: a Hontpázmány nembeli Mocud fiai 1245-ben Ság déli határosai (villa Parassa, 1258; utolsó említése: terra Parassa – 1399). Mohud fia Paznan 1258 előtt 2 ekényi parassai földet hagyott a sági monostorra, amit halála után öccse visszakövetelt. 1258-ban mégis lemondott róla az egyház javára. A Födemesi család birtoklásáról is tesznek említést, utóbb a sági prépostság birtoka. Lásd BAKÁCS 1971. 171–172.; GYÖRFFY 1987. 232.

¹⁷ PESTY 1984. 173.

¹⁸ Lásd 23. lábjegyzet!

¹⁹ Nagy, L. Szakállost faluként és pusztaként is feltünteteti. Lásd 27. lábjegyzet!

²⁰ PESTY 1984. 159.

²¹ PESTY 1984. 266.

²² Visk vára – Mahir régészeti nyomai a 13–14. sz.-ból.

²³ Tarcsány/Sztarcsán: 1247-ben villa Starchan, 1315/1427-ből terra Zarchan néven említik. A Tarcsányi nemesek birtoka. 1258-ban Tarcsány birtokába Horváti Pétert iktatták be, s határát is megjárták. A határjárásból kiderül, hogy Tarcsány falu a mai Alsó-Szemeréd (Dolné Semerovce) helyén feküdt. Keleten Szemeréddel, Davorcsány földdel és Viskkel, nyugaton Szetével, Százddal, Hébeccel és Deménddel volt határos. Lényegében kitöltötte a mai Alsószemeréden átfolyó Sztarcsánpatak/Szemerédi-patak völgyét. Ma puszta Felsőszemeréd nyugati határrészében. 2017-ben idős alsószemerédi férfiak már Tarcsánypusztára sem emlékeztek. Lásd GYÖRFFY 1987. 257.; BAKÁCS 1971. 200–201.

²⁴ PESTY 1984. 181-182. Godóvár középkori régészeti nyomai talán a 11–13. sz.-ból.

- ²⁵ Minden bizonnyal dr. Rédly Sándor esztergomi polgárról kapta nevét. Lásd A Szondi-Album előfizetőinek névjegyzéke. In *Szondi-Album. Drégeli emlék-lapok. A Szondi-emlék-kápolna felavatása alkalmából.* Szerk. és kiad. PONGRÁCZ Lajos. Esztergom 1885. Melléklet.
- ²⁶ Tulajdonosáról, az 1905-ben nemességet nyert Kemenczei Aczél Józsefről. BOROVSZKY [é. n.] 424.
- ²⁷ Barátiban is birtokos nemes család. BOROVSZKY [é. n.] 443.
- ²⁸ KOCZÓ 2013. 307.
- ²⁹ PESTY 1984. 208–209.
- ³⁰ Dávidréve Letkés és Ságizsidód/Tölgyes között elhelyezkedő falu (Warrewy, 1314; Dauidrewe, 1386/88; utolsó említése: 1498 – Dauidreue). 1314-ben Várrévénél említenek kikötőt az Ipolyon. A falu nevét Dávid nevű birtokosáról kapta, ill. a helynév utótagja arra utal, hogy az Ipolyon átkelőhely volt. 1414-ben Zsigmond király Dávidréve birtokát Cseh Péter fia Lászlónak adja. 1464-től az esztergomi káptalan birtoka. A település emlékét ma a Letkéshez tartozó Széppatakpusztja közelében *Dávidréve pusztja* helynév őrzi. Lásd BAKÁCS 1971. 106–107.; GYÖRFFY 1987. 242.
- ³¹ Lontón és Bélen birtokos nemes család. Lásd BOROVSZKY [é. n.] 446.
- ³² Bibervár–Torony, Toronyalja a Kóspallagi-medencében, a Kis-Hanta- és Korompa-patak találkozására fölötti dombtetőn lévő Bibervár/Torony alatt fekvő középkori (13–16. századi) település. Itt állt a közelben egy dombháton a Szent Mihály tiszteletére szentelt pálos kolostor és templom, mely 14. századi eredetű (írásos említés: 1381; utolsó: 1538). A budai szandzsák 1546–1590. évi összeírásaiban a váci náhijéhez tartozó *Toromalja* pusztaként szerepel. Márianosztra határához tartozott, most a legközelebbi falu Kóspallag. A helynevet a *Pusztatorony-dűlő* őrzi. Lásd KÁLDY-NAGY Gyula: *A budai szandzsák 1546–1590. évi összeírásai. Demográfiai és gazdaságtörténeti adatok.* Budapest 1985. 644–645.; MRT 9. 1993. 195.
- ³³ Ganád/Ganan: Börzsönytől nyugatra feküdt az egykori Ganád falu (terra Ganan, 1270), mely Ganádi nemesek birtoka volt. Az esztergomi szandzsák 1570. évi adóösszeírásában *Ganát* néven már lakatlan pusztaként említik, Musztafa Mehmed fia birtokolja. Ma *Ganádpusztja* néven Nagyborzsönyhöz tartozik. BAKÁCS 1971. 117.; FEKETE Lajos: *Az esztergomi szandzsák 1570. évi adóösszeírása.* Budapest 1943. 50.; GYÖRFFY 1987. 196.
- ³⁴ PESTY 1984. 68–72.
- ³⁵ PESTY 1984. 227.
- ³⁶ Orsány (Felső-): a régészek által kettős településként számon tartott Orsány helység Felsőorsányként azonosított faluja a mai Peröcsény határában (Pusztorsány, 1499 – egyetlen írásos említés). Az esztergomi káptalan birtokaként említik. Az esztergomi szandzsák 1570. évi adóösszeírásában *Orsán* néven lakatlan faluként szerepel. Az 1733. évi összeírás szerint *Orsány pusztán* szögletes kövekből épített, könnyen kijavítható templom áll. Lehetséges, hogy a közeli Boldog Asszony völgy a templom titulusának, Szűz Máriának nevét őrizte meg. Templomának romjairól még a 19. század közepén is tudtak. Emlékét ma a *Puszttemplom-lápa* dűlőnév őrzi. Lásd BAKÁCS 1971. 164–165.; FEKETE 1943. 184.; GYÖRFFY 1987. 224–225.; MRT 9. 1993. 277–278.
- ³⁷ PESTY 1984. 246–250. Salgóvár és -falú Peröcsény mai határában, a Várbercen a tatárjárás után épülhetett (Solgow, 1331; utolsó említése: 1424). Királyi várnagya 1331-ben Dobi Demeter. Borovszkynál említés történik a vár körül települt Salgó nevű hajdani faluról, mely nyomtalanul eltűnt. Ugyanakkor *Salgóvár* maradványai, romjai ma is láthatók Peröcsény határában, a Váci út feletti 715 m magas sziklán. BOROVSZKY [é. n.] 62.; GYÖRFFY 1987. 242.
- ³⁸ A falu templomépítő református lelkésze Környei Imre 1844–1877 között. A helyi temetőben nyugszik. Vö. KOCZÓ József: *A helvét hitvallás Palócföldön. Fejezetek a Drégelypalánki Református Egyházmegye történetéből 1617–1952.* Kézirat 2015. 302.
- ³⁹ Olexa József adatközlőm (1993) szerint Peröcsényi pusztán a század elején 2 épületben Olexáék, Zsókaék, valamint Ölveczki Ferenc és Hajdú András juhász családja lakott; ökröket, juhokat tartottak ott, az egyik akol 1915-ben vagy 1916-ban villámcsapás miatt leégett; szérűskertje is volt. 1945 után rombolták le.
- ⁴⁰ Kovács Sebestény Kálmán ipolypásztói ref. lelkész fiáról, Józsefről kapta újabb nevét. Lásd KOCZÓ 2015. 113–114.
- ⁴¹ PESTY 1984. 269–270.
- ⁴² Több Hont megyei településen, így Százdon is birtokos nemes család. BOROVSZKY [é. n.] 434.
- ⁴³ Paczolay János (1818–1884) Deménden lakó Hont vármegye követe az 1847–48. évi országgyűlésen, az ipolysági kerület országgyűlési képviselője (1865–1884). BOROVSZKY [é. n.] 443.

⁴⁴ PESTY 1984. 280. Újabb ismereteink szerint Szob határában nem is egy, hanem legalább két Árpád-kori település állhatott. Bészob: Szobtól északkeletre a határban a Bészobi/Bőszobi-patak jobb partján emelkedő domboldalon 1934-ben Horváth Adolf János egy kis templomot tárt fel. A templom már a 13. században elpusztult, a hozzátartozó falu elnéptelenedett. Az Árpád-kori templomos falunak okleveles említése nem ismeretes. A helyi hagyomány szerint két Szob volt egymás közelében: a Duna melletti *külső* és a dombok között fekvő *belső*. Lásd MRT 9. 1993. 336–337. Kovácsi: a mai Zebegény és Szob határában álló falu egykor Nógrád vármegyéhez tartozott (Koachy, 1295 – egyetlen írásos említés), ahol feltehetően királyi szolgálonépek éltek. Valószínűleg a 11. században épült templomát és a körülötte lévő, 11–12. században használt temetőjének részletét Horváth Adolf János tárta fel 1927–33 között a bészobi határrészen. A temető legkorábbi pénzletei Orseolo Péter uralkodásának korából származnak. A falu vélhetően a 13. század folyamán pusztult el. Lásd GYÖRFFY 1987. 211.; MRT 9. 1993. 338–343.

⁴⁵ PESTY 1984. 285.

⁴⁶ Csatár/Csitár: egykor Nógrád vármegyéhez tartozó középkori település. Nagymaros határának Szob – Márianosztra – Kóspallaghoz közel eső Kis- és Nagy-Csitár helynévvel jelölt területén lehetett az Árpád-kori Csitár falu (terra Chatar, 1276; utolsó említése: 1337 – Csatár). Az itt lakó csatárok a vasat a közeli Kovácsi faluból kaphatták, és a nógrádi várispánsághoz tartoztak. 1276-ban a margitszigeti apácákat Csatár föld birtokában is megerősítette a pápa. Vélhetően a terraként említett hely már ekkor lakatlan volt. 1337-ben az apácák egyéb birtokaikkal Csatárt és a szomszédos Hantát is átadták használat és benépesítés céljából Drugeth Vilmos nádornak. Tervezett benépesítése a 14. században nem valósult meg. GYÖRFFY 1987. 188.; MRT 9. 1993. 216.

⁴⁷ A hivatalos kiadványokban, térképeken nincs feltüntetve, de még az 1960-as évek elején is lakotthely volt a tésai országút mellett, az ipolyszakállosi hídfő közelében Baka Flóri tanyája (a családnév Ipolyszakálloson elterjedt).

⁴⁸ Olvár: a Ságtól északkeletre fekvő egykori település (terra Olwar, 1245; utolsó említés: predium Olwar – 1478). Kettős település: a Hontpázmány nemzetségtől 1245-ben, illetve 1298-ban a sági prépostsághoz került birtok. A Balassa családnak is volt itt birtokrésze. Ma pusztá Palást és Tesmag határán. BAKÁCS 1971. 164.; GYÖRFFY 224.

⁴⁹ Vélhetően az Ipolyságon élő Winter családról. Vö. Ipolyság, Wikipédia. <https://hu.wikipedia.org/wiki/Ipolys%C3%A1g> (megtekintve: 2017. május 25.)

⁵⁰ Baráthi Huszár Istvánról kapta nevét, aki 1875-ben megvette az Esterházyaktól a mikolai uradalmat. KOCZÓ 2013. 293.

⁵¹ Harmos István nevű járásbíróról kapta nevét, aki Rácz Mihály kurtanemes, leányát Rácz Magdolnát nőül vette, s hozományként kapta a 100 magyar holdas birtokot. Leányuk Tamáskovics Dezső közjegyző felesége lett, aki a gazdaságot tovább vitte. A köznyelv Vámosmikolán előbb Harmostag, később Tamáskovics-tag néven emlegette a birtokot, utóbb a Harmostag elnevezés gyökeresedett meg. Lejtős, dombos, vízszegény terület volt, a szántóföldek lényegesen alacsonyabb termést adtak, mint a határ más részei. SZATMÁRY István: *Vámosmikola 1945 előtt*. Kézirat 1966. 5.

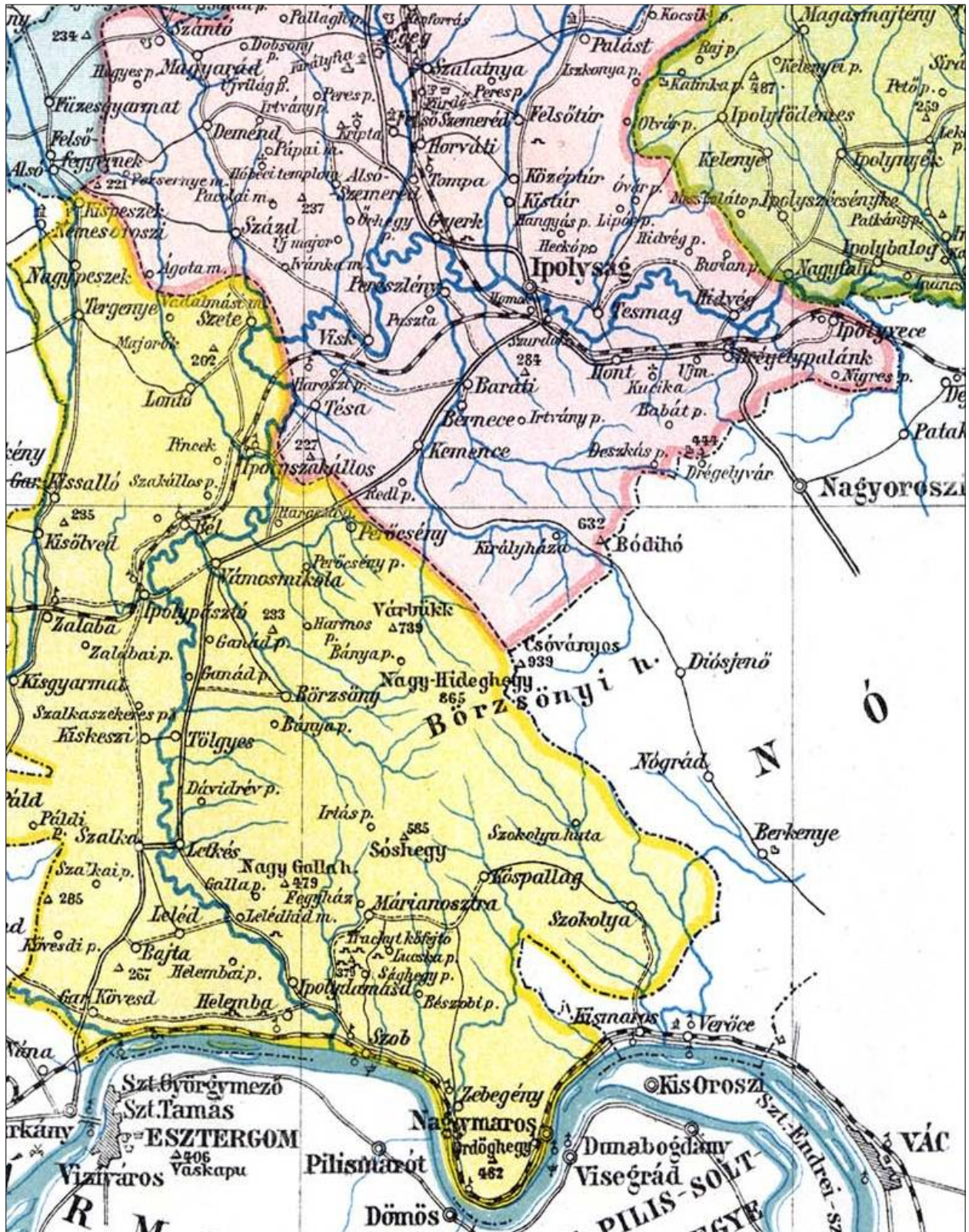
⁵² Orzsány (Alsó-): középkori község Vámosmikolától északkeletre, az Orzsány-patak alsó folyásának két partján (terram Hwsan, 1252; utolsó említése: 1521 – predium Orsan). Hontvár és Orzsányi nemesek földje volt, melyből 1252-ben 3 ekényi néptelen földet IV. Béla a Keszi és Kérd földjén lakó Temer fiainak adott cserébe régi földjükért. A település emlékét őrzi: *Orzsány-patak*, *Orzsány-liget*. BAKÁCS 1971. 164–165.; GYÖRFFY 1987. 224–225.; MRT 9. 1993. 539–541.

⁵³ KOVACSICS József – KOVACSICS Józsefné: Településdemográfia, a népesség területi elhelyezkedése. In *Demográfia*. 1996. 110-114.

⁵⁴ KOVACSICS–KOVACSICSNÉ 1996. 53.

⁵⁵ CSÁKY Károly: *Tésa*. Tésa [é. n.] 3.

⁵⁶ 1949. évi népszámlálás. 9. Demográfiai eredmények. Központi Statisztikai Hivatal. Budapest, 1950. 112., 118.

Dél-Hont települései és külterületi lakotthelyei Borovszky vármegye monográfiájában /1906/

KISS ANNA MÁRIA

versei

péntek esti blues

egy csillagfényes éjjel
szétverte a kredencet
nem készült láttelel
erősen fogyott a hold

a vak tyúk ilyenkor
talál hozzáillő szemet
a parlamentben felgyújtotta
magát egy paranormális eset

Andersen jócskán ivott
cigiárus táncolt a sarkon
nem volt rajta se bunda
se tangabugyi

ő nem oszt
nem is szavaz
fantomfájdalmai
viselhetetlenségéé fajultak

kómásan kamuzott a restiben
isten se emlékeztette rá
hogyan három az igazság
leszólt széttrancsírozta

majd ismerhetetlenségig
kiradírozta agyából
vállalkozó vejét lányát
feleségét meg az unokát

(ez már négy
majdnem öt az igaz)
másnap elúsztotta
Dunán dinnyehéjban

a memoárját
homlokára szögelte
a családalapításért
rakparton alvó egyenlegét

beszédes sárga csillag
leégett gyufa volt
örült hogy viseltes a hajnal
utolsó pillanataiban

döglegyet nyomott
maradra magán
özvegye rugdosta be urnáját
egy lelkileg sérült kredenc alá

a mai napig ott van a szegény
ott a szegény a kredenc alatt

A giccsről pláne, avagy kussolja'

A történet úgy kezdődött,
hogy a fiam barátai
lomtalanítottak egy
babakocsiban ülő játékbat.
Tetoválták,
kiszúrták az egyik szemét
és betolták a kertünkbe.
A férjem felszögelte.

A giccs csendes őült.
Nem akar manipulálni.
Ártalmatlan állat.
Egy ritka szép nő,
egy eredendő gondolat.
Olyan nyilvánvaló igaz,
mint a csecsemő kapcsolata -
a kertünkben élő fenyőfával.

Karsai Marcinak - igaz anyai szeretettel.

CSÁKY KÁROLY

A hányatott sorsú ipolysági főgimnáziumi paptanár és óvári plébános, Bartus Lajos élettörténete a kisebb-nagyobb események tükrében

Az erdőkkel, dombokkal körülzárt, igencsak félre eső nógrádi falucska, Óvár temetőjében nyugszik a XX. század első felének sok-sok megpróbáltatáson átesett papja, Bartus Lajos. Ott volt ő is plébános, ahová több papot - köztük például dr. Lestár Istvánt is - száműzött egykor a hatalom. Sírjelét a hajdani óvári plébánosok sírjainak közelében találjuk. A keresztalakzattal ellátott műkövön egy porcelán Krisztus-fej látható; az oszlopon pedig egy fekete márványlap, ezzel a dedikációval: „*Itt nyugszik az Urban/BARTUS LAJOS/1881. VIII. 25. – 1932. VI. 22./óvári plébános/1922 – 1932)/Irgalmas Jézus, adj neki/ Örök nyugodalmat!/ Hirtelen halála arra int:/ Legyetek készen!*”.

A hányatott sorsú katolikus pap óvári pályafutását megelőzően, 1916-tól Ipolyságon tevékenykedett. Innen Trianon után 1922-ben elbocsátották. Ennek okáról, ipolysági éveiről s még sok egyéb másról részletesebben is ír az óvári Historia Domusban. Sorait így kezdi: „*Ha szent Pál leírhatta az ő életét, utazásait, szenvedéseit, miért ne tehetném meg ezt én is? Születtem 1881. aug. 25-én Óbecsén, Bács-Bodrog megyében. Felszenteltek 1905. jún. 27-én. Káplánkodtam 1 évig Tölgyesen; ugyanott és Dömösön 3-3 hónapig adminisztrátoroskodtam. 1907-ben budapesti hitoktató, majd hittanár és lovassági lelkész lettem. 1914-ben a szerb harctérre küldtek. Onnan Budapestre vezényeltek vissza a csendőrlaktanyai hadikórházba. 1916-ban az ipolysági kórház lelkészévé és főgimnáziumi hittanárrá neveztek ki.*”

Bartus még Ipolytölgyes káplánjaként és adminisztrátoraként járt át a folyó jobb parti településére, a Hont megyei Ipolykiskeszire, ahol jól ismerte a mártír felvidéki pap, a többször is bebörtönzött Borsos Mihály családját. A kiváló magyar lelkész írja később kéziratosa önéletrajzában-visszaemlékezéseiben az alábbiakat: „*Az én elindulásomban szerepet játszott Bartusz volt káplánunk is, aki ebben az időben sági hittanár volt, és egyben, mint kórházi lelkész is működött. Édesapám hozzá fordult tanácsért, hogyan és mikor menjek gimnáziumba.*” (Ezúton mondok köszönetet Szabó László helytörténésznek azért, hogy az idézett adatokat megküldte nekem.) Borsos az 1922/23-as tanévtől lett az ipolysági gimnázium diákja, ahol öt osztályt végzett, majd a komáromi Mariánumban készült a papi pályára. Szülőfaluja egykori káplánja tehát már nem taníthatta őt Ipolyságon, hisz mint az 1922/23-as Évkönyvben olvassuk: „*a tanári kar kötelékéből a múlt tanév végén kivált Bartus Lajos szerződéses tanár*”. Utolsó ipolysági évében mint „hittanár és hitelemző” szerepelt, aki oktatott még magyar nyelvet, földrajzot és természetrajzot, illetve bölcséletet is; továbbá gondnoka volt az eredményesen működő Diákasztalnak. A háború után egyébként ő volt a heti 120 órában oktató négy tanár egyike, aki társaival nagyban hozzájárult ahhoz, hogy a zűrzavaros időszak után az új államalakulat magyar intézménye ismét talpra állhasson, s tevékenységét tovább folytathassa.

A trianoni fordulat Ipolyságon s ahogy azt Bartus Lajos megélte

Bartus az óvári Historia Domusban többször is ír az ipolysági gimnáziumról, valamint a trianoni fordulatot követő itteni eseményekről. Mint említi: „*Ott éltem át az 1918. októberi fordulást. Nagy*

szomorúsággal szemléltem a hazaözönlő részeg, fosztogató, vaktában éles golyóval lövöldöző katonákat. Engem nem bántottak, de sok pappal szemben támadólag léptek fel. Miskovics dercsikai plébániájába is bombát dobtak be; azonban szerencsésen megmenekült, s Óvárig meg sem állt.” Arról a Miskovics Endréről van szó, aki 1919-1922 közt volt papunk óvári elődje.

A továbbiakban így ír a kialakult helyzetről Bartus: „Fej nélkül maradt az ország; a hadsereg pedig szétszűllött. Megalakították a Nemzetőrséget, melybe én is beálltam. /.../ Még akkor senki sem tudta, hogy a csehek Ipolyságig jönnek. Éltünk hát, mint Marci Hevesen!” Ám, mint néhány sorral odébb olvassuk: „1919. január 9-én pánik lepte meg a lakosságot. Hírül kaptuk, hogy a legionárius katonaság közeledik városunk felé. Este 6 órakor zeneszó mellett bevonult Ipolyságra a csehszlovák hadsereg. A Nemzetőrség önként lerakta a fegyvert. Este 11 órakor megérkezett a cseh páncélvonat olasz tiszt vezetése alatt. Három nap múlva Drégelypalánknál ágyúzást hallunk. Az ipolysági páncélvonat ágyúzta Drégelyt, különösen Szondy kápolnáját. Mi a vasút melletti dombról távcsövön figyeltük a harcot. A páncélvonat hirtelen teljes gőzzel rohan visszafelé, mert a magyarok háta mögé kerültek, s már a síneket kezdték fészegetni...”

Danis Ferenc a Fórum Társadalomtudományi Szemlében ezt a történetet egy kicsit későbbre teszi, s kedvezőbben ír a Nemzetőrségről is, mint Bartus: „Az államfordulat, a „prevrat” Ipolyságon nem zajlott le egyszerű katonai megszállással. A cseh legionisták Csata felől január 19-én délelőtt vonattal érkeztek a vasút állomásra. Itt nemzetőrségünk vezetői fogadták őket, és dr. Salkovszky Jenő ügyvéd közölte velük, hogy a demarkációs vonal, vagyis az Ipoly folyó túloldalán vannak, ezzel megsértették a békeszerződésben elfogadott ideiglenes határvonalat. Ezt a parancsnokuk tudomásul vette, elnézést kért, és az egész szerelvény visszavonult Párkány irányába.” (2011/3. 125. p.) Nem célunk itt az események pontos rekonstruálása, csupán megjegyezzük még, hogy a január 9-iki történésekről a közeli Drégelypalánk esperese, Nagycsabmja hajdani plébános, Márton István is írt a drégelyi Historia Domusban, mégpedig az alábbiakat: „1919. januárjában, 9-én a csehek által szorított magyar katonák Lévától jönnek Drégelypalánkra, minden házba jut egynéhány; a plébánián 6-an laknak. Január 10-én a csehek megtámadták Ipolyságot, 11-én Hidvéget.” Majd néhány sorral odébb erről olvashatunk: „Január 13-án este a csehek átjöttek Hidvégről, megtámadták a vasútállomás épületét, és birtokba vették a vasúti vonalat, öröket állítottak a vasút innenső részére, Vecén is. Beállott a hadiállapot a demarkációs vonalon...”

Márton, aki Bartushoz hasonlóan szintén szemtanúja volt az 1919. évi eseményeknek, egy másik vasúti támadásról is említést tesz: „Január 29-én katonáink megtámadták a vasúti cseh őrséget, lefegyverezték; néhányat elfogtak, egy közülük átfutott Hidvégre, honnét a csehek elkezdtek gépfegyverezni; a kölcsönös tüzelés egész nap tartott. Délután a csehek Ipolyságról páncélvonaton jöttek, egészen a Szondi-majorig; onnét néhány ágyúlövedéket küldtek a faluba, a majorban egy világító bomba felgyújtotta az uraság szénakazalját.”

Bartus a január 9-iki összecsapások kapcsán még részletesebben is írt, így folytatva visszaemlékezéseit: „Kórházunkba behoztak 5 cseh halottat. Engem kényszerítettek a beszentelésre. Szívesen meg is tettem. A homoki városrészt és a hidat lezárták, bevonult a magyar hadsereg: összesen 36 lévai főgimnazista és tanítóképezdés növendék 4 géppuskával. 36 a támadó, 500 a védekező 5 ágyús páncélvonat támogatása mellett!

A lévai diákok vakmerőek voltak. Naponta osont be valaki közülük Ságra kémlelni. Egy napon Székács hadnagy nem jött vissza. A magyar részről azt hitték, hogy foglyul esett; ezért rögtön határsértést követtek el. Elfogták a vasúti Ipoly-hídon a 12 tagú cseh őrséget. Nagy baj keletkezett. A csehek 3 órás golyózáporral lepték el Homokot. Szólt az ágyú mindkét részről,

kattogtak a géppuskák. Közben Székács előkerült. Az ipolysági cukrászdában maradt oly soká; a cukrászlánynak udvarolt.” (Homok Ipolyság városrésze a folyó bal partján.)

Az 1918-as fordulatot, illetve a határ mentén kialakult eseményeket: a demarkációs vonalon elkövetett törvénytelen átlépéseket, a fegyveres összecsapásokat bonyolította a Magyar Tanácsköztársaság megalakulása, a direktóriumok gyakori túlkapása, a kommunista ideológia érvényesítése. Mindezt így idézi a kortárs katolikus pap: „1919. március 21-én kiűtött a magyarországi kommunizmus. Engem a kórházból kitessékeltek; s követelték, hogy hűségesküit tegyek. Vonakodtam, azért elfogatási parancsot adtak ki ellenem. Megszöktem, s a zsidótemető egyik kriptájában bujtam el, hol 3 napig tartózkodtam. Addig a nép felfegyverkezett; értem jött, védett.

A kommunista főkolomposok követelték, hogy válasszam ki magamnak valamelyik apácát feleségül. Nem álltam kötélnek. A nővérektől elvették a rózsafüzért s egyebeket. Nekem a felső ruhámat majdnem mind elrequirálták a direktóriummi tagok. /.../Ekkor kaptam hírül, hogy lakótársamat, gróf Berchtold főhadnagyot Vácott a derekára kötött kővel a Dunába dobták.

Dr. Czobor Imre barátom, azelőtt főszołgabíró a kommunizmus alatt ácsból lett jegyző mellett lett írnok, jelenleg pedig esztergomi főispán... 1919. június 10-én arról értesített, hogy Steinhübl Ambrus kemencei esperes ellen elfogatási parancs van készülöben. Éjjel kerülö utakon felkerestem az áldozatra szántat, s kérve-kértem, hogy meneküljön. Hat nappal késöbb a szegény jó öreget eltemettük; gázbombával mérgezték meg, mert elfogni nem merték.”

Említést tesz Bartus az elhíresült ipolysági májusi összecsapásokról, a Pálamy-csoport itteni harcairól, illetve a júniusi zavargásokról is. Az előbbi kapcsán így ír: „Áldozócsütörtökön vöröskatoná-esküvőt tartottam, s a vacsorán is részt vettem. Este 9 órakor az örség széztavart bennünket. Éjjel után a vörösök megtámadták a cseheket. A harc d.u. 3 óráig tartott, Ipolyság elesett. Nekünk 28 halottunk volt, köztük a lakodalmas vőlegény, a násznagy és a menyasszony fivére. A csehek halottaikat magukkal vitték.” Az összetűzések ezzel nem fejeződtek be, amint az majd Bartus késöbbi visszaemlékezéseiből is kiderül.

Ipolyság és Bartus Lajos sorsa a Tanácsköztársaság bukása után, az új állam első éveiben

Az óvári Historai Dumusban közölt visszaemlékezéseiben nemcsak az 1918-as fordulatot mutatja be Bartus Lajos, de az azt követö eseményekről is ír, érintve a főgimnázium történetét, a politikai megmozdulásokat stb. Az augusztusi dolgokról például az alábbiakat mondja el: „Egy hét múlva, Ságón, aug. 1-én már ismét a Homokra tértek vissza a csehek. Közülünk sokat elfogtak, engem is, de reggelre szabadon bocsájtottak. Tanári fizetésemet beszüntették, mert Szahulčík Vendel zsupán úr (nádasi plébános) kezébe vonakodtam a hűségesküit letenni. Így járt a többi tanártársam is. Majd a főgimnáziumot megszüntették. Privát órák tanításából éltünk. Több deputáció menesztése után Prága újra megnyitotta a gimnáziumot, s bennünket, mint szerződéses viszonyban lévő tanárokat alkalmazott. Nincs olyan tantárgy, mit a nyakamba ne sóztak volna.”

A gimnázium helyzete azért sem volt ekkor könnyű, mert a demarkációs vonal egy időre kettévágta a várost, s a túloldali diákok, illetve a határon kívülre esö falvak tanulói nem látogathatták az iskolát. De nem volt egyszerű a délvidékről ide kerülő paptanár sorsa sem. Mint írja: „Életem azonban nem volt nyugodt. Gyakran zaklattak a detektívek. Mindenütt sarkamban voltak, s sokszor házkutatást tartottak.”

A zaklatások-üldözések sorozata folytatódott a következő években is: 1920. jan. 13-án újra

elfogták Bartus Lajost, s Besztercebányán becsukták őt. Két hét múlva kihallgatták, de mint ártatlannak ítéltet, szabadon bocsájtották.

Az alábbiakban az új területi-irányítási elrendezés kiváltotta ellentétekről, a magyar-szlovák viszonyról olvashatunk: „*A mai napon hívták össze a pártok — a szlovák nemzeti- és gazdapárt, a szociáldemokratikus, a csehszlovák szocialista párt — Ságira a nagygyűlést a következő programmal: „Déli Slovenskónak a republikából való elszakítás elleni protestálás és a Hont megyei viszonyokról”.* A koalíciós pártok előkészítő bizottsága felszólította a szlovák néppártot is, hogy csatlakozzék az actióhoz, s küldje ki a gyűlésre szónokát. *Ámde a ludákok nem jöttek el, sem szónokot nem küldtek. A Hontban uralkodó különös viszonyok már abban is megnyilvánultak, hogy a gyűlés összehívásának nehézségei voltak a hatósági engedély megszerzésével. A helybeli szolgabíró, Dr. Forgáč nem akarta engedélyezni a gyűlést. Hogy miért, azt nem árulta el, s csak amikor határozottabban léptek fel, a gyűlést megengedte. A honti viszonyok azt is előre sejtetni engedték, hogy a gyűlés nem fog simán lefolyni. Szombat reggel Ság utcáinak sarkain megjelentek a magyar plakátok, amelyeken a magyar keresztény szocialisták és a kiscgazdák népgyűlést hívtak egybe ugyanarra a helyre, a főtérre, s ugyanazon órára, amely órában a csehszlovák pártok./.../ Szombaton és vasárnapra virradó éjjel a magyar agitátorok autón bejárták a magyar községeket, és toborozták a magyar népet erre a gyűlésre. (Vezérei az itteni keresztényszocialistáknak és kiscgazdáknak: Dr. Okolicsányi, Dr. Schramm és a magyar katolikus pap, Bartus, a sági állami gimnázium hittanára.)*

Már körülbelül 10 óra tájban tömegesen tódult a szlovák nép az egész környékről. Összegyűlt körülbelül 4 000 ember. Mikor meg kellett volna kezdődnie a gyűlésnek, tömött sorokban húzódnak a magyarok, számra nézve majdnem annyian, mint a szlovákok, vagy még valamivel többen, és nagy félkörben körülvették a szlovákokat. A főtéren volt a szónoki emelvény, elnökölt a földműves Martinovič a többi pártok képviselőivel. Az elnökség, tekintettel a magyarokra, megegyezett abban, hogy a szónokok magyarul is fognak beszélni, s hogy szót enged a magyar párt szónokainak is.

Az első szónok volt a nemzeti és gazdapárt képviselője, Dr. Medveczky Lajos, s szlovákul kezdte, de amint megszólalt, a magyarok elkezdtek kiabálni: Beszéljen magyarul! Magyarul! Dr. Medveczky kijelentette nekik, hogy a szónokok magyarul is fognak beszélni./.../ A tömegben észre lehetett venni egy bizonyos magyar katolikus papot, ki kézfelemeléssel jelt adott övéinek, mikor kiabáljanak, s hogy lármát csapjanak. És különös, csak Hontban lehetséges módon belekeverte magát az ügybe a főszolgabíró, Forgáč: kijelentvén az elnökségnek, hogy a rend fenntartása érdekében a gyűlést feloszlatja, további szónoklást nem engedi meg. Ezt tette anélkül, hogy előbb felszólította volna a zavargókat a békés viselkedésre.

Az összegyűlt szlovákságot ezen eljárás roppant elkésérítette, mert látta benne ama törekvést, hogy a gyűlést, amely a zsupáni hivatalnak egyáltalán nincs ingyére, lehetetlenné tegye. Az elnökség, tekintettel a nép óhajára, nem vett tudomást a szolgabíró eljárásáról, s Medveczky képviselő folytatta a beszédet.

Eközben a magyarok, kik látták, hogy Forgáč úr biztos győzelmük tudatában, mintha a gonosz lélek szállta volna meg őket: Éljen Horthy! Éljen Magyarozág! jelszavakat kiabáltak.”

Nem csoda hát, ha Bartust – aki a fenti akciónak, pontosabban a magyarok fellépésének is egyik szervezője volt — a nagygyűlés után tovább zaklatták. Mint visszaemlékezéseiben olvassuk: „*A csendőrség két hétig kutató szereplésem mineműsége iránt – hátam megett. Engem nem kerestek fel, ki se hallgattak. Főigazgató uram is durván nekem esett, s felelősségre vont.*” Szeptember 23-án még kinevezték hittanárunkat „a VII. fizetési osztály I. rangfokozatába,” de mint maga írja: „*Szept. 25-én táviratot kapott igazgatóm, hogy Bartust be ne engedje a gimnáziumba.*” Erre nyomban nem

kerülhetett sor, mert Bartus Lajos az 1921/22-es tanév végéig még tanított, s neve szerepel a gimnázium Évkönyveiben is. Ekkor azonban elbocsájtották őt. Ahogyan írja: „*Megélhetésem fonalát elvágták. Trnava jóindulattal viseltetett irányomban. Előbb Varbóra nevezett ki, eztán megerősítette a Miskoviccsal történt cserét. Így kerültem Óvárba!*”

Bartus Lajos és az óvári plébánia

Bartus Lajos Óvár ismert papjai közül a tizenhetedik itteni plébános volt. Miskovics Endrét követte, utóda pedig dr. Bandl Ervin adminisztrátor lett. Egy évtizedet (1922-1932) töltött ebben a plébániaközségben, nem épp a legkedvezőbb körülmények közt. Sorsát, helyzetét nehezítette az államfordulat, az új társadalmi berendezkedés, a plébánia és a templom rossz állapota, a kedvezőtlen gazdasági viszonyok stb. Mindezt tetőzte, hogy halálig nem kapta meg a csehszlovák állampolgárságot.

Megérkezése után legfőbb gondja volt, hogy élhetővé tegye a sokáig elhanyagolt plébániaépületet és annak környékét. 1923 tavaszán 8000 korona költséggel restaurálták a parókia istállóját, melyre többek közt cserepet is tettek. Ugyanezen évben a parókia faszindelyét is cseréppel cserélték ki, a szobákat pedig kifestették; az ajtókat, ablakokat megjavították. Az udvarban lévő kútra új tető került, új ólat állíttatott fel s új kerítést készítettek.

Kezdeményezésére ezt követően a templomot is kifestették; kívül pedig teljes restaurálást végeztek a tetőcserét leszámítva. 1923. nov. 17-én Polcsák Endre alsópalojtai plébános felszentelte a hívek adakozásából beszerzett itteni 3 harangot. Az ünnepségen több mint ezren vettek részt, sokan a környező falvakból is érkeztek. Bartus Lajos ebből az alkalomból szép beszédet tartott, amely ma is olvasható a Historia Domusban. Érdeemes idéznünk belőle: „*A háború alatt összetörték harangjainkat, s darabokban dobolták le a toronyból. Nem nézhette végig megilletődés nélkül ezt a barbarizmust senki sem. Összefacsarodtak a szívek, könnybe borultak a szemek, ökölbe szorultak a kezek. Azonban hiába omlottak a könnyek, hiába könyörögtek az ajkak; elvitték a sok bajban, keserűségben, nyomorban szenvedő híveknek egyedüli vigaszát. Ágyút öntöttek belőle, hogy pusztítsa a fiatalságot. Most is megilletődve állunk itt, de ebben már van öröm is.*

Megjöttek harangjaink. A toronyba akarjuk őket visszahelyezni, hogy érces hangjuk onnan lejtessen végig a temető sírdombjain; onnan ütközzék bele a keresztekbe és emlékkövekbe; onnan kerüljön el a barázdákon, szőlőtőkéken, a környező hegyeken, s onnan hallgasson el imádkozó, síró hangon határunkon.

De ne csak a szavuk legyen érces, ne csak a melódiájuk legyen édes, hanem tartalmuk is legyen mélységes. Harangozzanak a nagy világtörténeti katasztrófákon, lelkünk békéje és megnyugvása elé. Amint először fogjuk hallani hangjukat, vegyük le kalapunkat, s ahítattal rebegjük: Dicsértessék a Jézus Krisztus! Hisz Krisztus dicséretével van tele lelkünk az aggodalmak, kínok és könnyek dacára is. Dicsérjük, szeressük, imádjuk őt, mert csak tőle várhatunk segítséget.

Aztán harangozzanak be nekünk, és hívogassanak; hívjanak, hogy térjünk magunkba; mert, ha békét keresünk falunkban, azt elsősorban saját lelkünkben kell megtalálnunk. Falunkból úgy sem száműzhetjük végleg a harcot, de magunkból... igen! Belső békémbe megtalálom Krisztusomat, aki szeret és vár rám, aki kézen fog és vezet. Ezzel a lelki harangbongással-csengéssel oszoljon szét bennünk az aggodalmunk és a kétségek éjszakája, simuljon el a bizalmatlanság örvénye, s keljen életre a béke mélységes érzése, a béke virága, a béke tavasza.

Végre pedig kedves harangjaink, énekeljete sokaknak, ezreknek „jó éjszakát”, mely a ti nyelveken annyit jelent, hogy örök nyugodalmat. Legyetek zenéjük, kísérőjük, s harangozzátok ki az elhunyt lelkek fájdalmát, vigaszát, szép emlékét s még szebb reményét. De nekünk is harangozzátok jó éjszakát, hogy pihenhessünk. Dolgozunk és elfáradunk; erőlködünk és kimerülünk, legyen hát pihenésünk és nyugalmunk. Pihenni is csak azért akarunk, hogy fáradtságunkat kiheverjük, s aztán friss, reggeli jó kedvvel állunk bele ismét a munkába. Amen!”

Leírja a krónikás a toronyban lakó harangokat is, melyek **Richald Herold** gyárából valók. A „Cis hangú harang” súlya 210 kg. Dedikációja: „**Szent Erzsébet** hintsd élő rózsáidat a szegényeknek”, illetve: „Ágyú volt azelőtt, s most lett a béke harangja”. A harangon Szent Erzsébet képe is látható. A második harang „E hangú”, súlya 125 kg. Felirata: „**Magyarok Nagyszonya** könyörögj érettünk!” A másik oldalon: „Mint ágyú, sírást okozott, s most sír a halottért”. A 3. harang „A hangú”, 45 kg súlyú. Ezt olvashatjuk rajta: „**Szent József** végy minket halálunk óráján oltalmadba!”. Az 1. és 2. harangon még ez a felirat is szerepel: „Öntették a világháborúba elvitt harang helyett az óvári hívek közadakozásból 1923. évben”.

A Bartus által is vezetett kereszt-, szobor- és kápolna-alapítványok közt fennmaradt a Szűz Márai-szobrot állító óvári család okirata is, melyből megtudhatjuk, hogy *Vízi Ignác* és *Katyi Mária* 1924. szept. 27-én tett Szűz Mária-szobor Alapítványt. Ennek 5. pontjában az a kikötés áll, hogy „Minden év Május és Október hónap első Vasárnapján körmenet tartandó a Szűz Mária szoborhoz, de a papi, kántori és harangozói stóladíjat az alapító, illetve örökösök tartoznak fizetni”. Erre tehát papunk idejében is sor került. Működése alatt, 1930-ban szentelték fel a Keresztelő Szent János szobrot is.

A plébános próbálkozott az egyházi földek rendezésével, az épületek felújításával is. Bartus sajnos, a gazdasághoz-gazdálkodáshoz nem sokat értett, az egyház szölejeinek felújítására és a Templompuszta rendbetételére nagy kölcsönt vett fel, eladósodott. Sokan kihasználták hiszékenységét, jóindulatát, s mint a krónikában olvassuk: „mindenki lopott, őt pedig cserben hagyták.”

Az utódok feljegyezték róla, hogy — mivel kilátástalan helyzetbe került: nehéz anyagi körülmények között élt, állampolgársága nem volt, államsegélyt nem kapott, olykor bánatát az alkoholba fojtotta. Halála korán érte: 1932. jún. 22-én hunyt el 51 évesen. Reggel még felkelt, ám a harangok hiába szólították, a szentmisét nem tudta elvégezni. Így már azon az őszi kékkői ünnepségen sem tudott ott lenni 1932. szept. 12-én, melyen Masaryk köztársasági elnököt fogadták eme régió polgárai. Bartus valamelyik utóda még feljegyezte, hogy ide „a dicső óváriak is ki voltak vezényelve. Sokan hűségből is hódoltak neki (azaz az elnöknek és az ünnepség szervezőinek – Cs.K. megj.), mert kaptak a „Horkán” magyarságuk eladásáért összesen körülbelül 34 hold földet.”

Az óvári templom tornya (Csáky Károly felvétele)

Bartus Lajos paptanár sírja (Csáky Károly felvétele)

Az óvári plébánia (Csáky Károly felvétele)

Az ipolysági főgimnázium 1920-ban, ahol Bartus Lajos is tanított

Az 1919-ben elesett magyar katonák emlékműve az ipolysági temetőben

(Csáky Károly felv.)

A Magyarok Nagyszombat tiszteletére szentelt 2. óvári harang

(Csáky Károly felv.)

MAKKAI LÁSZLÓ**versei****Túl az előzőn**

Na, ez éven is túlestünk
ma ekképpen épp szétfoszlott.
A szegényebb nép éhkoppot,
mi húst ettünk, ha nem szégyen.
A kövér nép de boldogtalan,
pedig volt sok arany nekik, s az övék még.
Délbe fült a hajnalunk, hátba szúrt az estünk,
ébren hulla maradtunk, múltba estünk, hátha.
Aztán csak jött a baj,
a zaj, a csönd, magány.
Túl sok lett a csúfos tett,
s hogy holtak a szerettek.
Voltak, s lehetek volna eretnek
példakép, nagyik, vagy örök gyerkőcök,
de prédaként kellett csak itt,
akit az ördög legyőzött.
Van a vad had nekünk,
hogyan egy dagadék kis selejt hős alatt
legyünk alávalók. Ki más tán? Szolga? Hótt?
A halál, s a jók kizsákmányolhatók.
Nos, e szakadt év is felejtős maradt.

Csak

Csak az a bús álom ne lenne benne reggelente! Na, aztat utálom. Csak néha lelem meg benne léha szerelem titkát, béna lehetek inkább. Elment eszemen szenny túll feszül, de cefetül. Angyalcsaj mellet helyett csak a baj, s helyek, melyek elvesztek. A szép volt az épp holt, s a félelem a lét nekem. Így ébredtem sincs szép kedvem. Bár kelni, azt is kár ám. Pár semmi csak, mi vár rám, s híg hézag. Miért? Csak.

Hihetetlen

Egy árva új mag, hogy búzólgó posvány fenekébe süpped, már nem hat újnak, nem jó árny menedéke, hol húsöl ő. Föld ereibe alvadt a vér, zöld harmat cseppjeit belakja dér, s enyésző, feslett testet kemény szövetté szó. Síri csönd nyílik fönt, fennsík ragad a szennysivatagba, hol a holt hold gyalogolt, de már nem jár, kiakadt ott, csak az égi kirakatot nézi. Se rügy, se szűz virág, se levél. Hólepte tavasz hátrál épp, hogy nem maradt táplálék egy se. Petyhüdt semmi tűzifát keresgél a pincheideg ellen. Szinte hihetetlen.

Itt, ott

Ott benn vagyok az ablak megett, ahogy a fene megett. Az ól nem ragyog. A koppantó, az roppant jó itt. Gyógyít.

Jócsajok nem ablakolnak mihaszna öregecske őskecske istállónál, ők nem lakolnak miatta, maradnak a valódi lónál, inkább ott abrakolnak annak, itt meg a régvolt sóhajok szuszognak a félholt szűnyognak jó nagyot.

A mártír számár ha már át ír, akkor bét is vét. Nem köt kávét, de köp kávét, szeretne elszeretni másét, de csak nyelegeti vámpír nyálát, csendben nyög, ha lányt lát, míg a sercegnőn lágy pír jár át.

Ahol épp nő nő, s szépek a féltett részek, ott ép fű nem marad, s szem se szárazon, csak ha részeg, vak arab had fárad a homokvárakon, s száradt könnybe lábad, ha támad.

Hiába tehetős a mesehős, a kislányka erény hiánya kirágja belőle a remény felét, s kiderül, hogy a másiknak se sikerül csúsznia álmodott puncira. Fizetne is szegény átkozott gazdag, de szakadt a pénzes madzag, nem édes és nem is ragad, csak a has dagad, s fanyar az életrétes, az íze nem túl gyönyör, ettől ember erőt nem nyer. Tököl el vele a keserű, árva múlt, akár a sárba fült ökörrrel durva keselyű.

Szűnyog azért táncol, hogy meneküljön az éhes békaszájból, amin nem édes tájbor megy le remekül, hanem gyenge lepke, s más véges ízeltlábú, rovarszárnyas ízes állatgally, kérges kicsiny kitinváz, véges élet. Ilyen kihívás a természet erő, minden csak enyészettel. Utálat, mérges és égett. Evégett a kéjes nyaldosás létszükség, kell, mint vénült kék ruhának a nagymosás.

Akár összenőtt lyuk a bőrön, ha nő jön közbe. Feketeség a kék az égen, törve derékban, ködbe burkolt az újhold. Kéreg a tenyéren, méreg a kenyéren, lényeg a tényen, féreg a lényen, részeg a mélyben, végtel a kéjben, csend a mennyben, rend a szennyben, egy az egyben. Szunnyadó vadak a puha hó alatt. Csupa jó falat. Nevesincsen emberisten, holt adat. Feldőlt kerti teknő melyből semmi nem nő. Peng húrszakadt lant, alant csend és nullaszag.

Végül úgyis kész. A gőz győz, a pokol üstje füstje köszörül. Vénült gúny kinéz ablaküvegből, nagy vak szemben öröm ül. Tünetnőt szkennel. Csak fals testjel. Dúl végső tűzvész. Most csak ordas emlék lennék, nem húsvér túlélőművész? Vagy avult múltbérő? Vagy bús késő fürkész, aki pont megy ki innen? Egy kis jövő sincsen, csak sír kő kövön, nő itt sem nő. Senkiisten lakta csonthegy. Végtelen tél vértelen életen.

KURUC TÓTH TAMÁS

MŰKÖDÉS KÖZBEN

az első sor elhangzása a nélkül,
hogyan elhangozna benne az a kérdés,
hogyan milyen érzést nyomatékosít a refrén

a második szakasz elhangzása után
nem kell megjelölnöd jelzővel együtt,
hogyan ki a megszólított

a harmadik szakasz elhangzása
amiben megkeresetlenül kószál
a második és harmadik
sorban a gondolatritmus
és nincs belőle kikutatva,
hogyan miben is láttam az élet szépségét

a negyedik szakasz elhangzása
amiben a múltat és a jelent idéző sorok
a nélkül hangzanak el,
hogyan fekvő vonallal lennének elkülönítve

az ötödik szakasz elhangzása a nélkül,
hogyan válasz lenne benne arra,
hogyan az ötödik szakasz alapján
a halálfélelmemet
hogyan ellensúlyozzák az idillikus
/meghitt, bájos, hangulatos/ képek

a hatodik szakasz elhangzása
a "setét eperlevelek"
jelzős szószerkezetének
értelmezése nélkül

a hetedik szakasz elhangzása
igazoló-jelentés elhangzása nélkül

a nyolcadik szakasz
nem válaszolja meg,
hogyan miért szokatlanul érdekes

az ötödik sorban
az alanyhoz kapcsolódó minőségjelző

a kilencedik szakasz elhangzása
a nélkül, hogy kiderülne róla,
hogyan kedves, tragikus, humoros
vagy kissé szomorkás

a tizedik szakasz
a vágyaimat leíró sorok nélkül

a tizenegyedik szakasz
a hónaljszagom nélkül

a tizenkettedik szakasz elhangzása
a nélkül, hogy a hónaljszagomnak
már a tizenegyedik szakaszból
is hiányzó tanulságát
kéne levonnod belőle

a tizenharmadik szakasz elhangzása
amiből a mamád a páros-,
a fél-, a kereszt-, az ölelkező-
és a bokorrímek
képleteiből mosolyog rád anélkül,
hogyan egy hang is kijött
volna valaha a torkán

a tizennegyedik szakasz
nem mutatja be élőnek az élettelen
és nem tulajdonít senkinek
és semminek cselekvést
vagy emberi érzést

a tizenötödik szakaszt
nem kell utána
röviden leírnod

a tizenhatodik szakasz elhangzása
a nélkül, hogy elhangozna benne az,
hogyan mit is kaptam a társaimtól
és így lerajzolatlanul
maradnak ezek a dolgok

a tizenhetedik szakasz elhangzása
szellemes rajzok

**hűlt helyének
körülrása nélkül**

**a tizenkilencedik szakasz elhangzása
a délceg hőscincér lerajzolása
nélkül hangzik el,
ezért aztán nem is tudjuk meg,
hogymilyen mikor a sziget
lakóinak bemutatkozik**

**a huszonegyedik szakasz
elhangzása a nélkül,
hogymegkérdezné,
hogymaz első helyszín
és a második helyszín
nem létező főszereplője
a nem létező első és a nem létező
második helyszínnel együtt változik-e**

**a huszonkettedik szakasz elhangzása
annak a neve nélkül
akiszándéka ellenére megoldja
a fel nem vázolt helyzetet**

**a huszonharmadik szakasz
elhangzása a nélkül,
hogymaz előkészítés és a bonyodalom
a küzdelem tetőpontján
egypénzzel telt borítékot
nyújtana át neked**

**a huszonnegyedik szakasz
elhangzása a nélkül,
hogymaz elhangozna benne
az a rész, amelyik
a legnagyobb hatással van rád**

**a huszonötödik szakasz elhangzása
kinevezett mozzanatok
részletezése nélkül**

**a huszonhatodik szakasz
elhangzása a nélkül,
hogymaz ujjongó
jókedvvel azonosulna**

a huszonhetedik szakasz idő,
helyszín, szereplők és esemény nélkül

a huszonnyolcadik szakasz
ígéret elhangzása nélkül

a huszonkilencedik szakasz
hatás kiváltása nélkül

a harmincadik szakaszhoz
nem ért hozzá a képzeletem
ezért hiába keresed
rajta az ujjlenyomatát
a kimaradó harmincegyedik
szakaszon nincsen kampó,
ezért aztán a most rákövetkező
harminckettedik szakaszra való
várakozás idejét
nem is lehet
póráznál megfogva ráakasztani

ó te szegény ! ó te szegény !
Az egyikén nincsen kampó !
ó te szegény ! ó te szegény !
A másikon nincsen póráz !

Hát most mire is akasztod?
Hát most micsodán
fogod l ó-
g á z-
n i
a kimaradó harminckettedik
szakaszra való várakozás idejét ?

mert a kimaradó
harminckettedik szakasz
nem jön, nem jön, nem jön
csak táviratot küldött
amiben csókol, ölel
és vigasztalódást kívánva
részvétellel biztosít
a szimpátiájáról téged

míg ebek harmincadjára
istráng nélkül bitangol
a kimaradó harmincharmadik

és harmincnegyedik
szakasz elhangzásának ideje is
míg végre !
végre !
jön! jön! jön!
és már ide is ért !
meg is jelent, és teljes
díszében ereszkedik le közénk
a gyönyörű!, a káprázatos!,
a nagyszerű!, a fenomenális!
harmincötödik szakasz
amiből ha felakasztással
fenyegetnek se tudom
megmondani, hogy
hova tűnhetett az az utasítás,
hogy bárki is elmondja,
hogy mire gondol

a harminchatodik szakasz
elhangzása a nélkül,
hogy emlékeztető
hangzana el benne arra,
hogy ez a szakasz
a népdalok tisztaságára
és egyszerűségére emlékeztet

a harminchetedik szakaszban
egyetlen népdal
szövegének sincsen
felismerhető hatása

a harmincnyolcadik szakasz
elhangzása a nélkül,
hogy illúzióm lenne
arra vonatkozóan,
hogy mit művelsz majd vele

a harminckilencedik
szakasz elhangzása a nélkül,
hogy bántani akarná
az utasításra engedelmes
népemet a harminckilencedik
szakasz elhangzása

a negyvenedik szakasz elhangzása
az engedelmisség történetének

**elhangzása nélkül hangzik el
de ez nem is baj
mert holnap
te e nélkül is nekigyürkőzöl**

*/Előadási utasítás : Az első harmad
végén a szöveg olvasása alatt
valamilyen fúvós hangszer
verbunkos dallamot játszik.
Parlandó! Csak egyszer!/*

KŐ-SZABÓ IMRE

A stokedlis dobos

Törökék egy kelet-alföldi kis faluban laktak. A zene a családban nem kapott nagy hangsúlyt. Volt már rádiójuk az ötvenes években. Szólt is, szinte egész nap, de senki sem figyelt nagyon, mi hangzik el belőle. Török Péter, a család nagyobbik gyermeke, ebben az időben járt az általános iskola nyolcadik osztályába. Tőle már nem volt idegen a zene, szerette hallgatni, jó ritmus érzékkel áldotta meg a sors. Ha jó ritmusú zene szólt, akkor a konyhai hokedlit maga elé fordította. A tartóból lekapott két alumínium fedőt és dobolni kezdett. A dobverő, nem volt más, mint a tüzeléshez használt, két vékony gyújtós, ami ott hevert a sparhelt alatt. Ha tánczeneszólt, olyan hangverseny kerekedett, óriási dobszólókkal, hogy a legképzettebb zenészek is csodájára jártak volna.

Ilyenkor anyja szólt rá hangosan:

-Hagyd abba ezt a csörömpölést!

Kissé letörten dobta vissza a gyújtós dobverőket és akasztotta vissza a behorpadt, ütődött fedő cintányérokat, de magában kellemes megnyugvással nyugtázta ezt a nem mindennapi hangversenyt.

Különösen nem kereste a zenével való kapcsolatot, de ha szólt, odafigyelt rá. Olyan helyen laktak, hogy az utca túlsó oldalán, a sarkon volt egy kocsmá. Ebben a kocsmában minden szombaton zene szólt. A különös számára az volt benne, hogy ő mint egy tizenéves gyerek a kocsmába, úgy egyedül nem mehetett be, hogy alaposan felderítse kik muzsikálnak, milyen hangszeren játszanak és egyáltalán milyen ott a hangulat, ezeken a napokon. Ez a jólneveltsége során, tiltott volt számára. Ha bent a kocsmába zenéltek, akkor csak kiszűrődtek a hangfoszlányok. Sokszor teljes egészében nem is lehetett hallani. Tavasztól őszig ezt a zenét a tulaj kivitte a kocsmá udvarára. Ott hatalmas diófa adta az árnyékot. Itt már teljes egészében, zenei élményt nyújtott. Sajnos látni itt sem lehetett, pedig Török Péter átvizsgálta azt a kerítést, amelyet a kocsmáros húzott fel, nagy gondossággal. Ezen a deszkából készült kerítésen nem volt rés. Pedig szeretett volna benézni. A zenészekre lett volna igazából kíváncsi. Egy tangóharmonika, egy dob és egy szakszofon hangját ismerte csak fel. Egyik szombaton annyi szerencséje volt, hogy a fenyő deszkából készült kerítésből egy görcs rész kiszáradt és kiesett. Itt egy tízfilléres nagyságú lyuk keletkezett, ezen sikerült bepillantania. Sokat nem látott, csak a széken ülő harmonikás zeneszerszámát pillanthatta meg és azt, ahogy csodás kézzel játszott a billentyűkön, csalta elő a zene dallamát, ritmusát. Már ez is nagyszerű élményt jelentett Török Péternek. Sokszor odalopódzott ehhez a lyukhoz és nézte, amit látott és hallgatta a kerítés felett kijutó hangokat, a hangulatot szolgáló tánczenét. Nagy hatással volt rá, ezeknek a hétvégi, késő esti kíváncsiskodó hallgatásoknak órái. Az azonban egyszer sem fordult meg a fejében, hogy valamilyen hangszer kezelését elsajátítsa. Maradt, az időnkénti készítése, hogy a konyhai stokedlit maga felé fordítsa és segítségül hívja a teljes zenei élmény érdekében, a tartóban lapuló alumínium fedőket, meg az előző nap felhasogatott gyújtós száraz, dobverői tevékenységét. Teljes volt a zenei élmény számára, oly ekstázisba esett, hogy ő maga is zenésznek képzelte magát.

Ezek a zárt kocsmái, szombati zenei élmények azonban nem múltak el nyomtalanul. Ugyanis, ha tánczenét hallott, pezsegni kezdett a vére. Fiatal volt, ez természetesen hatott rá.

A zenélések és a zene élvezésének, ebben az ötvenes években, itt ebben a viharos faluban volt egy különös formája. Minden vasárnap az elfogyasztott ebéd után a faluban az volt a bevett szokás, hogy a fiatalok, de

volt közte öreg is, elindultak a falu központjába. Az akkori községháza és a katolikus templom közötti járdán, megkezdődött a korzózás.

A két objektum között, talán egy kilométer volt a távolság. Beton kockákból kirakott járda és az összegyűlt falusi népség, szépen sorjában, kettesével sétáltak, beszélgettek. Szabályosan betartották a KRESZ előírásait, jobbra hajts volt a rend. A járda egyik oldalán a templom felé hömpölygött a korzózó sokasága. A másik oldalon a községháza irányába, és amikor a járdaszakasz végére értek, szabályosan megfordultak. Egy-egy ilyen korzózási séta legalább egy, másfél órahosszat tartott, ez elegendő volt, hogy a látottak alapján a korzózó vélemény alkossanak az aznapi felhozatalról. Aztán újabb csoportok váltották fel a korábbiakat. A párok nagy beszélgetésekbe kezdtek, megbámulták a szembe jövőket. Ilyenkor ez olyan volt, mint egy divatbemutató, vagy más szóval is illetve, pofavizit. Ide vették fel a nemrég vásárolt ruhát, kabátot, cipőt. Aztán ment a beszélgetés, a vélemények cseréje.

-Láttad a Jucin azt a fehér blúzt? – hangzott el a kérdés.

-Milyen szép volt a Kovács Jancsi öltönye. Lehet, hogy majd abban fog nősülni. A Tóthék Marija már nagyon odavan ezért a fiúért, - mondta egy húsz év körüli lány.

-Tóth Pisti, ott virított a korzón, fehér ingben meg nyakkendőben. Szép srác ez a Tóth gyerek, - tette hozzá egy barna lány. Érződött, hogy nem közömbös számára.

-Legyetek boldogok! – legyintett a kezével az egyik lány, aki a véleménycserélők társaságához tartozott.

-Láttad a Kovácsék Zsuzsiját, azzal az egyszázbélű fickóval. Úgy össze voltak gabalyodva. Zsuzsi hozta valahonnan, már készülnek az esküvőre.

-Képzeldjétek, még a Tóth néni is végig sétált a korzón, azzal a hetven évével. Biztosan kíváncsi volt, hátha lát valamit, vagy valakit. Ezen mosolyogtak, vihogtak.

-Az a nagy langaléta vörös hajú lány is mindig korzózik a barátnőjével. Állítólag ügyvéd az apja a járásnál. Már nagyon férjhez akar menni, de nem sikerül neki – mondta az előbbi barna lány.

-Persze, hogy nem, nagyon fennhordja az orrát. Nem barátkozik senkivel, csak azzal az alacsony, barnahajú lánnyal. Itt aztán megszakadt a látottak „értékelése.”

Így ment a beszélgetés, amikor hazaértek a korzózásból. Volt mit mesélni, mert a látottak alapján, sok minden eszébe jutott az embernek, még az is, amit éppen nem hallott, csak itt állt össze a kép.

Azért a zenéről is szóljunk, mert a korzózást aláfestette a községháza tetejére szerelt hangszóróból kiáramló, legújabb táncdalok muzsikája. Lehetett dalt küldeni, szív küldi szívnek! - felkiáltással.

Elhangzott ott: - Sanyi küldi a következő dalt, szeretettel Jutkának. Szólt a zene: „Szép esténk lesz”. Aztán a bemondó: - Feri küldi a következő dalt, szerelmének, Panninak, el nem múló szerelemmel. Fényes Kató énekelt: „Csupa könny a szobám”. Aztán a bemondó ismételt: - Márti, Gabi, Ibolya küldi a dalt a Kovács családnak! A dal: „Te vagy a fény az éjszakában, gyere dolgozni a lámpagyárba.” Megint a megafonban a bemondó: - Nagy Sanyi küldi a dalt, szomorkásan Évinek. Lantos Olivér énekelt: „Tizenhat éves volt és szöke...” Majd szünet következett. A sétálók, korzózó közben beszélgettek, nevetgéltek, jól szórakoztak.

Aztán a megafon elkezdett berregni, majd pattogó visításba kezdett. Hirtelen elhallgatott. Egy rövid idő múlva ismét megszólalt. – Egy, kettő, három... próba! Apró kattogás és a bemondó közölte: - Jóska küldi a következő dalt (a sétálók figyeltek, vajon kinek?), a bemondó folytatta: - Saját szórakoztatására. Aztán megszólalt a zene és Kazal László énekelt: - „Szénát hordanak a szekerek, a szekerek, én a bakon ülök teveled, teveled.”

Ez a korzózi, vasárnapi szórakozás, addig tartott, amíg Török Pétert be nem sorozták tényleges katonai szolgálatra. Egy őszi napon összeszedték a hasonló korú srácokat. A kultúrházban volt a gyülekező,

eligazítás. Aztán csapatokba sorakoztatták őket. Török Pétert és még húsz társát vonatra ültették és Pesten keresztül egy Heves megyei páncélos ezredhez irányították. Másnap reggel megérkeztek és megkezdődött az igazi katonai élet. Ebben leelőször is alaki ismereteket sajátítottak el, mert ugye fontos, hogy a katona szabályosan el tudjon fordulni jobbra, balra, sőt még hátra is. Ezt aztán végtelen napokon át gyakorolták. Egy őrmester azt mondta: - a katona egy ruhába bujtatott hústömeg és a folyamatos ba..ogátás után válik katonává. Ehhez tartotta is magát, mert abból a bizonyosból, nem fogyott ki sohasem.

Aztán eltelt három hónap, már másra is jutott idő, egy kis kultúrára, többek között. Az egyik századnál volt egy százados rangú katonatiszt, aki jól tudott zongorázni. Minő kivétel, elhatározta, hogy összehoz egy tánczenekart. Ugyanis a faluban működött egy tisztiklub a katonai vezetők, szabadidei kikapcsolódására, ellazulására. Az ott zenélő, soros, összeverbuválódott zenekar leszerelt. Így csendes lett a ház.

A százados végig járta a körleteket és zenészeket keresett. Sokféle fazon jelentkezett, bízva abba, hogy ha zenész lesz, több lehetősége adódik arra, hogy kimenjen a laktanyából.

A válogatás pontosan olyan volt, mint a televízióban látott ki-mit- tud. Lehet, hogy az alapötlet innen származik? Szóval a százados nagy türelemmel rostálta a zenész jelentkezőket és végül döntött. Egy srác, a Kapus Feri tangóharmonikán tudott játszani. Tatabányáról vonult be, autószerelő volt a szakmája, képzett zenésznek mutatkozott, Tabánnynál tanult játszani a harmonikán. A Pásztor Sanyi pisztonon játszik, ő Kecskemétről vonult be, a Kovács Zoli pedig basszusgitáron tud zenélni, ő a szomszéd faluból jött.

Kezdett összeállni a zenekar, zongora, tangóharmonika, piszton, basszusgitár, már csak a dobos hiányzott, hogy megadja a dobokon az ütemet. Első lépés, haza kellett utazni a hangszerekért. Így mindenki egy hét szabadságot kapott, aztán utazás vissza a hangszerrel.

Letelt a hét és a zenészek hangszerekkel bemutatkoztak a kultúrteremben. Nagy volt a meglepetés, mert Kapus Feri a tangóharmonikáján, úgy játszott, mint az említett tanító mestere. Pásztor Sanyi szépen fújta a pisztont, Kovács Zoli pedig gitárján megadta az alapütemet. A százados zongorán, jól összefogta a kis zenész csapatot. A dobfelszerelés, mert ez is volt a laktanyába, a harckocsik mellett, árván és némán állt a sarokban.

Pár srácot oda is ültettek a dobokhoz, de azok csak ütögettek, vagy püföltek, de az ütemet nem tudták tartani. Ekkor jött a képbe Török Péter. A Kapus Feri emlékezett, hogy korábban a körletben egy stokedlin milyen ügyesen dobolt Péter. Kérte, próbálják ki. A próba sikerült, még nem ment minden úgy, mint egy igazi dobosnál, de érezték, ez a srác jó lesz. Ettől kezdve a zenekar az alaki kiképzések után a kultúrteremben, szorgalmasan gyakorolt. A zene belengte a laktanyát, a kantinba igyekvő katonának olyan érzést adott ez az esti hangulat, mintha valahol a Balatonon lenne. Persze a Balaton sehol sem volt, a hangulat maradt a kantinban legurított korsó sör kesernyés íze, mégis katonaság ez a javából.

Egy hónap múlva a zenekar bemutatkozott a tisztiklubban. Elismerést kaptak, meg pár felest, sörrel elkísérve, melyet az ott pihenő, kikapcsolódást kereső, parolin nélküli „civiliek” kiutaltak nekik. Már úgy fél éve játszott a zenekar, Török Pétert befogadták, mert a korábban elvégzett „stokedlis dobos” tanfolyam, úgy látszik eredményes volt. Ő magát titokban, őszintén „stokedlis dobosnak” tartotta, egészen leszerelésének napjáig, mert akkor megszűnt erre a katonai évadra, verbuválódott zenekar.

HORVÁTH ÖDÖN

versei

Talált titkom

Sorsvonalak tenyereimen.
Talált titkom hová tegyem?
Attól függ, mi lesz belőle,
lesz-e boldog világ tőle?

Ha nem lehet, mélyre dugom,
úgy elzárom, ahogy tudom.
Volna, aki nagynak nézne,
sokat hálálkodna érte;

jótettemért megszeretne,
mások előtt elismerne.
Szívélyes szavakkal tenné

meghitt körben; nem színlelné.
Soha nem alakoskodna,
ezüstért nem júdaskodna.

Sorsunk sodrában

Fut az idő. Egymást követő percek
koptatják el életünk masszív tömbjét.
Mind, akik jó és rossz között dönthetnek,
átéljük sorsunk mosolyát és könnyét.

Minden kibuggyanó, fájdalmas könnyben,
minden nyájas, bátorító mosolyban
ott a világ százsínűsége, ködben,
fényben fogant mozgalmassága, s ott van

kíváncsivá tett lényünk sóvárgása,
hogya a lehető legmélyebbre ássunk
az elrejtett titkok felé, s megértjük

magasztos értelmét annak, hogy élünk.
Ha már egyszer a Földön lett lakásunk,
szükségünk van megújító csodákra.

Most, hogy temetnek

Három méter mély, sötétlő gödör
várja ásítózva megérkezésem,
csak még részt veszek a búcsúbeszédem;
tengernyi, kenetteljes szó gyötör.

Tölgyfakoporsóm kibélelt öléből
nyilvánvaló, többé nem szökhetnék meg.
Kivérzett holttestemről együtt érzőn
zeng a mindenkit megindító ének.

Jól végzi dolgát a széphangú kántor.
Sírásóim csöndben eresztenek le.
Van, aki könnyét nyeli és szepegve

bánkódik, hiszen tudja, ezután por
s ugyanúgy víz lesz belőlem, mint régen,
a kezdetben, amikor még nem éltem.

Kertünk dalnoka

Hajnalodik. Az első kakasszóra
már fent vagyok; a kinti tájat nézem.
„Mért nem alszol? Ahogy látom, öt óra.
Még túl korán van.” – mondja feleségem.

A sötétség még párbajt vív a fényvel,
de az este időben nyugovóra
térő madárcák közül egy már ébren
van, s füttyülni kezd. Olyan szépen, Dóra

is felkőnyököl fehér csipkés ágyán,
úgy figyel szájátva a kis dalnok
bűvös dalát. Én kihajlok, s a párkány

márványára támaszkodom. Úgy jobban
hallom az Urat dicsőítő hangot;
gyönyörűségétől meghatódottan.

EGRY ARTÚR

DECEMBER 5.

harangok szólnak még, szárnyas hangú félrevert imák,
köd térdel a mellkasunkra, ahogy a kő növeszti
bennem s benned kihajtva hatalmas szirmú bánatát,

az egész ránk telepszik, befon, szétárad és dagad,
jobbágy-daróctól nyomort izzad velünk ez a kocsma,
s december szégyenétől, bárhová számúznéd magad!

(Budapest 2006)

SZÉKÁCS LÁSZLÓ

Koszorús gyertya

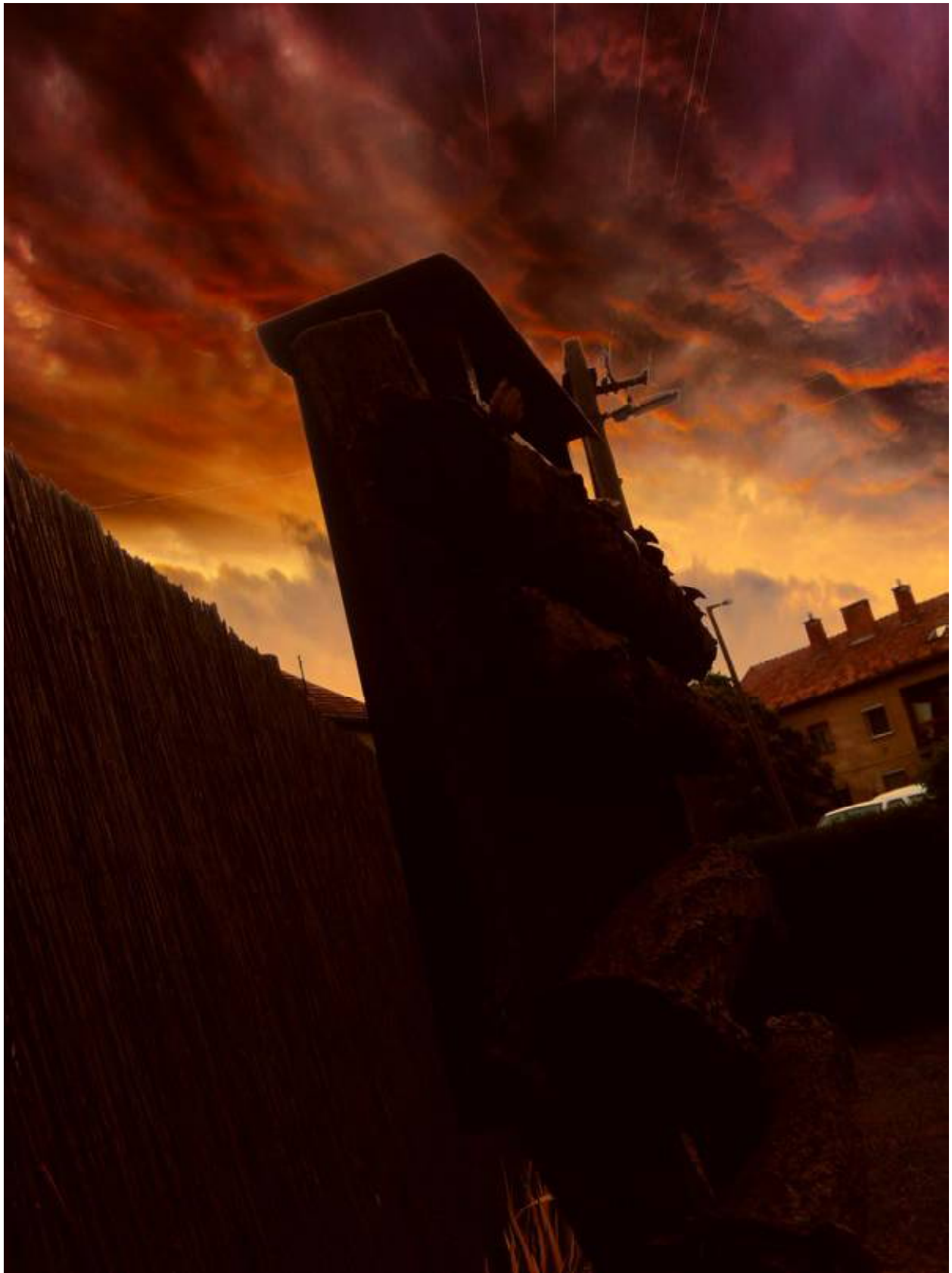
hátat fordítottam, süketté, vakká,
ne lopózz, szagod kénje árulkodik,
most szemtől szembe kerülsz,
a gyertyám lángját hiába fújod el

a horizontról szél kergeti
félém a frissen csapolt vasat,
izzása fénné folyik az égen,
isteni vadász hasítja, tépi szalagját,
téged keres a koszorún körös-körül,
... álcád érzem, holnap is lecsapsz,
végzetté válik a látomás,
pelyhekké hullanak az emlékek

nedvek közül fejt a sejtmagokat
az újjászületés, elém szórja majd,
hogy megváltáshoz a felgyúlt
salakot lehúzzam fürdőjéről,
ne ússzanak a felbőffent mérgek
az üstben, kokillákba és formákba
a szilánkos rögeszmék, osztódni,
és a szegélyre gyors feketével
pacsmagol a vihar góccokat,
oszlássá égi folyamokat

világok antikolt héja kápráztat
a halmazokban, műveleteik
tánca nem evilági,
de lehet, mégsem
hibásak képzeteim negáltjai,
és mégis Nekropolisban ér össze
a tér önmagába görbült vasalása,
és valóban mindennap eljön a bukott,
és toboroz,
és buzgón fűjtatja pokla tüzét
a horizont földje alatt, hogy a magma
vasa félelmében az égre olvad

... és hámorjából a hamvakba kapar,
majd kénes gúnnyal koszorúz
- te csillagpor!

PRIBOJSZKY MÁTYÁS

A "BOSZORKÁNY"
VI. RÉSZ

15. FEJEZET

Az Arató-villa fenn a Jánoshegyi úton állt, közel az Erzsébet-kilátóhoz és a Libegőhöz, csodálatosan szép környezetben. Kristálytisza levegő, madárdal, gondozott erdő – Ágnes fázósan bújt Gáborhoz.

– Olyan, mintha egy másik országban járnánk! – sóhajtotta.

– Mire gondol? – kérdezte a hátsó ülésről Sólyom doktor. – Arra, hogy mennyibe kerül itt egy telek és a ház felépítése? Ne irigyelje őket, drágám. Higgye el nekem, öregembernek, maguk gazdagabbak.

Az Opel derekasan bírta az emelkedőket, de Gábor nem is akart gyorsan menni. Miközben a tájban gyönyörködött és élvezte Ágnes közelségét, a mai estén töprengett. Vajon mi vár ott rájuk? Mi köze neki a doktor rokonaihoz, helyes-e, hogy vállalta ezt a veszélyes szerepet. Szabad-e engednie, hogy Ágnest megalázzák, sértegetsek, vagy az első gyanús jelre fogja meg a kezét, vigye el onnan...

Igen, ezt kellene tennie... de hová vigye? Klári a tárgyaláson körömszakadtáig ragaszkodott a lakáshoz, ez volt az egyetlen kikötése a közös megegyezésen alapuló váláshoz, egyéb feltételt nem is támasztott. Gábort nagyon megdöbbenette az asszony külseje: lesóványodott, tartása megroggyant, arca mosolytalan, és hiába kent magára a szokottnál is több festéket, látta, mennyire lötytyedt a bőre, szemei alatt sötétlettek a karikák. Amúgy nem volt ellenséges, az ügyvédjével suttogtak, majd odabólintott Gáborhoz. A jogászok eddigre már túl voltak a megegyezésen, a bírónő eldarálta a rutinszöveget – öt percig sem tartott az egész. A következő, döntő tárgyalás két hét múlva lesz, közölte, s ezzel végeztek is. A folyosón úgy köszöntek el egymástól, mint régi jó ismerősök. Tíz év! Volt értelme? Nem sok...

– Az lesz az – mutatott előre Sólyom. – Az a randa nagy, emeletes sárga ház.

– Szüzanyám – sápítozott Ágnes –, ebben egy kisebb hadsereg is elférne. Hányan lakják?

– Ketten, a húgom és a sógorom. Meg a rengeteg alkalmi ingyenélő. Soha nem értettem őket, nekem az ő életvitelük ellenszenves, bár sosem éreztettem velük. Károly titokzatos ügyletei, zűrzavaros vállalkozásai számomra mindig idegenek voltak, nem is akartam belelátni, jóllehet számtalanszor ajánlotta, hogy bevesz az üzleteibe.

A villa előtti parkoló már jócskán tele volt, amikor azonban a doktor bemutatkozott, az egyik biztonsági őr villámgyorsan kinyitotta a kaput, így begurulhattak az udvarra, közvetlenül a ház főbejárata elé. Újabb őr került elő, és felajánlotta, hogy ő majd elviszi az autót a garázsba. Gábor nem szívesen adta ki kezéből a slusszkulcsot, de tudta, ilyen helyeken ez a szokás, látott hasonló jeleneteket filmekben.

Az ajtóban most felbukkant egy középtermetű, enyhén pocakos, kecskeszakállas férfi, szmokingja gallérja tohonyán elállt izmos nyakától. Már spicces volt és messziről érezni lehetett róla az italszagot.

– Íme az én derék sógorom – mutatta be Sólyom doktor –, Arató Károly, a házigazdák gyöngye. Karcsikám, ismerkedj meg a barátaimmal, a hölgy Tóth Ágnes, az úr Szabó Gábor.

– Érezzétek jól magatokat – mondta meglepően kellemes, kulturált hangon Arató és kezét nyújtott. Kézfogása merev és lagymatag, nedves tenyere viszolygást keltő, mosolya szöges ellentétben állt a bársonyos baritonnal. Az a típus volt, aki mosolyogva rendeli el a kivégzést és gratulál az elítéltnak.

Sok idő nem volt az ismerkedéshez, mert újabb vendégek érkeztek és Arató futott üdvözölni őket.

– Menjetek be, Cili már nagyon vár benneteket – szólalt meg-hátra, vissza, a vállá fölött, s már ott sem volt. Gábor szorongva lépkedett a doktor után, aki csöppet sem zavartatva magát, füttyörészve, zsebre vágott kézzel otthonosan indult felfelé a lépcsőkön. Ágnes sem volt jókedvében, látszott rajta, hogy legszívesebben visszafordulna, de erre még akkor sem lett volna esély, ha komolyan gondolja, mert az első, akibe

belebotlottak, maga a háziasszony, Cecília volt. Vértörös estélyi ruhában pompázott, nyakán és karján milliókat érő ékszerhalmaz csillogott, fülében, ujjain arany és gyémánt verte vissza a hatalmas, mennyezeti csillár fényeit. Már sokan voltak, kavarogtak a szebbnél szebb nagyestélyik és szmokingok, a legtöbbször kezében pezsgőspohár és cigaretta, szivar. Valahonnan halk Strauss-keringő szólt, a teremnek is beillő szalont élénk beszédzaj töltötte be. Az összekeveredett parfümillattól és a cigarettafüsttől a levegő fojtogatóvá vált.

– Megérkeztek? Nagyszerű! – sietett hozzájuk Cecília. – A vacsora a kertben lesz, addig is találjátok fel magatokat. Emil, te itthon vagy, tudod, mi a dolgod. A hölgyet már ismerem, de az úr...

– Szabó Gábor – lépett közbe Sólyom doktor. – Kérlek, bocsásd meg, hogy előzetes megbeszélés nélkül bátorkodtam a barátomat is meghívni, de reméltem, nem lesz ellen kifogásod. Remek táncos.-

Cecília szakértően végigmérte a kölcsön-szmokingban feszítő Gábort. A látvánnyal igencsak elégedett lehetett, mert közelebb lépve csókra nyújtotta a kezét.

– Ellenkezőleg! – búgta elragadtatva. – Nagyon helyesen tetted, hogy elhoztad, úgyis mindig hiányunk van jó táncosból. Kedves Gábor, felhatalmazom, hogy törjön össze minél több női szívet, de ha a nagy keringőre kerül a sor, élni kívánok háziasszonyi jogommal. Enyém az elsőbbség! Na és maga, kedvesem? – fordult magasra tartott állal Ágneshez. – Hogy boldogul a kis unokahúgaimmal?

– Remekül – válaszolt Ágnes helyett Sólyom, mert látta, hogy a lány falféherre sápad a dühtől. – Valóságos pedagógiai csoda, amit Ágnes kisasszony művel az én emberfaló ördögfiókáimmal. Ha hiszed, ha nem, másfél hónap alatt többre jutott velük, mint az előző tanár egy egész esztendő alatt. Kész Isten áldása, hogy ilyen tanítójuk van.

– Igazán? – húzta fel az orrát Cecília. – Örömmel hallom. Egy okkal több, hogy szívesen üdvözljem a házamban. Érezze jól magát, egyen, igyon, táncoljon, ez úgyis ritka élvezet lehet a maga számára. Majd bemutatom egy-két barátnőmnek. Ne ijedjen meg tőlük, senki sem fogja tudni, hogy maga a bátyám gyerekeinek a nevelőnöje.

– A tanárjuk vagyok, asszonyom, nem a nevelőnőjük – válaszolta Ágnes felbőszülve.

– Az mindegy, a kettő egy és ugyanaz. Alkalmazott és kész – jelentette ki Cecília és a maga részéről le volt zárva a téma. – Keressetek valami jó sarkot magatoknak – mondta a bátyjának –, a pincérek majd visznek italt. Láthatod, nekem ezer felé kell szakadnom.

S mintegy igazolásképpen, nagyot sikoltott:

– Dóra, édesem, milyen fenségesen nézel ki! – ezzel faképnél hagyta őket, rohant üdvözölni az éppen belépő vendégeket. Gábornak ismerős volt a fenségesen kinéző hölgy, vagy politikus az illető, vagy színész, nem tudta eldönteni.

– Én egy percig sem maradok itt – suttogta Ágnes sírós hangon, de Sólyom megszorította a karját.

– Dehogynem, kislány, maradnunk kell. Elfelejtí, hogy egy csapat vagyunk? Gondoljon arra, hogy most mindkettőjükért harcol és egy icipicit értem is.

Ágnes nagyot sóhajtott, aztán engedelmesen baktatott az orvos után, karját Gáboréba fűzve. Körülöttük agyonkozmetikázott, ízléstelenül túlékszerezett dámák, közönyösen társalgó férfiak tolongtak, mindenfelől pénzügyi szakkifejezések záporoztak feléjük. Imitt-amott magányosan álldogált egy—egy fülhallgatós, rezzentelen arcú biztonsági őr, nem lehetett tudni, a házigazda emberei-e, vagy a vendégek saját őrővédői; sandán méregették a közelükben ögyelgő népet, néha bele-beleszóltak a markukban szorongatott rádiótelefonba. Gábor nem győzött bocsánatot kérni, amíg áttörtek a vendégseregen. Karjával igyekezett védeni Ágnes a lökdösődéstől, nem sok sikerrel. Bezzeg Sólyom rá se bagózott senkire, csak törtetett előre olyan természetességgel, mintha a Városligetben sétálna.

Végre sikerült egy ablakmélyedésben helyet találniuk. Alighogy leültek egymás mellé, máris megjelent egy fekete öltönyös pincér, tálcával, tele mindenféle válogatott italkülönlegességgel, sós mogyoróval és aprósüteménnyel. Ásványvizet kértek, a pincér elhúzta a száját: rögtön, mondta, és eltűnt, többé nem is látták. Gábor kénytelen volt a bárpulthoz menni, hogy szerezzen valami innivalót.

Éppen a szerzeménnyel egyensúlyozott visszafelé, amikor a nevét hallotta:

– Szabó úr! Hogy kerül maga ide?

Hátranézett és a meglepetéstől majdnem kiejtette kezéből a tálcát. Lakatosnét látta maga előtt, hosszú, rendkívül elegáns estélyiben, felbodorított hajjal, kifestve. Az első pillanatban meg se ismerte, olyannyira más volt, mint ahogy lépcsőházban szokott kinézni.

– Rózsika? Jól látok? Tényleg maga az? – kérdezte bizonytalanul.

– Igen. Úgy ment el mellettem, mintha sosem találkoztunk volna.

– Ne haragudjon... sajnálom. Bárkire számítottam volna itt, de magára nem.

– Ugyanezt én is elmondhatom. Mi az ördögöt keres maga Aratóéknál? Netán hozzájuk szegődött sofőrnek? Bár ahogy elnézem ebben a szmokingban...

– És maga ebben a méregdrága göncben?

– Engem a háziasszony, Cecília hívott meg.

– Engem meg a bátyja, doktor Sólyom.

– Itt van? Melyik az, mutassa meg.

– Ott ülnek az ablak mellett, azzal a fekete hajú hölgygel.

– Igen, látom. Szóval ő az a bizonyos nő, akit... – elhallgatott. Szemeit szúrósan rátapasztotta Ágnesre és hosszasan vizsgálta. – Hm. Kétségtelenül csinos! Értelmes arc, őszinte, nyílt tekintet... Szép. Határozottan szép. Mintha már láttam volna valahol. Maga ismeri őt?

– Ismerem. De mit akart azzal mondani, hogy ő az a bizonyos? Hogy értette ezt?

– Nem fontos, felejtse el – mondta Rózsi. – Na, további jó szórakozást. Még beszélgetünk.

Ezzel gyorsan megfordult és sietős léptekkel eltűnt az egyik ajtón. Gábor egy ideig álldogált, bambán meredt az asszony után, aztán vállat vont és visszament Ágneséhez.

– Nem fogják elhinni kivel találkoztam – újságolta. – Azzal a jósnővel a házunkból, akiről beszéltem. Most szólított meg, és feltűnően érdeklődött Ágnesről. Hogy keveredett ez ide? Felfoghatatlan!

– Pedig nem is olyan bonyolult – nevetett Sólyom. – Gyanítom egy és ugyanazon személyről van szó. Valószínűleg Cecília a maga szomszédasszonyához jár jövendőt mondani.

– Nem létezik – hitetlenkedett Gábor. – Oda, ki a világ végére? Honnan az ördögből ismerhetné Aratóné nagyságos asszony a mi szegény Rózsikánkat. Még ha valami belvárosi vagy rózsadombi nőről volna szó, megérteném, no de ott mifélek, ahol csak a prolik élnek! Csepelen! Nem, itt valami sántít. A végén kiderül, hogy amit a doktor úr tréfásan összeesküvésnek nevezett, nagyon is komoly dolog. Nem árt résen lenni.

– No már jön is Cecília és a jósnője – bökte oldalba a férfiakat Ágnes. – Egyenesen idetartanak.

– Csak hadd jöjjenek – legyintett hetykén Sólyom és felállt, fogadni a hölgyeket.

– Emil, drágám, engedd meg, hogy bemutassam neked az én egyik legkedvesebb barátnőmet, Rózsikát. Amint hallottam, a fiatalembernek már volt hozzá szerencséje.

– Örvendek! – bokázott a doktor. – A húgomnak kellett volna engem az ön színe elé vezetnie, hiszen ön sokkal híresebb, mint szerénységem.

– Én, híres? – tiltakozott zavartan Rózsi. – Én nem vagyok senki, ön viszont...

– De asszonyom! Az én imádott húgom legendákat zeng önről. Azt állítja, hogy csodákra képes.

– Csak gúnyolódj – biggyesztette az ajkát Cecília. – Ti orvosok rosszabbak vagytok, mint az ateisták, nem hisztek semmiben, még a saját szemeteknek sem.

– Ezt visszautasítom – tiltakozott gálánsan Sólyom. – Én mindenben hajlandó vagyok hinni, ha ilyen szép hölgy mondja, mint a...ööö... Nem is tudom, hogyan szólíthatom önt, asszonyom. Van esetleg művészneve is? A jósszakmában szokás mindenféle izgalmas neveket felvenni. Emlékszem, valaha létezett Maud a Csodapók, ő volt a Városliget főattrakciója. Nem volt se keze, se lába és mégis...

– De Emil! – rivallt a bátyjára Cecília, szemei szikráztak a haragtól. – Kérlek, kímélj meg bennünket az ízléstelen humorodtól. Sosem tudtál társaságban viselkedni. Kérem, Rózsika, meg se hallja ennek a vadembernek a bolondozásait.

– Semmi baj, szólítson, ahogy jólesik – mondta Rózsi nyugodtan, de arcának szürkesége az ellenkezőjét bizonyította. – A doktor úr bizonyára csupán azt tekinteti elfogadhatónak, amit a mikroszkóp alatt lát és ez így van rendjén, feltéve, hogy ez minden cselekedetére érvényes.

– Mondjon egy kivételt, asszonyom – felelte csúfondáros mosollyal Sólyom.

- Nos, például a szerelmet nem lehet sztetoszkóppal kihallgatni.
- Attól függ, kiről van szó. Ismerek egy ifjú párt, akikre elég ránézni, s máris tudja az ember, hányadán állnak. Ami pedig engem illet, én tartózkodom az ilyesfajta vizsgálatoktól, nehogy kitudódjanak a szerelmi titkaim. Már ha van igazi öregkori szerelem, nemdebár. Különben is, egy ilyen vén csont, mint jómagam, sokkal inkább az eszére és a tapasztalataira hallgat, mintsem a szívére. Vagy ön ezzel sem ért egyet?
- Nem feltétlenül. A szerelem nem életkor kérdése. Láttam én már kilencven éves férfit fülig szerelmesnek lenni. Hajjaj, de még mennyire! Jární ugyan nem tudott, de udvarolni annál inkább.
- De ez az aggastyán nem a mi lépcsőházunkban lakott, ugye? – szólt közbe tüskésen Gábor.
- Természetesen, nem – nézett rá egyenesen Rózsi. – Visszavághatnék azzal, hogy ott is érző emberek élnek, ugyanúgy szeretnek, csalódnak, kibékülnek és elválnak – nyomta meg a szót –, mint bárhol, ebben nincs különbség, mindegy, hol élünk. Nem gondolja, Szabó úr? Tarthatna nekünk erről kiselőadást, hiszen szakmájánál fogva sokféle emberrel találkozik.
- A célzás talált, Gábor elhallgatott. Sólyom azonban nem adta meg magát ilyen könnyen.
- Netalán azt is tudja, hogy vár-e még rám nagy szerelem az életben?
- Rózsika eleresztette füle mellett a kérdést. Ágneset nézte, aki remegő kezében poharat tartva Gáborhoz húzódott, és dermedten hallgatta a szócsatát.
- Úgy hallottam... – mondta Rózsi feléje fordulva –, helyesebben Cecília mesélte, hogy a doktor úr kislányainak maga a házi tanárja. Nem lehet könnyű dolga.
- Miért gondolja ezt? – háborgott Ágnes. – Végére ez a tanult hivatásom, örömmel végzem a munkám. Megfizetnek érte tisztességgel, de ha hiszi, ha nem, a pénznél is többet jelent a tanítványaim szeretete. Lehet, hogy ön ezt nem érti...
- Már hogyne érteném. Pusztán azért hoztam szóba, mert szintén Cecíliától tudom, hogy... bocsásson meg, doktor úr a nyíltságomért... a kislányok nem nevezhetők kifejezetten zseniknek.
- Ez igaz, szükségtelen így körülírnia, a lányaim betegek – válaszolt Ágnes helyett Sólyom. – De aszszámomra is rejtély, hogy jön ez a téma ide, a húgom estélyére, amikor a férjével való összebékülést ünnepeljük. Cilikém, ne engem korholj, sokkal inkább a barátnődnek kellene elmagyaráznod, meddig mehet el a témaválasztásban. Olyan dolgokról értekeznek itt velünk a te jelenlétben, amihez nem adtam felhatalmazást senkinek. Ez családi ügy, hölgyeim, nem társalgási téma. Mellesleg, ha jól látom, Cili, neked integetnek. Nem akarjuk feltartani – hajolt meg túlzott gavallériával Rózsi előtt –, feltételezem, sokan várnak arra, hogy megismerjék az ön rendkívüli jövőbelátó képességeit. Mi elvagyunk itt csöndes hármásban és élvezzük a jelent.
- Úgy! – húzta fel az orrát sértődötten Cecília. – Ami azt illeti, rajtad sem látszik a gyerekszoba.
- Mert nem egyedül laktam benne, drága húgocskám. Sajnos, a szüleinknek nem telt külön szobára, kénytelenek voltunk beérni azzal, ami jutott, Vagy már elfelejtetted, hogy összesen két szobája volt az egész családnak, beleértve a nagyszülőket is? Bizony, bizony, Kőbánya messze van innen.
- Cecília arcából kifutott a vér, attól lehetett tartani, hogy mindjárt elájul. Szerencsére ekkor ért oda hozzájuk Arató, s már messziről harsogva kiáltotta:
- Mi van, sógor, családi kupaktanács? Ne kezdj ki a feleségemmel, mert tőle még én is félek. Szabad kérem egy táncra, szépséges ifjú hölgy? – nyújtotta kezét Ágnes felé.
- Megharagszik, ha azt mondom, nincs kedvem táncolni?
- Ahogy óhajtja, ebben a házban ma este mindenki azt tesz amit szeret. A jelszavam: szabad akarat! Miről folyik a társalgás, ha nem vagyok indiszkrét?
- Gyermekkorunkról csevegtünk a húgommal. Emlékeztünk a régi szép időkre, amikor boldogan rohagáltunk egyik szobából a másikba, s csak arra kellett vigyáznunk, nehogy feldöntsük a nagymamát, vagy a nagypapát, s ki ne üssük a falat.
- De legalább nektek voltak szobáitok, mi egyetlen penészes lyukban nőttünk fel az öcsémmel és az öregeimmel.
- Ahhoz képest most meglehetősen kitágultak a méretek – jegyezte meg csöndesen Gábor.
- Hát igen – düllesztette a mellét büszkén Arató. – Te miben utazol, ha szabad kérdeznem.
- Autóban.

– Az se rossz, öregem. És mit csinálsz ott? Igazgató vagy, esetleg...

– Sofőr...

– Úgy érted...

– Úgy. Taxizom. Kinn a terepen, az utcákon.

Arató arcáról egy pillanat alatt lehámlott a barátságosság. Láthatóan megbánta, hogy szóba elegyedett a másikkal. Jobb híján idétlenül nevetgélt.

– A munka nem szégyen, az a fontos, hogy jól csinálja az ember. Elvégre valamiből élni kell. Hát csak vigyázz a forgalomban, öregem, sok bolond furikázok mostanság az utakon, nem is beszélve az utasokról. Elnézést, várnak a vendégeim – sarkon fordult és eltűnt a bárpult irányában.

Cecília felhúzott szemöldökkel merően Rózsi szemébe nézett, tekintetében kérdés villant. Rózsi vállat vont, de nem szólt semmit, mintegy jelezve, hogy itt ő már tehetetlen. Sólyom vigyorogva figyelte őket, Gábor és Ágnes egymás kezébe kapaszkodva tanácstalanul hallgatott.

– Szép pár lesz magukból – mondta nekik Rózsi. – Most már értem, miért voltak azok a hosszú, magányos üldögélések a kocsiban, amikor hazaérkezett. Látja, én már akkor megmondtam magának, hogy minden rendbe jön. Hál’ Istennek, igazam lett. Köszönöm, doktor úr, nagyon élveztem a társaságát. Számomra megtiszteltetés volt, s ha megbántottam volna, kérem, bocsásson meg. Elfogadna tanácsot egy botcsinálta jósnőtől?

– Én mindenki tanácsát meghallgatom, asszonyom. De nem biztos, hogy el is fogadom.

– Ezúttal nyugodtan kivételt tehet. Csupán azt akartam mondani – mutatott a fiatalokra. –, hogy vigyázzon rájuk. Megérdemlik. Még sok öröme telik bennük.

– Nyert, asszonyom, ez olyan tanács, ami valóban méltó a kivételre. Ígérem, úgy fogok rájuk vigyázni, mintha a saját gyerekeim volnának. Elégedett vagy, Cili?

– Ahogy vesszük – felelte Cecília. – Bizonyos értelemben, igen. Menjünk, Rózsika, hagyjuk szórakoznia bátyámékat. Megbocsátanak? – tette hozzá méltóságteljesen.

– Hát ezt elrendeztük – kuncogott Sólyom, amikor magukra maradtak. – Úgy látszik, az én tisztelt húgocskám egyelőre levette napirendről a megházasításomat.

Cecília öltözőszobájában korántsem volt ilyen derűs a hangulat. Cecília, mint fúria támadt Rózsira.

– Miért hagyta, hogy így viselkedjenek velem? Nem így egyeztünk!

– Már elnézést kérek, Cecília, maga azt kérte tőlem, akadályozzam meg, hogy a bátyja beleszerelmesedjen a lányai nevelőnőjébe. Ez megoldódott, anélkül, hogy bármit tettünk volna ennek érdekében. A fiatalembernek körülbelül két hónappal ezelőtt azt jósoltam, hogy jóra fordul a sorsa. Tessék, bekövetkezett. Mit kíván még tőlem?

– De az a hangnem! A pökhendiségük! Miért kellett beszélni a múltról?

– Az nem rám tartozik, maga provokálta a saját testvérét. Ezt intézzék el családi körben.

Cecília magába roskadva ült, a tükörben bámulva önmagát. Rózsi figyelte az asszonyt és látta, hogy pillanatok alatt éveket öregszik. Magsajnálta:

– Ne vegye úgy a szívére, hogy a bátyja előhozakodott a nehéz gyermekkorukkal. Nincs abban semmi restellnivaló, inkább legyen rá büszke, hogy ilyen magasra jutottak mindketten. Istenem, az én szüleim jómódúak voltak és mit érek vele? Van egy lakótelepi öröklakásom, aminek nem tudtam fizetni a rezsijét, amíg maguk meg nem jelentek az életemben. Hát nem az a legfontosabb, hogy a férje imádja? Egész este le nem vette magáról a szemét.

– Ez igaz? – nézett fel reménykedően Cecília.

– Igen. Olyan szerelmes magába, mint egy kisdia. Kell ennél több? Apropos, jó volna, ha meglátogatná szegény Pirikét. Egész nap otthon fekszik, senkihez sem tud szólni, egyedül Klári szokta hébe-hóba meglátogatni, de tudom, hogy valójában ki nem állhatják egymást. Klári – csak hogy emlékeztessen – Szabó Gábor felesége, hamarosan kimondják a válasukat és Ágnes fogja elvenni. Ezzel a kör bezárul. Nincs miért aggódnia tovább és Sólyom úr is elégedett. Bevégeztem a dolgom.

– Maga valóban egy “boszorkány”, Rózsika. Mindig tudja a választ a ki sem mondott kérdésekre. Néha félek magától, esküszöm.

– Én pontosan ezt mondtam önmagamnak néhány nappal ezelőtt.

Kopogtattak, majd rögtön nyílt az ajtó és Arató lépett be.

– Hát ti? Miért bújtatok el? – kérdezte csodálkozva. – Már mindenhol kerestelek, szívem.

– Egy kicsit elfáradtam. Semmi baj, drágám, már mehetünk is, ha akarod.

– Kik ezek az emberek a bátyáddal? – ült le Arató.

– A nő a kicsik gyógypedagógusa, a fiatalember pedig a vőlegénye – felelte Cecília.

– A közeljövőben fognak összeházasodni – tette hozzá Rózsi.

– Hozzámegy egy taxisofőrhez? – csóválta a fejét Arató. – És a bátyád engedi?

– Miért? Milyen jogon akadályozhatná meg? – tört ki váratlanul Cecília. – Annak idején engedhette, hogy én hozzámenjek egy koldusszegény lakatossegédhez? Igaza van Emilnek, néha nem árt emlékezni, honnan jöttünk. Nagyon elszaladt velünk a ló, Károly. Nézz csak körül lenn a szalonban. Mi közünk nekünk ezekhez a vadidegen emberekhez? Alig akad egy-néhány, akinek a nevét tudom.

– Különös... – dűnyögte maga elé a férfi. Lassan elővett egy cigarettát, tűnődve sodorgatta, de nem gyújtotta meg. Tudta, hogy a felesége haragszik, ha az öltözőszobájában dohányzik.

– Mi a különös?

– Az egybeesés, szívem. Tegnap este, mielőtt elaludtunk, kérdezted, min gondolkozom olyan elmerülten. Nos, elárulhatom, éppen ezen törtem a fejem. Szamba vettem, hány embert kell vendégül látnunk, pusztán azért, hogy eleget tegyünk. Ezúttal még arra sem hivatkozhatunk, hogy üzleti érdek, hiszen eldöntöttük, hogy amilyen gyorsan csak lehetséges, visszavonulok. A mi kettőnk legbensőségesebb ügyéről van szó, de ehhez nekünk egy egész estély kell, ahelyett, hogy szépen elutaztunk volna kettesben valahová, bárhová, ahol végre jól kibeszélgetnénk magunkat. Igaza van Rózsikának, csökkenteni kéne a társasági életünket, vagy akár teljesen leépíteni.

– Ti beszélgettetek erről? – álmétkodott Cecília.

– Igen, ma este. Rögtön az után, hogy Emilék megérkeztek. Rózsika kijelentette, hogy főlegesen aggódunk a bátyád miatt, esze ágában sincs feleségül venni azt a fiatal nőt, ezerszer fontosabb számára a gyerekei szellemi fejlődése. És még azt is mondta, hogy ha újból magunkra zúdítjuk a társaságot, óhatatlanul eltávolodunk egymástól, mert... érted, mire gondolok. A lényeg, hogy egyetértetek Rózsikával és veled is. – Ránézett az órájára. – Mindjárt éjfél. Negyedóra múlva berekesztjük az estélyt és soha többé nem lesz hasonló. Mától csak egymásnak élünk. Nem csak te vagy fáradt, szívem, hanem én is. Maholnap hatvanöt éves leszek. Eleget bolondoztunk, ideje úgy viselkedni, ahogy az komoly, felnőtt emberekhez illik. Megyek és elrendezem a dolgokat. Van kedved velem jönni, elbúcsúzni tőlük?

– Zavard el őket a... Örülök, ha nem látom ezeket a léhűtőket többé. Van elég pénzünk, hogy visszavonulj az üzlettől. Betegre hajszolod magad. Ami engem illet, boldogan lemondok az igényeimről.

– Sajnos, ez nem ilyen egyszerű, csillagom, hogy csak úgy ripsz-ropsz, fogom magam és hátat fordítok mindennek és mindenkinek. Nagyon sok ember érdekét sértené, ha én most egyik napról a másikra félreállnék, csakis lépésről lépésre szabadna. Ha hirtelen eladom a vállalataimat, nem vennék jó néven, sőt megkockáztatom, ennél még messzebbre is mennének. Csak szép fokozatosan, apránként...

– Ezt nem értem.

– Nem is kell értened. Elég, ha én tudom, hogyan kell kihátrálni úgy, hogy senkinek ne lépjek a tyúkszemére. A mai világban nem lehet eléggé óvatos és körültekintő az ember. Ne félj, bízzál bennem, minden rendben lesz. De van itt még valami: nekem szimpatikus ez a fiú... hogy is hívják... Gábor és a lány is. Nem kellene elnézést kérni tőlük a viselkedésünk miatt?. Már csak a bátyád kedvéért is.

Rózsi elismerően biccentett a fejével, a férfi mosollyal intett vissza. Cecília hálásan megsimogatta a férje arcát.

– Köszönöm. Én is erre gondoltam.

– Jó, akkor megyek és elrendezek odalenn mindent.

– Menj, szívem, menjél csak, és tedd, amit jónak látsz – mondta Cecília, csókra nyújtva a száját.

– Magának is köszönöm, Rózsika, hogy segített felnyitni a szemünket. Ne vegye sértésnek, de maga tényleg egy "boszorkány", szerencsénkre a jószágosabbik fajtából.

– Ezt ma este, ugyanebben a szobában, már másodszor dörgölik az orrom alá – nevetett Rózsi. – Ha sokat mondogatják, még a végén elhiszem, és akkor jaj a világnak. Egyelőre azonban még csak ott tartunk, hogy

a magam életét próbálom rendbe tenni és az a legnehezebb. Egy jó állás sokat javíthatna a közérzetemen. – Megoldjuk! – mondta vidáman Arató és kiment a szobából. - Támadt egy jó ötletem.

16. FEJEZET

Amióta kimondták a választ, Klári nem találta a helyét. Anyagilag is mélyponton állt, hiába volt elmaradása, pedig közel öt millió forintja lapult a bankban, a kamatok közel sem fedezték a kiadásait. Most áldotta az eszét, mert annak idején elhallgatta Gábor előtt, hogy egy szeretőjével közösen, felesben totózva, telitalálatot értek el, és a nyereség ráső részét az utolsó fillérig folyósámlára tette, amihez azóta sem nyúlt hozzá. Mintha érezte volna, hogy lesz idő, amikor ez a pénz jelenti számára a menekvést az éhhalál elől. Hogy is hívták a fickót? – próbálta felidézni magában, de hiába. Hiszen annyian voltak!

Legyintett: nincs jelentősége. Most már nem kell titkolóznia, oda megy, ahová akar, azzal fekszik le, akivel akar – olyan szabad, mint a madár, senkinek nem tartozik elszámolással.

Gábor... Micsoda egy pipogya, nyámnyila alak. Pedig kezdetben egész jó fej volt, nem véletlenül szeretett bele tizennyolc éves korában. A barátnők irigyelték, s neki imponált, hogy a jóvágású, remek humorú fiú, a kiváló atléta, őt választotta a szemtelenül ráakaszkodó, nyíltan felkínálkozó lányok közül. Gábor udvarias volt, figyelmes, és soha nem jelent meg a randevún virág nélkül, a csajokat kilelte a hideg, amikor látták őket karonfogva, kezében az óriási bokkrétával.

Nem Gábor volt az, aki az első csókot kiprovokálta, és a sátoros nyaralás ötletével is Klári hozakodott elő. Gábor gyámoltalanul magyarázta, hogy a sátorban együtt kell aludniuk és ő nem akar visszaélni a helyzettel, de Klári csak nevetett:

– Mi van, begyulladtál? Fél a kisfiú?

Egy évig makulátlanul hűséges volt a férjéhez. Gábor ekkor került a taxihoz, s ettől kezdve kevesebb időt tölthetett otthon, s rendszeresen előfordult, hogy éjszaka is szolgálatot kellett vállalnia. Remekül keresett, kellemes modorából adódóan a borralaló rendszeresen meghaladta a fizetését, pedig az sem volt kevés. Három év múlva saját lakásban laktak Csepel egy távolabbi lakótelepén, 55 nm.-ben és Klári úgy érezte, jó partit csinált. Csak ne lett volna olyan unalmas az élet Gábor mellett. A férfi imádott olvasni, Klári viszont ki nem állhatta a könyveket. Az asszony rajongott a táncért, legszívesebben minden estéjét a diszkóban töltötte volna, de Gábort kötéllal sem lehetett elvonszolni.

– Kérd meg az egyik barátnődet, kísérsen el – mondta és ezzel részéről le volt zárva a téma. Az, hogy a felesége megcsalhatja, meg sem fordult a fejében, az ilyen gondolatok idegenek voltak tőle.

Hosszú időnek kellett eltelnie ahhoz, hogy ráébredjen: nem is érdekli, hogy Klári merre jár, kivel tölti az idejét. Az ő valódi érzései máshoz kötődtek, de arról nem beszélhetett.

Klárinak kétszer sem kellett mondani – volt elég barátnő, aki boldogan vállalta a gardedám szerepét. A többi már jött magától. A csinos, kacér asszonykára úgy szálltak az udvarlók, mint légy a mézre, s egykettőre híre ment, hogy a kis szépség nem fukarkodik a kegyeivel és nem is válogató. Minden társaságban ő lett a központ, a külváros királynője, akinek csak füttyenteni kellett, minden ujjára akadt tíz vadonatújszerető – és mindeközben sejtelve sem volt arról, micsoda megvetés veszi körül, éppen a férfiak között. Könnyű préda, egy estére való jó falat, ennyi, s nem több – hírlett róla. Hol voltak már a régi barátnők! Mind elfordult tőle – ki azért, mert túl nagy konkurenciának tartotta, ki meg egyszerűen azért, mert szégyellte a társaságát –, de Klárinak nem is hiányoztak. Ott voltak számára a hetente változó rajongók, Gábor pedig jószerevével csak hálni járt haza.

Aztán a kilencedik házassági évfordulójuk éjszakáján a férfi nem volt hajlandó szeretkezni vele, hiába vette elő összes női praktikáit.

– Hagyj békén – mondta –, undorodom tőled.

Klári halálosan megsértődött. Ettől kezdve végképp elidegenedtek egymástól.

Most éppen úgy állt, hogy az utolsó forintja is elfogyott. Végigkutatta az összes zsebét, a fiókokat, régi táskákat, minden eredmény nélkül. Legalább cigarettája volna – megőrül cigaretta nélkül, verte öklével a falat. A kamatot csak két nap múlva veheti fel, ha pedig megbontja a tőkét, még attól is elesik. Nem, a tőkéhez nem nyúlhat, az olyan, mintha nem létezne, intette magát kétségbeesve.

– Piri! – szaladt ki a száján. – Hát persze! Felmegy hozzá és kér egy ezrest kölcsön. Miért is nem gondolt rá hamarabb?

Gyorsan magára kapott valamit, megfésülködött, és futott mint a nyúl. Becsöngetett; hallotta, amint Piri botja kopog az előszobában. Máris nyílt az ajtó. Lábáról már rég levették a gipszet, de még sántított, sziszegett járás közben.

– Maga az, Klárikám? Jó, hogy jön, le kéne szaladni a boltba, elfogyott a kávé. S ha megkérhetem, hozzon néhány doboz sört, meg egy üveg valamilyen rövidet, lehet konyak is.

– Örömmel, Pirike, csak hogy van egy kis gondom. Elfogyott a cigarettám és... kellene ezer forint. Mindössze két napról van szó, holnapután veszem fel a kamatot, s akkor megadom.

– Semmi akadály, Klárka, parancsoljon, az ezres. Elég ennyi?

– Talán... – mondta Klári bizonytalanul. Arra gondolt, ha lenne több, megvolna a beugró a ma esti diszkóba, nem kéne itthon rohadnia a tévé előtt. – Ha nem okozna gondot...

– Persze, hogy nem. Ötezer elég lesz?

– Bőven! – örvendezett Klári, s már fordult is, sietett le a sarki boltba. Megvette a kávé, öt üveg sört Pirinek, önmagának két csomag Dunhillt vásárolt. Ezzel el is ment egy ezres a kölcsönpénzből, de nem törődött vele, majd megvág valakit este a buliban, gondolta vidáman.

Amikor visszaért, legnagyobb meglepetésére Sudár úr nyitott ajtót. Mögötte ott állt Piri, valami borítékkal a kezében. A férfi feléje is odanyújtott egy borítékot.

– Jó, hogy találkozunk, Klárka, úgyis be akartam csöngetni. Eltetszett felejteni befizetni a közös költséget, s holnap lejár a határidő. Ez pedig a lakóközgyűlés jegyzőkönyve, tessék, vegye át és szíveskedjék aláírni az ívet.

– Nem tud várni két napot? – dühöngött Klári. – Megkapja a pénzt. Mit írjak alá és hol?

– Hát azt, hogy átvette. Itt, a nevénél.

Klári fogta a golyóstollat, de keze megállt a levegőben.

– Hogyan írjam alá? Már nem vagyok Szabóné, lemondtam a volt férjem nevére.

– Akkor a lánynevét legyen szíves. Egyébként nem tudtam, hogy már túl vannak a váláson.

– El van maradva, Sudár úr. Úgy nézzen rám, hogy már egy egész hónapja ismét lány vagyok. Bizony! Jöhet udvarolni.

– Hát akkor gratulálok és sok sikert kívánok az új életéhez, de attól tartok, nem én leszek álmai megtestesítője. Végeztünk is. Köszönöm, Pirike, köszönöm, Klárka, s ne haragudjanak, hogy zavartam.

– Dehogy haragszunk, Sudár úr, hogy mondhat ilyet – kísérté ki Piri. – Inkább látogasson meg máskor is. Milyen furcsa, a balesetem előtt állandóan lézengett nálam valaki, most meg úgy kell könyörögnöm, hogy rám nézzenek – legyintett. – Ez lenne a híres keresztényi könyörület?

Sudár úr az utolsó szavakat már nem hallhatta, a liftajtó becsukódott mögötte. Piri morgolódva visszasántikált a lakásba. Bekészítette a kávéfőzőt, felnyitott két üveg sört, poharakat, csészéket, hamutálcát rakott az asztalra, közben folytatta a panaszkodást:

– Maga az egyetlen, Klárikám, aki néha átjön hozzám, áldja meg érte a jó Isten. Hanem az nekem is meglepetés, hogy elváltak. Természetesen tudtam, hogy megindult a válóper, no de hogy ilyen gyorsan...

– Gábornak volt sürgős. Állítólag már meg is nősült. Na, nem irigylem azt a szerencsétlen teremtést.

– Tényleg? Ne mondja! – Piri boldog volt, hogy végre pletykálkodhat egy kiadósat.

– Valami kis butuska falusi libát vett el, ha jól tudom, cseléd a maga nagyságos Cecília barátnője bátyjánál. Összeillenek.

– Sólyom Emilnél? Akkor nem cseléd. A doktornak ugyanis két beteg kislánya van, tudja, olyan gügyék szegények, Cili sokat mesélt róluk. Nem lehetséges, hogy hozzájuk vette fel Emil a nőt?

– Mit tudom én, nem is érdekel. Rég láttam Ceciliát. Csak nem beteg ő is? Vagy már megszűnt a barátkozás? Piri arca megcsúnyult, fogta a sörösüveget és nagyot kortyolt.

- Cili? Elmehet ő is a pokolba. Tudja jól, hogy mozgásképtelen vagyok, de még arra sem volt képes, hogy idetolja a képét. Hiába telefonáltam neki többször is, mindig csak az üzenetrögzítő válaszolt. Azt hiszi, visszahívott? A francokat! Amióta összebékült a férjével, tisztára olyan, mint egy szerelmes bakfis. Nem tudom, mit képzelsz, talán, hogy visszahódítja az urát? Azt ugyan lesheti! Tudom én, hogy van ez, volt módomban megtapasztalni a saját bőrömmön. Amit egyszer elront az ember, sosem lehet jóvá tenni.
- Miért, hiszen maguk jól élnek a férjével.
- Gondolja, Klárikám? – Piri tekintete kiürült, ajkai lefittyedtek, szeméből súlyos könnyek indultak lefelé az arcán. – Lehet, hogy mi is elválnánk. De könnyörgök, ez maradjon kettőnk között. Klári döbbenetesen hallgatott. Hát már ezek is?... Tudta, hogy Piri is csalja az urát és a férfi sem élszent életet, egyszer vele is próbálkozott a liftben, s csak azért nem lett a dologból semmi, mert megzavarták őket, később meg nem találkoztak, no de hogy ennyire vannak, az mindenképpen meglepetés.
- S ez már végleges? – kérdezte, csak hogy mondjon valamit.
- Igen vagy nem, teljesen mindegy. Imre három napja nem volt itthon. Még csak nem is telefonált.
- Lehet, hogy vidéken van...
- Nem szokott vidékre járni.
- Hát akkor... nem tudom. Miért nem kérdezi meg Rózsit? Azelőtt Cecíliával...
- Hagyja már Cecíliát, a nevét sem szeretem hallani. De azért nem rossz ötlet. Mondja, nem szólna be Rózsikához, hogy látogasson meg?
- Dehogynem, szívesen. Amúgy is indulni akartam.
- Maga egy tündér, Klárikám. A pénzt ráér megadni akkor, amikor jobban áll anyagilag. És kérem, jöjjön gyakrabban, majd igyekszem meghálálni a jóságát. Klárinak szerencséje volt, Rózsit otthon találta. Egy könyvet tartott a kezében, amikor ajtót nyitott.
- Jó napot, Klárika! Hát magát mi szél fújta pont az én lakásom elé? Hetek óta nem láttam.
- Maga sosincs itthon, Rózsika, vagy vendégei vannak. Bemehetek?
- Hát persze, jöjjön csak. Foglaljon helyet. Kér egy kávét?
- Köszönöm, elfogadom. – Kíváncsian nézett körül. Nem sokszor jár itt, de azt észrevette, hogy a lakásra rá se lehet ismerni. A bútorok ugyanazok, a változás inkább abban jelentkezett, hogy rend és tisztaság volt, friss virág illatozott a vázában. Rózsika vadonatúj, csinos otthonkában tett-vett a konyhában, közben halkán dudorászott. Az asszony egész lényében volt valami meghatározhatatlanul új, ami Klárit zavarba hozta, mert nem tudta mire vélni.
- Már itt is vagyok – érkezett vissza Rózsika, tálcán hozva a gőzölgő feketét. – Ha jól emlékszem, cukor nélkül issza. Kerüljön beljebb, nem a lépcsőházban szoktak a kedves vendégeim kávézni
- Igaz, mindig cukor nélkül ittam a kávét – csodálkozott Klári. – Honnan tudja? - Beljebb mentek, a nappaliba.
- Amikor legutoljára itt volt, akkor sem kért cukrot. Az ember megjegyzi az ilyesmit.
- Kedves magától...
- Minek köszönhetem a látogatását, Klárika. Remélem, nincs valami baj?
- Ó, nem, semmi, minden a legnagyobb rendben. Pirike szeretné, hogy ha ideje engedi, ugorjon fel hozzá. Szegény asszony olyan egyedül érzi magát, én vagyok az egyetlen, állítja, aki néha rányitja az ajtót. Tőle jövök, ő kért, hogy csöngessek be magához. Maguk régebben jó viszonyban voltak.
- Hogy érti azt, hogy régebben?
- Hát... nem is tudom. Talán, hogy az utóbbi időben maga olyan zárkózott lett, legalábbis velünk, házbeliekkel szemben.
- Maga tréfál, Klárika? Én lettem zárkózottabb? Ez nevetséges. Inkább tőlem távolodtak el a lakótársak. Hová akar kilyukadni?
- Kérdezhetek valamit?
- Kérdezzen.
- Jósol még, Rózsika?
- Rózsika jóízűen felkacagott.
- Tehát erről van szó. Sajnos, csalódást kell okoznom, drágám. Én sohasem jósoltam, hiába neveznek a

hátam mögött, sőt néha még a szemembe is “boszorkány”nak. Egyszerűen józanul mérlegeltem a dolgokat, s megpróbáltam következtetéseket levonni a jövőre nézve. Ha maga ezt jóslásnak tekinti, ám legyen, mindenesetre, én másnak nevezem.

– Nekem is pontosan megmondta, hogy a férjem...

– És a barátnője, helyesebben a *maga* aktuális barátja... Igen, emlékszem aa első beszélgetésünkre. Nézze, ne álltassuk egymást. Én már akkor pontosan tudtam, hogy áll a helyzet, könnyű volt előre kikövetkeztetni, mi történik, ha nem változtat a magaviseletén, de maga nem hallgatott rám, ment a saját feje után. Megkérdezhetném: most legalább boldog? Jobb, hogy egyedül maradt?

Klári szemei kivörösödtek. Rózsi pontosan látta, mi játszódik le a másikban, hogy majd szét robban a dühtől, de nem akarta megkönnyíteni a helyzetét azzal, hogy kíméletes lesz hozzá.

– Honnan tudott a barátomról? Soha nem hoztam a házba nappal, erre nagyon vigyáztam.

– Lehet, hogy fényes nappal nem is. Viszont nyílt titok volt, hogy minden áldott este szórakozni megy, hol ezzel, hol azzal. Aztán éjszakánként elég volt kinézni az ablakon. Micsoda búcsúzkodások voltak itt, jószágos ég. Az emberek néznek, látnak, gondolkoznak, s ne higgye, hogy vakon mennek el a tények előtt. Ami pedig Gábort illeti...

– *Gábort*? Sosem nevezte őt a keresztnévén. Mindig Szabó úrként emlegette.

– Csak úgy kiszaladt a számon, elnézést kérek. Nos, ami Szabó urat illeti, számtalanszor láttam őt a kocsiiban ücsörögni félórakig, mire nagy keservesen rászánta magát, hogy feljöjjön a lakásba. A két jelenség egymást egészíti ki. Maga nem szeretett itthon lenni, a férjének kinszenvedés volt a hazaérkezés. Ebből nem nehéz levonni azt a következtetést, hogy a maguk házassága nem lesz hosszú életű. Miért kellene ehhez még külön jóslási képesség is. Látja, ilyen egyszerű ez.

– És a többiek? A szegény Magdi, akinek a halálát előre megmondta? Cecília, Piri és ki tudja még hányan, akik úgy zarándokoltak ide, mint a templomba? Őket is az ablakból figyelte?

Rózsi nagyot kacagott.

– Aranyos kislány maga, Klárka és meghatóan naiv. Magdi merő véletlen volt, csak egyesek felnagyították, megindult a pletyka, ahogy az már ilyenkor lenni szokott. Ebben maga is benne volt, meg a derék Sudár úr, kár is tagadnia. A többieket hagyjuk, azért minden titkomat nem vagyok hajlandó felfedni. Természetesen velük más volt a módszer, de biztosíthatom... különben, mindegy, mit hisz.

– Hallott valamit Gáborról?

– Miért érdeklí? Nem örül, hogy végre megszabadult tőle? Különben jól van, ne aggódjon érte.

– Igaz, hogy megnősült?

– Igaz.

– Ezek szerint maga kapcsolatban van velük.

– Azért azt nem mondanám – tért ki az egyenes válasz elől Rózsi. – Cecília kérésére meghívtak az esküvőjükre. Ennyi. Szép volt a menyasszony...

– A cselédlány? – szólt közbe gúnyosan Klári.

– Igen, persze – hagyta rá Rózsi. – A nyelveket beszélő cselédlány, a két diplomájával. A maga nyolc általánosához képest ez igazán csekélyesség.

Klári dühösen felugrott. Egy darabig úgy nézett Rózsi sira, mintha a szeme villámával akarná agyonsújtani, aztán sírva fakadt és kirohant a szobából. Az ajtónál megtorpant, onnan sziszegte:

– Maga átkozott “boszorkány”! Ezt sosem bocsátom meg! Vegye tudomásul, nem maradok adósa!

– Maga már mindenért megfizetett, angyalom – mondta Rózsi. Sajnálkozva nézett Klári után, aztán megvonta a vállát.

Pirinél még szánalmasabb látvány fogadta, amikor később felment hozzá. A nő, amint meglátta, zokogásba tört ki.

– Rózsikám, Rózsikám, látja, hogy nézek ki? Mintha elfekvőben volnék, a kutya se törődik velem. A férjem napok óta nem jár haza. Mi lesz velem?

– Miért tőlem kérdi? Miért nem a férjétől?

– Mondom, hogy már haza sem jön. Egyedül maradtam.

– És a titkos imádója? A nagy szerelem? Ő is elhagyta?

- Ó, az a gazember! Mennyire gyűlölöm!
- Minden oka megvan rá. De az utólagos siránkozásnak nem sok hasznát veszi. Korábban kellett volna elgondolkodnia, helyes-e, hogy máshol keresi az örömet. A férje őszintén szerette magát.
- Cecília... az a dög! Ő csábított a nagyvilági életbe.
- Meg a saját irigysége – mondta csöndesen Rózsi. – Cecília sokat mesélt a gyerekkorukról. Maguk mindketten szegény, de nagyon szép lányok voltak és elhatározták, hogy ki fognak törni a nyomorból, ám a tanuláshoz egyiküknek sem fült foga, ezért az egyetlen biztos megoldás a férjhezmenetel maradt, vagy... még előtte kipróbálták ezt-amazt. Részletezzem az élettörténetét, Pirike?
- Ne... – meredt rá fülig vörösödve Piri. – Az istenre kérem, hallgasson! Cecília ezt nem mondhatta el, nem volt joga hozzá.
- Nem is mondta, csak blöfföltem, mint akkor, amikor jószoltatni akartak velem. Pontosan ez történt, most már elárulhatom. Ennyiből állt az én “boszorkány”ságom. Blöffölésből.
- Menjen a fenébe!
- Már itt sem vagyok! – állt fel Rózsi.
- Várjon! – ugrott fel Piri, megfélekezve a fájós lábáról. – Arról beszéljen, mi van Cilivel? Miért nem látogat meg? Hiszen tudja nagyon jól, mi történt velem.
- Mert afféle második nászúton vannak a férjével, valahol külföldön. Két hete utaztak el, hamarosan haza kell érkezniük és akkor meglátogatja magát. De már most figyelmeztetem: az a Cecília, akit maga ismer, nem létezik többé. Ne próbálja visszarángatni a maga színvonalára, mert akkor velem gyűlik meg a baja. Világosan fogalmaztam?
- Mit akar tenni? És hogy merészel...
- Ezt csak bizza rám. Merészelem, mégpedig éppen a maga érdekében. Segíteni akarok, fogja már fel végre! Még nincs minden elveszve. A maga és a férje viszonya az égvilágon semmiben sem különbözik az Arató házaspárétól. Két hervadó nő, aki kétségbeesetten kapaszkodik a rég elszállt fiatalsága emlékébe, s közben elfelejtik, hogy a férjeikkel együtt lélekben már rég megöregedtek. A maga Imréje egyébre sem vágyik, mint egy nyugodt, békés családi fészekre. Emlékezzék csak, mit mondtam annak idején Cecíliának: teremtsen otthont a férje számára, vigye neki oda esténként a papucsát. Most magának mondom ugyanazt. Ha nekem nem hisz, kérdezze meg Cecíliát, de még okosabban tenné, ha egyszer az életben elfelejti a nevetséges, értelmetlen büszkeségét és őszintén beszél a férjével. Ne legyen gyáva, merjen szembe nézni a valósággal. Tudja a telefonszámát?
- Igen...
- Hát akkor mire vár? Tegye meg feléje az első lépést. Ha kell, könyörögjön, alázkodjon meg. Rosszabb már úgysem lehet. Én most itt hagyom. Ma még egyszer feljövök magához. Ha addig nem lép, többé nem fog látni, mert nem érdemli meg, hogy pazaroljam magára az időmet.
- Rózsi délután valóban becsöngetett Barkóékhoz. Meg sem lepődött, amikor Piri helyett a férfi nyitott ajtót. Hirtelenében egyikük sem tudott megszólalni, csak néztek egymásra, aztán a férfi halkán annyit mondott:
- Óh, a jóságos, csodatévő “boszorkány”! Piri mindent elmondott. Köszönöm!
- Nincs mit – mosolygott Rózsi. – Üdvözlöm Pirikét és mielőbbi gyógyulást kívánok.
- Nem akar bejönni?
- Azt hiszem, most csak fölöslegesen zavarnék. De nagyon kedves magától, hogy felajánlotta. Nekem itt már semmi keresnivalóm.
- Azért csak tartsa rajtunk a szemét. Ránk fér a felügyelet, amíg ismét magunkra találunk.
- Hajlandó elfogadni tőlem egy tanácsot?
- Boldogan!
- Nézze meg jobban a feleségét. Elárulok egy nagy titkot: ő is “boszorkány”, csak eddig nem tudott róla. Az az igazság, hogy minden jó asszony “boszorkány” a saját háza táján. De ehhez ketten kellene.
- Megértettem – mondta a Barkó és kezet nyújtott. – Viszontlátásra. Még annyit: nem találja különösnek, hogy bár évek óta lakunk egy házban, mégis az első alkalom, hogy beszélgetünk?
- De igen. Különösnek és tanulságosnak találom. Ám ami még ennél is furcsább, hogy az emberek

csak akkor vesznek tudomást egymásról, amikor azt hiszik, mindennek vége.

- Muszáj ennek így lennie? A kettőjük világa most születik újjá. Ne tévesszék hát szem elől egymást többé. Viszontlátásra! Csak ennyit akartam mondani. Viszontlátásra!

17. FEJEZET

A Szabó házaspár hovatovább márr majdnem két hónapja lakott a Sólyom-villában. A doktor ragaszkodott hozzá, hogy a kert hátsó részén lévő kis faházba költözzenek. Lakbért azonban nem volt hajlandó elfogadni, pedig a fiatalok felajánlották. Végül Sólyom nagy kegyesen hozzájárult, hogy legalább a kis ház rezsijét ők fizessék. A helyzet annyiban változott a korábbihoz képest, hogy – mintegy viszonzásként – Ágnes átvette a házvezetői teendőket is, ő főzött mindkét családra, a bejárónőnek felmondtak.

A kislányok hihetetlen gyorsasággal fejlődtek. Hogy Ágnes gyöngédségének, hozzáértő pedagógusi munkájának köszönhetően-e, nem lehetett egyértelműen megállapítani, mindenesetre, Ágnes odaérkezésének hatodik hónapjának végén Femi és Emi ragyogóan levizsgázott a 3. osztály anyagából és belevágtak a negyedikbe. Sólyom doktor nem is próbálta titkolni, hogy potyognak a könnyei, amikor a bizonyítványokat kézbe vette.

A kislányok éktelen ricsajt csapva, a kertben játszottak. A három felnőtt a nappaliban ült, a doktor vitte a szót.

– Soha nem tudom magának eléggé meghálálni, amit a gyermekeimért tett.

– Csak a munkámat végeztem – mosolygott boldogan Ágnes.

– Jó, jó, csak szerénykedjék. Nem tudom, észrevették-e, hogy a lányaim nem csak egy pótanyát, de egy nagyszerű pótapát is kaptak a maga személyében, kedves Gábor fiam, én meg szép lassan átváltozom nagyapóvá. Mindent egybevetve, kialakult az, amire örökké vágytam: egy *család* lettünk.

– Köszönjük szépen, doktor úr. Nekünk ez értékesebb ajándék, mint gondolná. Azért csendben megjegyzem, ezt se hittük volna, amikor először beült a taximba – tette hozzá nevetve Gábor.

– Tudja mit, hagyjuk ezt a doktorurazást. Volna egy kérésem. Lehet, hogy első hallásra kissé bolondos ötletnek tűnik majd, de kérem mindkettőjüket, sőt nyomatékosan kérem, ígérjék meg, hogy teljesítik.

– Azt sem tudjuk, miről van szó – próbált ellenkezni Ágnes.

– Na és? Kértem én valaha maguktól lehetetlenséget?

– Nem, valóban nem. Rendben van, kijelentjük, hogy látatlanban igent mondunk.

– Szeretném magától is hallani, Gábor.

– Amit a feleségem mond, az annyi, mintha én is mondanám, tehát igen. De nekünk is lenne egy kérésünk.

– Majd utána, jó? Előbb ezen essünk túl. Hát akkor... kezét rá! – nyújtotta feléjük a tenyerét Sólyom. A fiatalok belecsaptak, de a doktor nem engedte el a kezüket, úgy folytatta:

– Nos, azt kérem, tegeződjünk. Legyetek a gyerekeim, és én hadd legyek én a ti... hogy is mondjam... fogadott apátok. Beleegyeztek?

Ágnesék zavartan néztek össze, a fiatalasszony el is pirult.

– Sose tudnám tegezni... meg aztán itt van a mi meglepetésünk is....

– Várjál ezzel – szakította félbe halkán Gábor. – De annak őszintén örülnénk, ha minket tegezne.

– Legalább megpróbálhatnátok – erősködött a doktor. – Csak annyit, hogy Emil bácsi.

– Esetleg... – dadogta kínban Gábor. – Emil bácsi... olyan szokatlan.

– Pedig a neheze most következik – nézett rájuk a doktor komolyan. – Ma éjjel jóformán semmit sem aludtam, végigtöprengtem a fél éjszakát és sorsdöntő elhatározásra jutottam. Szeretném, ha ezt a micsaláddá válásunkat hivatalos formában is rögzítenénk. Az a tervem – megígértétek! –, hogy holnap elmegyünk egy ügyvédhez és kötünk egy örökösödési szerződést, amelyben lefektetjük, hogy halálom után mindenem a tiétek lesz. A ház, a berendezés, a bankban lévő pénzem és... – elhallgatott, merően nézte a fiatal párt, majd remegő hangon tovább sorolta: – és a lányaimat is rátok hagyom. Fogadjátok örökbe őket, ha én

már nem leszek. Nos, ezt szeretném, ez volna az én leghőbb vágyam. S ha kimondjátok a végső igent, én leszek a legnyugodtabb, legboldogabb öregember a világon.

Se Ágnes, se Gábor nem tudott megszólalni, csak álltak föbe kólintva. Annyira váratlanul érte őket az ajánlat, hogy hirtelenében egyikük sem tudott mit mondani. Aztán Ágnes lassan megfogta a doktor kezét, ajkához emelte és alig halhatóan suttozta.

– Én... én... Mindig is úgy éreztem, az első perctől fogva, mintha a tulajdon apám lenne és a gyerekek az én gyerekeim... De kérem, ne beszéljünk a halálról, hiszen egészséges... Azonkívül mi is...

– Nem, tévednek, nem vagyok teljesen egészséges. Ettől függetlenül, senki sem tudhatja, mennyi ideje van hátra. Gondolnom kell tehát a jövőre is. Ha már nem leszek, ki vigyáz az én kis árváimra? Cecília, aki maga is felügyeletre szorul? Őket is rátok hagyom. Fiam, Gábor, te leszel a családfő.

– Emil bácsi... – hebegte elfúló hangon Gábor. – Én nem tudom, mit kell ilyenkor mondani... De azt megígérhetem... az Égre esküszöm, hogy amíg a karomat mozdítani tudom, addig a gyerekeknek jó apjuk leszek... és Ágnes jó anyjuk... mind a háromnak...

– Ezt nem értem – tekergette a fejét Sólyom doktor. – Hogyhogy háromnak?

Ágnes az ölére mutatott:

– Itt növekszik a harmadik... a kis Emil. A folytatás... Neki is szüksége lesz egy nagyapóra. Ezt szeretttük volna bejelenteni, de nem hagyott bennünket szóhoz jutni.

– Ez igaz? – meredt ki az öregúr szeme. – Biztosak vagytok benne?

– Tökéletesen. Tegnap voltunk orvosnál.

– Kinél?

– Doktor Szilágyinál... Emil bácsinak nagy tisztelője.

– Igen... ő jó orvos, nagyon jó... jobbat nem is találhattatok volna... Huh! – fújt nagyot Sólyom. Rettentő izgalomban felugrott és le-föl kezdett rohangálni a szobában, közben azt kiáltozta:

– Akkor át kell rendezni a házat. Egy percig sem lakhattok ott hátul. Huzatos a szoba és Ágnes megfázhat, neki most ezerszerte jobban kell vigyáznia magára. Gábor, mától mi vesszük át a takarítást, Ágnesnek nem szabad hajolgatnia, még baja eshet a babának... Jézusmária! Az unokámnak! Azonnal be kell rendeznünk egy új gyerekszobát, ágyacskát is kell venni... aztán...

– De Emil bácsi! – fogta le a rohangáló embert Ágnes. – Még van idő! Hét hónap! S nekünk nagyon jó az alsó házban, kényelmesen elférünk... egyelőre.

– Szó sem lehet róla. Nincs vita!

Ágnes nem tudta megállni, hogy egy cuppanós puszit ne nyomjon dr. Sólyom Emil arcára.

– Szegény Emilke! – sóhajtott fel tréfás sopánkodással. – Milyen zsarnok nagyapája lesz!

*

Aratóék egy szerdai napon érkeztek haza, Cecília még akkor este telefonált. Másnap délután átjöttek Sólyomékhöz, kirakták az ajándékokat, a kislányok egy-egy óriási beszélő babát kaptak, míg Sólyom doktor egy különlegesen faragott, rózsafagyökér pipának örülhetett, amit azonnal ki is próbált. Cecília olyan izgalommal mesélt az útközléséről, mintha életében először lépte volna át a magyar határt. Vagy egy órán át be nem állt a szája, a férje csöndesen mosolyogva hallgatott, egyetlen egyszer sem szólt közbe. A tekintete időnként összevillant a sógoráéval, az visszabólintott, hogy érti, csak hadd beszéljen, azelőtt ugyanis olyan befelé forduló volt. Cecília felszedett egy-két kilót, bőre kifényesedett, leburnult, szemei új izzással tündököltek, szinte rá se lehetett ismerni.

– Hol vannak a lányok? – kérdezte sokadszorra.

– Hátul, Ágneséknél. Ha jól sejtem, most éppen számtanórát tartanak. Ti még nem is tudjátok a nagy hírt: a lányaim negyedikesek!

– Hogy-hogy? – csodálkozott Cecília. – Hiszen, már megbocsáss, még a harmadikat se...

– Ne folytasd, hugicám. Parancsoljatok, íme, győződjetek meg róla saját szemetekkel – mutatta büszkén a bizonyítványokat Sólyom. – Ezek után merészelje valaki azt állítani, hogy az én drágáim kevesebbet érnek, mint egy átlaggyerek.

- Jeles? Mindkettő színjeles!? – rázta a fejét értetlenkedve Arató. – Ez meg hogyan lehetséges? Hiszen tudjuk...
- Úgy, hogy a mi drága Ágnesünk egy igaz kincs, aranyat ér – mondta mély meggyőződéssel Sólyom. – Aranyat? Ó, nem, sokkal többet! Ki sem lehet fejezni szavakkal, mennyit!
- Valóban hihetetlen pedagógiai teljesítmény – ismerte el Cecília is. – Most már megértem, miért ragaszkodtál hozzá. Hogy vannak?
- Jól, hála Istennek.
- Nem gondolod, hogy túlságosan közel engedted őket magadhoz?
- Úgy látod, hugicám?
- Igen! Végére mégiscsak az alkalmazottaid. Ágnes a lányok tanítója, Gábor meg... nem is tudom, mi az ő szerepe.
- Cili, Cili! Te már sosem fogsz megváltozni, a nagyzási hóbortod visz a sírba. Egyébként, ha ez megnyugtat téged, már nem alkalmazottak.
- Hogyhogy? – kérdezett közbe Arató. – Elküldted őket? Vagy Ágnes felmondott? Kár lenne érte.
- Fel vagytok készülve egy hatalmas meglepetésre? Jó, akkor mondom. Örökbe kívánom fogadni őket. Már ügyvédnél is jártunk. Minden papírra van fektetve.
- Emil! – sikoltott fel Cecília. – Te megőrültél! Neked elment az eszed! És a saját gyerekeid? Rájuk nem gondolsz? Ki akarod semmizni a lányaidat?
- Várj egy picit – tette kezét a felesége karjára Arató. – Emilnek ennél több esze van. Azt akarod mondani, sógor, hogy az örökösöddé jelölöd ki Szabóékat?
- Pontosan! – bólintott Sólyom mosolyogva. – S ez még nem minden.
- Szüzanyám, mi jöhet még? – siránkozott Cecília.
- Ők is örökbe fogadtak engem! – vágta ki Sólyom.
- Arató tünődve figyelte sógora ragyogó arcát. Aztán lassan az ő ajka is mosolyra húzódott.
- Azt hiszem, kezdem érteni – mondta bólogatva.
- Mit? – csattant fel Cecília. – Az Isten szerelmére, mit értesz? Talán, hogy a tisztelt bátyám vénségére megbolondult? Mit lehet ezen megérteni?
- Azt, drágám, hogy a sógorom jobb üzletember, mint én voltam. Én csupán a jelent alapoztam meg, ő viszont a jövőt. Gratulálok, Emil, öregem! Ha úgy van, ahogy sejtem, akkor irigyellek.
- Magyarázátok el nekem is, mi az ördögről beszéltek tulajdonképpen – kapkodta tekintetét Cecília egyik férfiről a másikra. – Károly, kérlek, légy szíves!
- Jó, figyelj, szívem, rögtön megérted te is. A bátyád bebiztosította a lányai jövőjét. Magához kötötte ezt a két remek ifjú embert, Ágnes és Gábort, ezáltal Eminek és Féminek nevelőszülőket szerzett. Egyszerűen zseniális! Gondolkozz: mi lenne velük, ha Emillel történe valami? Orvos, tudja, miről beszélek. És mi sem vagyunk már fiatalok. S ha mi is elmegyünk? Ki fog gondoskodni erről a két szegény, árva kislányról, akik csak most kezdenek rendes, normális gyerekké válni, éppen annak a nőnek a segítségével, aki majdan a nevelőanyjuk lesz. Létezik ennél szerencsésebb megoldás? És ez a Gábor is... Neki sem muszáj örök életében taxisnak maradnia. Érettségizett, értelmes, jó modorú. Meg fogja állni a helyét az életben, bármi történjék is, nem féltem őt.
- Sólyom közbeszólt:
- Az imént azt mondtam, hogy ez még nem minden. Most megismétlem.
- Valóban. – Nézett össze az Arató házaspár. – Tudsz még különb meglepetéssel is szolgálni?
- Igen. Képzeljétek, nagypapa leszek!
- Tessék?! Hogy érted azt, hogy...
- Úgy bizony! Ágnes kisbabát vár. Nem egészen hét hónap múlva megérkezik a kis Emil. Megígérték, ha fiú lesz, rólam nevezik el. Ehhez mit szóltok?
- Cecília hosszasan meredt maga elé, aztán élesen felkacagott.
- Uramisten! Eminek és Féminek testvére lesz. Tudjátok, mi jutott az eszembe? De ne nevessetek ki!
- Ígérem, senki sem fog kinevetni – mondta neki gyöngéden Sólyom.
- Mi lenne, Károly, ha mi is csatlakoznánk hozzájuk?

– Magam is erre gondoltam – felelte Arató. – Kire maradna a vagyonunk? Nincs más rokonunk Emin és Fémin kívül. Vagy van jobb gondolatom: nem hallottatok még családegyesítésről? Hívjuk ide Gáborékat, és beszéljük meg velük. Te mit mondasz, Emil?

– Egyetérték – felelte Sólyom. – Elvégre a családfőnek kell kimondania a végső szót.

- Azért nyugodtabb lennék, ha leülhetnék Rózsival, vajon ő mit szól hozzá - motyogta maga elé Cecília.

- Arról mondjál le - szólt közbe Arató. - Sikerült elintézni, hogy a kerületi önkormányzat őt bízta meg a hátrányos helyzetű családok összeírásával. Most rohangál egyik családtól a másikig, szép fizetéssel. Egyetlen kikötésük van: a jövőről nem szabad beszélnie! Ezzel az ő helyzete is megoldódott. Most örül, hogy végre van olyan állása, ami igazán kedvére való: emberekkel foglalkozhat. Egyetlen szabály korlátozza: A jövőről nem szabad beszélnie.

A történetnek vége. A Szerk

VÉGH TAMÁS

Gyertyalángnál

Voltak itt valaha komolyabb fények is,
égig lángoló tüzek, nem ily csöndesen
hamvadó, hűlő parázs-hidegek. S most boros
szóba füló honfibu donog az asztalok felett,
s bajjal cinkos hallgatag vétkesek.
A vetések érnek, bár még fagy kopog felettük,
tavaszra vár a lélek is kopott derek zugában,
vándorbotja, tarisznyája készen áll az indulásra.
Messzire menni volna mersze e tág hazában,
kora réme nem ijeszti, s nincs mi bírná maradásra.
Hová, mégis? Talán más helyt lelne otthonára
e honban, ahol még ember az emberhez csendes
szóval fordul, s nem élne ily nyomorultul,
krajcáros törvények sugallta rend szerint?
Nem tudni még. Az utat csak az ég tudja rég.
A válasz talán ott volt akkor, amikor gyertyáért
kopogtam a szomszéd a házba, s egy asszony nyitott
ajtót, s gyermekillat áradt a sápadó téli délutánba.
Cseppnyi idő múlva visszatért, s a csomagban
a gyertyák mellett étel volt, s világító kenyér.
Ballagtam az úton szótlanul, s hazatérve a sötét
házba kisdéd fények gyúltak, s az élet visszatért.

HÖRÖMPŐ GERGELY

Gyertyaláng

Nagyapa hallgatta a rádiót,
Asztmás, vén készülék recsegett,
de megértettük mit beszélnek
a hírekben az emberek.
Öreg rádió átélte már
valaha a nagy árvizet,
pedig ellepték őt derékig
iszapok, mocskok, szemetek.
Történelmünk is sok-sok árvíz
-de mindig jönnek jobb napok.
A gyertya lángja, mint egy tündér,
táncolgatott és lobogott.

Karácsonykor, ha este énekeltünk,
kint vastagon terült a hó,
mikor átéreztek azt, hogy
nem elmúló, ami jó,
mikor apánk a gyertyát meggyújtotta,
együtt volt a kis rokonság,
angyali szárnyuhogással
leszállt közénk a boldogság.
Megáll az idők teljessége
-felejtünk múltat, holnapot...
A gyertya lángja, mint egy tündér,
táncolgatott és lobogott.

Diósjenőn, tavaszi reggel
elmélkedtem az irodában,
gyertyát gyújtottam kora reggel
a papírszagú félhomályban.
Aztán valahogy úgy maradt.
Mikor a templomból bejöttem,
ott égett az íróasztalon,
a déli verőfényben.
Égett a láng itt, mint ott a lélek,
emlékek milliója elfogott...
A gyertya lángja, mint egy tündér,
táncolgatott és lobogott.

CSÁKY KÁROLY

Emléktábla helyett egy lakótelepi padra

Itt
ücsörgött
a kukák mögött,
búzló szemétnek áradatában,
eme kopott padon
hosszú éveken át
egy lóképű asszony.

Kutyái naponta
körbe-
szarták,
s ő virult csak egyre,
csikkek tengerébe',
még a rákot is
kivetette.

Ellenállt szélnek,
napsütésnek,
el
csak a
vihar verte,
de
el-
múltával
előlről kezdte
az üldö-
gélést,
s évtizedek múltán
aranyere is
keményebb lett,
mint e korhadó pad.

2018. 05. 2.

B. TÓTH KLÁRA**Fohász alkonyatban**

(Buda Ferencnek, Fohász a virradatban című versére reflektálva)

Uram ebben a sűrűsödő alkonyatban
ahol napi vigaszként a madarak
esti hálaéneküket zengik
létszeletkékük röppnyi valóságában
hirdetik mindeneket magába
szippantó Kegyelmedet

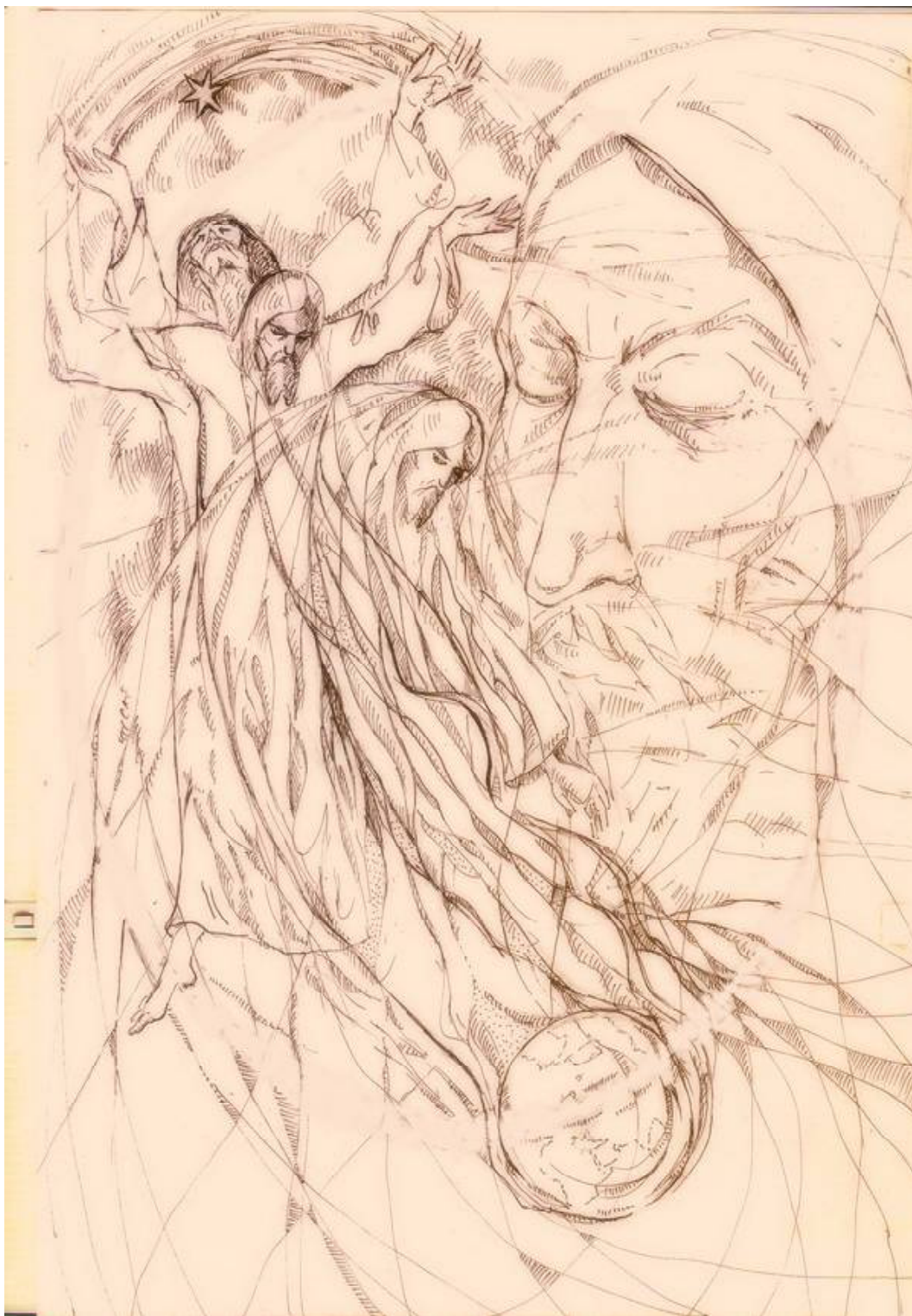
add hogy velük dicsérhessünk
hogy ne terheljük Rád a világ
összes mocskának felelősségét
amiért valójában nekünk kell
majd egyszer Színed elé állni

lassított felvételű dallamaik
az örökkévalóság hangsorait sejtetik
mint a mennyei szféra tolmácsai
elég ez a néhány hang
úgysem értenék többet a Titokból
ennyit súgnak meg a másvilág
roppant szimfóniájából kedvcsinálónak
holott szemernyi létük állandó
veszélyeztetettsége sokszorosan
felülmúlja a miénket
de pillantásodba simulva emelkednek
egyre feljebb a végtelen biztonságba
reményteljes szárnyalásuk megszegyenít

mikor Rád akarjuk tekerni tetteinknek
végeláthatatlan szövevényét
rabul ejteni a Megfoghatatlant
láncra verni a Teremtőt
gyűlöletet injektálni a mindenhova
betüremkedő Szeretet-plazmába
holott egy ártó tűhegy sem fér bele
hiszen szorgalmasan lyuggatjuk az eget
mégse ereszt mégis védőernyő
így hát jobb híján egymásba szúrunk

szabadíts meg minket magunktól
add hogy egyetemes – mégis
legszemélyesebb mosolyodba rejtőzzünk
mint egyedülálló védelmi övezetbe

fogadj minket örömödbe Uram

B. Tóth Klára: Lehajlás a Földért

H. TÚRI KLÁRA

ANGYALI SZOVAL

Üvegről lassan olvad a jég,
enged a fagy és olvad a hó,
mennyei fénnel éled az Ég
s fent valahol egy angyal szól

a Földön, hol eddig emberek fáztak?
November múltán víg idők járnak
- szétnéz az Isten Szeme a tájon
s tér- s időkön át a láthatáron;

és álló évig elég a kegyelem,
mit szertehintett még decemberben,
csak gondolt egyet karácsonykor Ő,
s gondolta: legyen jobb jövő;

Hogy rosszabb legyen? - azt nem engedi!
s...a Föld évvégén örömmel teli,
elpihennek mind a nemzetek,
mert világra jön a Szeretet.

BÖRZSÖNYI ERIKA

Csikorgó tél volt

Csikorgó hideg tél volt, emlékszem,
dédnagyapa katonaládájában
csonttá fagyott a krumpli.
Állandóan fáztunk, hiába
ontotta a nagy sárga cserépkályha
éjszaka a meleget, reggelre a szobában
farkasordító hideg lett. Csikorgó hideg
tél volt, a távolság mégis megszépít
mindent, bár odalett a ház, dédnagyapa
katonaládája nem fért az albérletbe,
el kellett ajándékozni, később a rézmoszár
is elveszett. Így herdáltam el az emlékeimet.

POLGÁR VERA

Lizi

A legyet utálja mindenki. Szemtelen, zavaró és mindenféle kórságot terjeszt. Egy részük az asztallapon szétkenődve végzi ha már kellően elbódult, vagy elmázolódik az ablaküvegen.

Az intelligensebbeknek elég egy kézmozdulat, és továbbrebbennek, a kitartóbb kellemetlenkedőket ronggyal, újságpapírral hessentik el maguktól az emberek, a pusztán kíváncsiskodók pedig csak tesznek egy kört a szobában, aztán úgy ahogy érkeztek, egyszerűen kirepülnek a nyitott ablakon. Némelyik megpihen egy kis időre a képkereten, vagy a szék karfáján, esetleg komótosan végigsétál a hamutál peremén, aztán megtapogatja a tányér szélére dermedt pörköltmaradékot, majd jóllakottan összedörgöli első pár lábait, és elbóbiskol egy szaftos kenyérdarabkán.

De október végére valahogy mégis eltűnik valamennyi, és amelyek a következő évben megérkeznek, azok egy új generáció friss röptű, tapasztalatlan egyedei.

Az én legyem érkezésének körülményeiről nincs dokumentum. Lehet, hogy csak ittfelejtődött egy langyos szeptembervégi délutánon, vagy behúzódott a hirtelen beszökő esős, hűvös októberi végi nappalok elől. Mindegy is. Itt volt. Megbújt valamelyik szoba sarkában, vagy a könyvszekrény tetején, esetleg a kamison, vagy a függöny ráncában. Ki tudja? Aztán, egy novemberi estén előjött, hogy bemutatkozzon.

Aprócska, kecses rovar volt, átlátszó, hegyes szárnyakkal, vékonyka lábakkal. Fürgén végigszaladt a monitoromon, aztán ráreppent a klaviatúra Q betűjére. Először én is ugyanúgy tettem mint ahogy fentebb leírtam - az intelligensebbekre vonatkozó mozdulattal -, aztán rájöttem, hogy mindez felesleges, hiszen az ablak zárva, és ha már ennyi ideig meghúzta magát nálam, hát maradjon. Majd reggel, amikor szellőztetek, talán magától is távozik, gondoltam, de ha nem, kikergetem. Nem így történt. Este ismét előkavarodott valahonnan, finoman megzizzentette a levegőt maga körül, aztán letelepedett az íróasztalom átellenes végébe, és figyelt.

Általában késő éjszakáig dolgoztam. Akkoriban egyedül éltem, és az írás, mint kiút a rossz gondolatok örvényéből, mágnesként vonzott a klaviatúrához. Karaktereket szültem és temettem, érzelmi hullámvasúton reptettem a nőket, véres háborúba zavartam a férfiakat, magzatokat vetéltem és újszülötteket dédelgettem, gyűlöltem és szenvedélyesen szerettem, bosszút álltam és megbocsátottam, kalandoztam és magányba burkolóztam, egyszóval éltem a magam-teremtette világban a magam-teremtette hőseim életét. Képzetelemben átszűrtem a démoni csábítás erejét, a megcsalás fájdalmát, az újrakezdés reménytelen boldogságát, a veszteségek lélekbe maró kínjait, a gyerekkor édes-keserű emlékeit, a szerelem misztériumát. Asztalomon éjfél után már sorakoztak a teásbögrék és kávécsészék. A légy ekkor éledezett. Sorra járta az üres vagy félig telt poharak peremét. Szakszerűen körbe lépegetett rajtuk, hosszan elidőzött a csészék alján megragadt, szétázott cukortörmelékek tetején, aztán a vállamra szállt. Egy ideig mozdulatlanul ültem, mintha attól rettegettem volna, hogy mocorgásommal elzavarom, de néhány perc múlva rá kellett jöjjek, hogy a kis rovar egyáltalán nem zavarja a vállam mozgása, ahogy kalapálom a betűket. Sőt, mintha élvezné a puha ringatózást. Kétszer-háromszor erőteljesen megráztam magam, olyankor elszállt a monitor felé, aztán eltűnt a látóteremből, de amint ismét dolgozni kezdtem, visszatelepedett a jobb vállamra.

Így ment ez napról napra. Egy hét után már megszoktam, hogy nem vagyok egyedül. Társammá szegődött, s mi több, első olvasóm is ő volt, Lizi. Ekkor már névvel rendelkező, önálló identitással bíró élőlényként tartottam számon, aki hátrahagyva undok házilégy mivoltát, esténként kötelességszerűen megjelent a dolgozószobámban. Neki olvastam fel készülő regényem egy-egy részletét, és neki szólt a gyakran felhorgadó bosszúságom is:

-Bazmeg, Lizi, ez nem jó! - ilyenkor még az öklömmel is rácsaptam az asztalra. Ekkor megrezzent, és villámgyorsan az ablaküvegre tapadt. Ott jól hallhatóan zizegett. Talán sírt, talán megfenyegetett, hogy elhagy, vagy talán kuncogott rajtam, fene tudja. Bennem pedig határozottan kikerekedett egy mondat: - Még szerencse, hogy csukva az ablak.

Ez volt az a pillanat, amikor megéreztem, hogy Lizire szükségem van. Elmosolyodtam, és Murakami Haruki *Férfiak nő nélkül* című remek novellája jutott eszembe. Mert mint ahogy a férfiak jó része nő nélkül elvesztesen bolyong a világban, úgy az írók is múzsa nélkül csupán áttetsző földi lények, a betűk tengerében fuldokló hajótöröttek. Márpedig én akkortájt a múzsa nélküli írók világában éltem, ahol másképp nő a fű, másképpen koppan a cipősarok az utca kövén, és a haját is másképpen fújja a szél. A múzsa nélküli írók világa olyan, mintha vákuumban lebegnél, olyan mintha csak visszhangból kongana a fejedben minden szó, amit papírra vetsz, olyan mintha minden ablakod egy tűzfalra tekintene.

És abban a múzsa nélküli sivár dimenzióban számomra egyedül Lizi képviselte az ihletforrást éppen a maga diszkrét létezésével. Parányi jelenléte olyan volt, mint a tó tükrén úszó, áttetsző falevél, amely belesimul a végtelennek tűnő kékségbe, és együtt mozdul a fodrozódó víz borzongásával.

Senkinek nem mertem elmondani, miféle misztikus kapcsolatot alakítottam ki egy közönséges léggel. Őrültnek néztek volna, és minden valószínűség szerint az is voltam. A magány átszínezte a valóságérzékelésem. Meggyőződéssel hittem, hogy Lizi szomorú, ha nem vagyok otthon, és gyakran sietősre fogtam a dolgaimat, hogy minél előbb hazaérjek. És valóban előfordult, hogy amíg az előszobában tébláboltam, Lizi a szobából száguldott felém, óriás köröket írt le a fejem felett, aztán behúzódott a konyhába, és egy elhagyott kenyérmorzsa tetején várakozott.

- Érted ezt? Egy légy! Egy közönséges házilégy! Egy *Musca domestica*! - Résznyire húzott szemmel néztem Olivér arcába, míg sziszegtem az esz-eket. Csaknem összeért az orrunk, de ez mit sem számított, Olivér gyerekkori jó barátom, lelki szemetesem és viszont. Mellesleg a legdögösebb pasi, akit ismerek.

Egy kávézóban ültünk, és a szokásos nyavalygásainkat analizáltuk.

- Egy légy a múzsád? - Olivér olyan hangosan röhögött rajtam, hogy a szomszéd asztalnál ülők odakapták a fejüket. Aztán hirtelen elhallgatott, és a szemembe nézett.

- Mondd, Sacika, mikor dugtál utoljára?

Meglepődésemben letűdöztem a cigarettát. Nem mintha sosem beszéltünk volna ilyenekről, de most úgy éreztem, hogy közös gyermekéveink aszexuális emlékei egy másik univerzumba települtek, és a nemiségre eddig fittyet hányó barátságunk valamiféle erotikus mintázatú matériává kezd formálódni.

- Mi-hi köze va-han ehen-nek Lizi-he-ez? - köhögtem Olivér képébe.

- Ha lenne egy pasid, nem lennél ilyen hülye - hallottam Olivér hangját a füstgomoly mögül.

- De nincs - feleltem tárgyilagosan, miközben emlékeimben felbukkantak mindazok, akikben egy-egy rövidke pillanatra az „igazi”-t véltem felfedezni, de aztán az idővel feltörő erőteljes láb-, vagy szájszag, esetleg a köröm alá befészkelődött aprócska koszadék széleseben eltántorított ettől a hiedelemtől. Nem beszélve a notórius hazudozókról, a mama-hotel melegéből kiruccanó baszógépekről, vagy a meleg vacsorára (lehetőleg nálam) vágyó, álmos tekintetű nárcisztikus puhányokról.

- Pedig lehetne. Jó nő vagy, ráadásul okos és...

- Ez a baj - vágtam közbe. - A férfiak nem tűrik maguk mellett az okos nőket.

- Azért vannak kivételek - mondta, és láttam, hogy elpirult, pedig Olivér nem egy pirulós fajta.

Egy rövidke pillanatra különös csend telepedett közénk. Mindketten belemélyedtünk a kapucsínóink maradványaiba. Én vadul kanalaztam a meglöttyent tejhabot, Olivér pedig lehúzta az utolsó kortyot, eltakarva a csészével a fél arcát.

Nagy hirtelen eltoltam magamtól a csészémet, és felkaptam a kabátom.

- Mennem kell - mondtam határozottan. - Még van egy csomó dolgom - tettem hozzá, magam sem tudom, miért.

- Etetni kell a múzsát? - gúnyolódott Olivér.

Nem válaszoltam. Mít lehet mondani erre? Már megbántam, hogy elmondtam neki a Lizis dolgot, ugyanakkor azt is tudtam, hogy ha lenne egy pasim, tényleg nem lennék ilyen hülye.

Vállamra akasztottam a táskám, és a szokásos búcsúpuszira Olivér felé hajoltam. Ő két kezébe fogta a fejem, és mélyen a szemembe nézett. Ilyet csak akkor szokott tenni, ha valamiért úgy érzi, hogy le kell csesznie ahhoz, hogy észhez térjek. De most nem szólt egy vak hangot sem. Én meg csak arra koncentráltam, nehogy lehunyjam a szemem, mert akkor tuti, hogy két másodpercen belül a száján találom a magamét. Olivér lassan közelített felém, míg végül a homlokomra tapasztott egy csókot.

– Légy jó - mondta, erős hangsúlyt helyezve az első szóra.

Megtántorodtam. Kabátom szélével mindkét kávéscsészét lesöpörtem a földre. Gyorsan elhúztam a színhelyről, de még az ajtóból visszanéztem. Olivér a cserépdarabokat szedegette az asztal alól.

Vigyorogva léptem ki az utcára. Hirtelen folyóssá lett az idő, megbillent a tér, és a cipőm talpa emelkedett a körüti betontól. Akárcsak Lizi, én is áttetsző, puha szárnyakkal szálltam az autók, buszok, villamosok felett. Nem volt számomra tilos-piros jelzőlámpa, sem toporgás a megállóban vagy sietős átkelés a zebrán. Könnyű voltam, szabad és láthatatlan. A Duna felett repkedtem, lenéztem az olajzöld, lustán hömpölygő folyóra, elvegyültem a sirályok között, és elérzékenyülve néztem az apró pontoknak tűnő, a vízparton imbolygó szerelmeseket.

Éreztem, visszatér belém az élet.

Nem tudom, mikor értem haza, csak arra emlékszem, hogy a fejem telis-tele volt friss, zsebongó gondolatokkal, már ujjaim alatt éreztem a klaviatúra billentyűit, hallottam a finom kattogást is, és tudtam, valami új kezdődik.

A szobában szélesre tártam az ablakot, és vártam, míg Lizi nekimerészkedik az éjszakának. Reméltem, talál egy másik, éppen múzsa nélküli művészbembert, akinek tollán, ecsetjén, klaviatúráján vagy zongoráján meghúzza magát arra a kis időre, amennyi még mulékony légy-életéből hátra van.

Lizi egy darabig lustán szálldosott a meglebbenő függönyszárnyak között, aztán magába rántotta a sötétség.

DOBROSI ANDREA

Előrelátás

Kétszer aláhúzta,
három felkiáltójellel
– nem zavarta a margó,
az is csak hely –

a papírt majdnem kilyukasztotta a toll,
elővette a szövegkiemelőt
– lelkes csikozását nem látta
a tegnapi előtt –

a lap sarkát begyűrte,
emlékeztetőt írt a mobilba
– az érintő képernyős modellbe,
ami már nem is ritka –

a hűtőre tett egy cetlit,
csomót kötött a zsebkendőre,
– ha orrot fúj, úgyszólván kölcsönkér,
nem lesz baja tőle –

az oldal tetején egy Post-It,
gyorsan készített vele egy selfie-t
– amúgy is sokat lógott a neten
a felmérések szerint –

diktafonba mondta,
meg a pletykás szomszéd néninek
– aki sosem köszön,
a lifthez csak dörömbölni megy –

általában kikérte magának,
mégis megtanulta, ni,
ha véletlen eszébe jutna,
hogyan kell felejtetni . . .

ELBERT ANITA

Kristályfenyő

Vonulj vissza csendházadba,
Oly éberén, s nyugodtan,
Mint a csodálkozó gyermekek,
Kiknek álmokat szőtt
A történelem. Elhaltak bennem
A vágyak, a pillanatban lakozva,
S van még erőm csendben
Lábadozva köszönteni
A karácsonyt. Mint mécsvilágnál
Egy harmatcsepp, olyan az élet
A kristálycsendben, nyugodt és
Kiegyensúlyozott. Kristályfenyő,
Gyertyaláng, énekelve,
Angyalok lógnak a fán.

KOVÁCS T. ISTVÁN*versei***Pusztai látomás**

A dűlőutak mentén itt maradt
pirostetős tanyák,
a csikorgó kútgépek fölött,
lassan már beköszönt az alkony.
Bíborodnak a fények.
Toronyiránt gyalogol haza
apám is, kinek szívében
az évszázados vágyak
rőzselángjai már elégték.
Csak a parázs piroslik még.
Viszi magával örök terheit
és csalódásait a népnek.

Éjfél felé

Ma már nem koptatom tovább
könyökömet az íróasztalon.
Nem írom meg az elkezdett,
szerény kis dalom.

A mániákus törtetők
napi manővereit is
igyekszem elfelejteni,
s védekezésül, egy kis

komédiává szerkeszti
mindezt, a tudatom,
hogyan megtartsam magam.
Álmomban keskeny utakon

szeretnék eljutni hozzátok
barátaim. Megfáradt öreg
parasztok, vén csizmadiák és
reumás derekú kőművesek.

Titeket is megérteni srácok.
Mert a szívem veletek is érez.
Hozzásimulni - ha még élne -
anyám kezének melegéhez.

DEBRECZENY GYÖRGY

ingemen fekete tulipán

ingemen a fekete tulipán
ilyenkor mélykék
Lenin lámpácskái pislákolnak
Krupszkaja zsúfolt aluljárókban imádkozik
aztán felmegy a hegyre
Lenin felmegy a Lenin-hegyre
Lenin lejön a Lenin-hegyről
nyugodtan fogadja a hajnalokat

a hajnal fekete tulipán
Lenin ilyenkor mélykék
az ő hajnalai pislákolnak
Krupszkaja zsúfolt hegyeken imádkozik
aztán lemegy az aluljárókba
a Lenin-hegy felmegy Leninre
a Lenin-hegy lejön Leninről
ingem a lámpácskákat nyugodtan fogadja

Lenin ilyenkor fekete
ingemen tulipánok pislákolnak
zsúfolt aluljárókban imádkoznak
Krupszkaja mélykék lámpácskái
nyugodtan felmennek a hegyre
a Lenin-hegy felmegy a Lenin-hegyre
a Lenin-hegy lejön a Lenin-hegyről
aztán a hajnalok fogadják a hajnalokat

FETYKÓ JUDIT*versei***Adventi tünődés**

Kaskötő Istvánnak 2005 karácsonya előtt

Lassan Advent első hetének közepére érve
megrohan számtalan múltbéli karácsony emléke.
Kint a hó néha pilinkélget, s el is olvad nyomban,
fenn a hegyekben már talán megmarad szín-nyomokban,
s az emlékek egyre jönnek, mint messzi, vágyott árnyak,
reményt adnak régi fényvel homályos téli tájnak.
Összehajol kopár dió, orgona, tamariszkusz,
ágaikon a hajnali dér, mint a csipke-mirtusz.
Hajnalban Rorátéra harangoznak, a hang telve
bizakodással, s míg beleértünk a fény-ünnepbe
átitatódik a jelen a múlttal. Kapaszkodom:
s fog, ölel sok régi, emlékkép-tükör karácsonyom:
hajnalonta belesett a későn kelő téli nap,
megcsillantak a fényő díszein a fénysugarak;
gyermekként még hittem: elég csak behunynom a szemem,
és mindjárt ott leszek —, ott, és igen, az már Betlehem. . .
Hol van már az igazi jászol, hol a csillag fénye,
s beengednének-e oda, időben visszaérve,
vagy csak a jámborok, a hívő mágusok, királyok
kiváltsága betérni, meglátni, mit a pásztorok?
— Kiutasítjuk házunkból, magunkból barátunkat,
s az eltérő hitekbe zárjuk végleg önmagunkat —
hol az az istálló, hová lett, hol a jászol,
s miért tűnt el a semmibe a három király, pásztor,
— felmerül számtalan hiánynak fojtó gondolata,
én, te, magunk akarjuk: legyen mindenki egymaga.
Csöndben fordul az év, hozza az ünnep üzenetét,
neked fényünnep, szilveszter konfettis éji képét,
nekem a születés s vele a szeretet reményét;
tudom; mást gondol, mást hisz, távolságot tart a másik,
— mindenki maga hitében ön-igazára vágyik —,
ám ezekben a hetekben naivan váraozom;
és gyermeki hittel most, ma megint hinni akarom:
ilyenkor, ebben az adventi előkészületben
megolvad a harag, a dac a távoli szívekben
s összerendeznek csak egy napra, egyetlen estére
az évvége, a fény, a karácsony szép ünnepére.

Ismét hó pilinkél, változnak kint egyre az árnyak
sejtelmes formát adva az egyhangú téli tájnak;
valahonnan diós-mákos kalács illatát érzem,
csak az emlék, a régi, az csalt meg, megint, egészen...
Várom. A nap egy pillanat, s végtelen csoda-várás,
jön egyre jön a tél, ünnep, s vele a napfordulás.
„Távoli tájban, abban a házban gyógyíts meg hited,
karácsony éjén, napforduló éjén magadért teszed.” —
írom üdvözlőlaponra. És kint a hó megeredt,
fehér tél-varázssal, hó-paplanba von várost, teret,
kristályból szótt fehér dunyha alá van a táj bebújva,
karácsony jön, évfordulás, elmúlik s fordul újra.

Karácsony

Fehér dunna alatt álom,
hóban lépeget Karácsony.
Díszítik a fenyőfákat,
főzik a jó vacsorákat.

Hulló hóban, álom éjen,
meglátogat Jézus éppen.
Cukrot hoz a fenyőfára,
s lesz abból karácsony fája.

Minden gyerek várva-várja,
mit hoz az ő Jézuskája.
Rejtekhelyről előkerül
az ajándék, s csengő csendül.

Karácsonyfá csillog-villog,
csillagszóró szikrát pattog,
pásztorokról énekelünk,
jó, hogy most együtt lehetünk.

Fenyőillat van a házban,
dió, mák a friss kalácsban.
Havas, fehér, puha álom,
hóban lépeget Karácsony.

BESZÁMOLÓK

70 éves az Ipolysági Városi Könyvtár

Ezen alkalomból a könyvtár előterében egy érdekes, összefoglaló kiállítást nyitottak meg a könyvtárdolgozói. A kiállított naplók, fényképek, könyvek, életrajzok mind-mind azt mutatják, hogy Ipolyságon mindig is kiemelkedő helyen volt a kultúra, és nagy fontosságot nyilvánítottak annak, hogy az olvasók különféle programokat kapjanak. Az itt tartott könyvbemutatók dokumentumain keresztül kirajzolódik, hogy a körmök igen gazdag volt tehetséges alkotókban, akik „kinőtték” magukat, és a felvidéki-, illetve az anyaországi magyarság fontos írói, költői, helytörténészei, néprajzosai lettek!

A kiállítás arról is árulkodik, hogy egy szeretettel teli kis közösség üzemelteti a könyvtárat, akik maguk is jól érzik önmagukat a munkahelyükön, s így az már-már szinte nem is munkahely, hanem otthon lett számukra.

Isten éltesse még nagyon sokáig ezen kis közösséget Ipolyságon, s kívánok további sok szép rendezvényt, sikereket, és hathatós munkavégzést, hogy a felnövekvő nemzedék is fontosnak tartsa a kultúrát, a könyveket!!

Karaffa Gyula szerk. (Fotók: Majoroš Magdolna , a könyvtár vezetője)

Vigyinszki Attila kiállítása Rétságon

Karácsonyi fényekbe, díszekbe öltözött művelődési központban Luca napjának estéjén került sor Vigyinszki Attila tanár-festő kiállításának megnyitójára. A rendezvény több meglepetést is tartogatott. Elsőként azt, hogy olyan sok érdeklődő gyűlt össze, hogy a galériába be sem fért volna mindenki a premier ceremóniájára. Így aztán az aulában foglaltak helyet a vendégek. Amint a képek mutatják, ez a tér is igencsak megtelt.

Talán az utóbbi pár évben nem volt példa, hogy egy tárlat első napjára ennyi vendég érkezik. Rétságiak mellett többen vidékről jöttek településük neves emberének bemutatkozására, de pályatársak, pedagógusok is megtisztelték az alkalmat.

Kelemen Ágnes a szervező művelődési központ nevében köszöntötte a megjelenteket, majd bemutatta az est szereplőit. Ezt követően egy műsoros összeállítás emelte az est hangulatát méltóságteljessé, ünnepivé. Elsőként Vigyinszki Máté - az alkotó fia - gitármuzsikája csendült fel, majd Szájbely Zsolt szavalata után Simon Katalintól karácsonyi dalokat hallottunk. Megnyitó köszöntő beszédet Várszegi István mondott, aki maga is rajztanár, alkotó. Újabb gitármuzsika után a kiállító alkotó szólt a megjelentekhez.

Belépve a kiállítóterembe a következő meglepetés, hogy nem a hagyományos rend szerint feszes rendezettségben sorakoznak a művek. Sajátos installáció teremt rendet a rendezetlenségben. Ahogy a műveket szemügyre vesszük, egyből levehető, hogy ez nem véletlen. A szerző amatőr alkotó - többször leírtuk ez alatt nem a gyengébb minőséget értjük, hanem a szakmai tudás mellett azt az alkotói szabadságot, amely megrendelői kötöttségek nélkül enged létrehozni képeket - tehát mint öntevékeny festő bőven csaponghat irányzatok, stílusok, színvilágok között. A kb. egy évtizeden belül keletkezett képek között találunk is sokfélét. Formailag és mondanivalóban egyaránt. Ez az alkotói szertelenség, vagy inkább a mindent kipróbálni akaró szabadság jelenik meg az installációban, egyben több helyet teremtve az átlagosnál nagyobb számban "falra kerülő" tábláknak.

Nem volt könnyű körbenézni, hiszen a terem pillanatok alatt megtelt látogatókkal, sőt többen csak úgy jutottak be, hogy mások már elhagyták a termet. Ahogy az lenni szokott, természetesen volt mód beszélgetni a szerzővel, beírni a vendégkönyvbe. A szomszédos helyiségben pedig süteménnyel, üdítővel vendégelték meg a résztvevőket.

Pár képünk a tárlat első napjáról készült. Szokásunk szerint kiemelve néhány alkotást kis méretben való megmutatásra. Kedvcsinálásként, invitálásként a tárlat meglátogatására. A galéria ezekkel a képekkel 2019. január 12-ig látogatható.

Szöveg, fotó: Girasek Károly (GIK)

PETROZSÉNYI NAGY PÁL

HAZUGSÁG

- Hú, de meleg van! Elmegyek a folyóra, és úszom egyet.
- Majd holnap, Jankó, előbb szedd le a nagyanyó meggyét úgy, ahogy megbeszéltük.
- De...
- Nem méész?
- Megyek.
- Köszönöm. Aztán apríts fát is neki, ha már a buktáit elfogadod, fiam.
- Én... Nem bánom. Este találkozunk.

Özvegy Tóthné tűnődve nézett utána. Egész helyes kölyök, csak ne lenne olyan lusta, hozzá nyakas és engedetlen. Látszik, hogy nincs férfi a házban, aki ráncba szedné olykor. De talán még nem késő, még elboldogul vele, ha itt-ott kurtábbra fogja a gyeplőt. Remélhetőleg szavá-nak áll, ámbar ez sem biztos, miután az úrfi hazudós is kissé – szomorkodott az özvegy egy ragyogó júniusi vasárnap.

- Zavarok? – kukkantott be hozzá déltájban a szomszédasszonya, Mákné.
- Elfogyott a lisztem, nem tud kölcsönadni? Legalább egy marékka, holnap visszaadom.
- Azonnal. Tessék!
- Köszönöm, galambom, áldja meg az isten. Hallotta, mi történt délelőtt kilenckor?
- Nem.
- Nekiment egy busz a 6-os villamosnak. Rengeteg a sebesült, köztük három gyerek... Jézusom, hol a fia, lelke?
- Elment az anyámhoz – kapott szívéhez az özvegy, és úgy meredt Máknéra, hogy annak végigfutott hátán a hideg.

- A 6-ossal?
- Azzal.
- Kilenckor?
- Kilenckor.

A szomszédasszony döbbenten némult el.

- Borzasztó. Remélem, Jankó azért még sincs közöttük.
- Hova vitték a sebesülteket?
- A Tompa úti kórházba.

Tóthné szívszorogva robogott a megadott címre.

- Hova, hova? – állta el útját a portás. – Azt hiszi, engem csak úgy dísznek raktak ide?
- Hát a doktor úrhoz.
- Melyikhez? Hé, álljon meg, asszonyom!

Az asszony könnyes szemmel lépett az első orvos elé.

- Tóthné Sándor Mária vagyok. A fiamat szeretném látni.

Nagyot nyelt, kifújta az orrát, és fojtottan tette hozzá:

- Tizenkét éves, szőke, mokány gyerkőc. Ő is a 6-oson volt délelőtt.
- Jöjjön! – vezette a kórterembe az orvos, sorba vették a kiskorúakat anélkül, hogy Jankóra bukkantak volna.

Már csak egy szőke, tetőtől talpig begipszelt fiúcska maradt hátra.

- Ő az?
- Az özvegy tétován nézte, fürkészte.
- Talán. Ebben a gipszben nehéz felismerni. Jankó!
- Pszt! Hagyja! Jöjjön vissza inkább holnap, addigra biztosan jobban lesz a fiú.

– Hó... hogy van?

– Amint látja, él, és ez a legfontosabb. Viszlát, holnap nyilván sokkal többet tudunk.

Tóthné meghasonlott szívvel támolygott ki a teremből.

Átkozott meggyfa! – jajveszékelt magában. Ha ez nincs, Jankónak most kutya baja. Én va-gyok a hibás, túl rövidre fogtam azt a gyeplőt. Pedig még gyerek, ráadásul vakáció van, én meg csak hajkurászom szegényt. De hátha nem is ő az! – ébredt fel benne hirtelen a remény. Hátha mégis fürdik valahol, vagy, igen, éppen ebben a percben szedi le a meggyet – rohant a külvárosba, ahol özvegy édesanyja lakott.

– Jancsikám! Anyuka! – csengetett be a rozsdás vaskapun.

Türelmetlenül várt, toporgott a tűző napfényben. A lakásban senki sem mozdult, az udvar is csöndes, leszámítva, Vakarcsvidám csaholását. A fán kerek, érett meggy piroslott, más szóval ide se dugta az orrát a gézengúz. De ha nem dugta, a 6-os villamosra sem szállhatott, ha viszont nem szállt fel... Megzavarodva, remény és kétség közt kullogott hazafelé.

– Szia, mami!

– Te... te itt vagy? – szökött a vér a szegény özvegy arcába. – Leszedtétek a meggyet?

– Vili.

– Nesze, ez a tied! – kevert le neki ekkor egy csattanós pofont. – Ezt azért kaptad, amiért hazudtál. Ezt, amiért halálra ijesztettél – duplázott keményen az első fülesre, aztán arcon puszilta. – Ezt pedig, amiért mégis csak megkönyörült rajtunk a jóisten.

Lefekvéskor így imádkozott: Istenem, bocsáss meg, de most az egyszer hálát adok Neked, amiért megint lóvá tett a kisfiam.

SISKA PÉTER

Decemberi episztola

Ártatlan, gyermeteg dallam,
hülyén festett Kisjézus
a jászolban:
minden vagyonom
egy fel nem adott,
zenélő képeslap
a Pokol
második köréből.

ILIES RENÁTA

Angyal

Legyen ez a furcsa állapot
torony, miről leugorhatok.
Lekötözött angyal így leszek,
nehezedre innen eshetek.

Nevethetnék is, ha volna min,
előttem a tűnő dolgaim.
Ülök, mint a vénék a padon,
azt, hogy élek, holtig tagadom.

Válnak-e majd a hétköznapiak
közössé, mit meghálálhatok?
Jól tudják az utcák, a terek:
magamnak már megígértelek.

Nyomot hagy bennem a csend, a szó,
éles ésszel összevágható.
Legyen enyém bár csak ennyi jog:
szerelem, mit megbosszulhatok.

*ifj. CSERVENÁK MIHÁLY GYÖRGY***Így karácsony elé**

Ha szabadna Veronikának még egy
Verset írnom...
Én olyan semmisnek érzem a lezárást,
A katarzis elmaradt,
A prologus foszlányaiban hever...
A fantom maszktalan, a tojás hímtelen.
A bárányfelhő fattyút nevel,
A "nemes pedig nemtelelen."
Önmagában, tényszerű a vélemény,
Hogy a szépség ön lehetett,
A szörnyeteg, meg én;
Taknyos zsebkendő!
Egy évszakot fűjtünk belé,
Tudja, az a kissé hanyag, megkésett,
Mégis hűvös, kellemes ősz.
Fehér papírfoszlány, egy sárga
Levelektől roskadozó postaládán.
Az én leveleim...
Nem az ön postaládája.
Nem a saját címét adta meg.
Legalább a feje nem fáj utána.

Most tél van;

Ön pedig Veronika... megáll az útszélen
Valahol
Valahol a pesti forgatag sodra közepében.
A Parlamentre néz a Dunán át,
Előveszi zsebéből a már sokszor használt
Tépőzárás papírzsebkendőt.
Nagylevegő, kifúj,
és egy mozdulattal eldobja a talp alá valót.
És gondolatok nélkül rám lép,
És fut, hogy elérje még a metró.

2018.12.16

KERÉKES TAMÁS

Az Angol Királynő parkja

Ha a Viktoria pályaudvaron laksz Londonban, háromszor kell reggelizned egy nap, hogy jóllakj, de ez nem is olyan nehéz egy kelet-európai csavargónak, mint hinné az ember, még akkor sem, ha teljesen üres a zsebe.

Életmódod így nem fog lényegesen eltérni a City bankáraitól, akik szintén szendvicset ebédelnek a pénznegyedben. Legfeljebb hotelban alszol, a Heampsted parkban, a szabad ég alatt. Az Angol Királynő parkját hívják így.

Hamisított vonatjeggyel érkeztem, ami most 12 csomag cigaretta ára, s a jegy a Budapest-London távra szóló izsgultunk, hogy érvényes-e London-Dover közt közlekedő kompra, melyről tudtuk, hogy nem vonat, mert vízen jár. Érvényes volt.

Tél vége volt, elvileg két hónapig maradhattunk Angliában, ha a bevándorlási hivatal elhiszi, hogy van pénzünk és van hol laknunk. A bevándorlási hivatalban azt mondtam, hogy egy szociolingvisztikai konferenciára érkeztem és egy olyan utcacímet diktáltam be, amit az internetről puskáztam le. Megérkezésnél felmutattam nekik bankkártyám, gondoltam, hogy a rajta levő összeget nem ellenőrizhetik, mert az banktitok, különben kiderülhetett volna, hogy egy fillér sincs rajta. Erősen bíztam azonban a Kölnben és Párizsban bevált módszeremben. A könyvesboltokban ki kell választani egy méregdrága albumot, kiszedni belőle a biztonsági kódot, kisértálni vele, eladni antikváriumban. Londonban az akkor megjelenő 2000. év legújabb Nemzetközi Szivarkatalógusa volt a favoritom. Az akkor húsz fontba kerülő könyvet hatszor loptam el és adtam el. Az emberek annyira nem figyelnek a másokra, ha vásárolnak, hogy a British Múzeum butikjában is loptam könyveket, tollakat, albumokat, mindezt a pulóverem alá rejtve, kétszáz másik vásárló jelenlétében, csak a mágneses kódtól kell megszabadulni még a boltban. A többi ember soha nem figyel. A vásárlás kissé megőrjíti az embert. Tényleg fogyasztói társadalomban élnek.

A vagyonom az a négy kiló háztartási keksz volt, amit a hátizsákomban hoztam magammal egy hónapra. Igaz, némi nescafé, és dohányport is vittem magammal. Csavartuk a cigarettát, hisz boltban megvenni úgysem lett volna pénzünk. Ám, ha a dimbes-dombos Londont egy harminckilós hátizsákkal a hátadon járod végig, naponta negyven kilométer gyalogolva, elhiheted, hogy nem sok kedved lesz napközben rágyújtani.

Jelentős faktor volt a négy kiló háztartási keksz, még maradt is belőle, mikor hazaérkeztünk. Szállásul egy londoni barátom házáat jelöltem meg, aki egy neves zeneszerző fiaként élt ott, s abban bíztam, ha nehézségeim támadnak, felhívom a Londonban élő Sárközy Mátyást, Molnár Ferenc unokáját, s majd ő kiségit. Nem került rá sor.

Magyarországot akkor érte el a Romániából élő ciánszennyezés, utazásunkat megkönnyítette a vasutassztrájk, mindenestre Bécsig stoppal mentünk, előbb érkeztünk, mintha az expresszrel utaztunk volna, még volt is kis időnk a Westbahnhof-on kiüríteni a telefonperselyekben bennhagyott aprót. Tehát Magyarországon a sztrájk miatt senkinek nem jutott eszébe ellenőrizni a vonatjegyünket, Bécsből nyugatabbra meg senkinek nem jutott eszébe kétségbe vonni vasúti jegyünk valódiságát. Ezzel e pénzzel szólunk oda telefonon Londonban élő ír barátainknak, egy Joyce nevű taxi sofőrnek, akinek egyébként is tartoztam egy kis szívességgel, hogy érkezünk. Nagyot sétáltunk Belgium diplomata negyedében, a parkokban, élvezve a lassan ébredező tavaszt, melynek első jeleiként megjelentek az első rügyeiket bontó mandulafák. Egy belgiumi pályaudvar mellett aludtunk az udvaron.

Barátom elbeszélgetett a rigókkal, ennek nagy hasznát vettük, Londonban a parkokban aludva a

koromsötétben, később onnan tudtuk, hogy hány óra van, hogy a barátom ismerte a madarak kelési szokásait, tudta a szajkó előbb csivitel, mint a málinkó. Minden órának külön színe volt éjszaka, a hajnal a kék különböző árnyalatait mutatta. Szmog mentes időben azonban hallottuk éjszakánként hálózásunkba burkolva a Big Ben hangját. Az Angol Királynő parkja egy dombon van, onnan beláttuk az éjszakai London fényeit. A levegő éjszakára letisztult, a hangokat tisztán hallottuk, még a Victoria pályaudvarét is. Egyébként, az, hogy Anglia sokat költött az elmúlt időszakban a környezet megtisztítására, az azonnal észrevehető, ott-jártunkkor már sikerült a Temzét megtisztítani, a horgászok a szemünk láttára fogták a halakat.

Simán bejutottunk Angliába, az angliai tétről sejtettük, hogy enyhébb, eleve úgy terveztük, hogy parkokban és pályaudvarokon, vagy mellettük alszunk. Kettőnkél nem volt egy forint sem, hazaérkezve azonban majdnem egy hónapig abból éltünk, amit -onnan - hoztunk. A parkokból és pályaudvarokról Londonban nem rúgják ki az embert. Ha véletlenül egy magántó mellett kötöttünk ki, akkor előfordult, hogy kihívták a rendőröket. Azok felkeltettek bennünket, mi kerestünk egy másik helyet és kész. Mindig volt, hol aludnunk. Az Angol Királynő Parkja volt köztük a legjobb. Egy elhagyott buszmegállóban két másik sorstárssal osztoztunk a helyen. A várótér fapadon, a szabadban. Az egyik egy öreg angol borissza csavargó volt. Berzenkedett a nem kívánt hálótársak miatt. Fa King volt a bizalmas neve, mert éjjel hazaérve sűrűn rugdalt bennünket, mert nem fért el kényelmesen, s mondogatta órákon át: „*****ing”.

Másik hálótársunk egy indiai volt. Ruhatarát köbméternyi szennyes zacskóban tartotta, reggel és este sokat pakolt, ám mindent otthagyt a szemünk láttára. Dolgozott valahol, késő délután érkezett, kissé sherry és curry illatfelhőbe burkolva.

Ha elszánod magad, hogy nem a Ritzben szállsz meg Londonban, hanem a szabad ég alatt, akkor kell egy hálózás.

A legjobb a „múmiafazon”, így csak az orrod látszik ki. Így a sapkád nem fog aláfélni, de ha magad mellé teszed, reggelre pénzt fogsz találni benne, aztán ébredés után mehetsz azonnal egy közeli pályaudvarra kávézni.

Alád egy strandokon használt műanyagféle kerül, polifom a neve, a legjobb az alumínium szálás, mert valóban visszaveri a tested súlya által alattad keletkezett hőt. Lehetetlen megfázni, ám a szél nagyon kellemetlen lehet. Aludtam egyszer olyan huzatban, hogy nem tudtam rágyújtani, ám, ha visszafeküdtem a zsákba, már nem fáztam.

Aki először alszik pályaudvaron, sötétben, járdán, nagyon fél.

Mikor este lefekszel, hálózásodba, a lábadohoz rakod irataidat, a nálad levő holmit, felhúzd a cipzárt.

Mint egy darab, védtelen fa fekszel ott, karjaid szorosan a tested mellett.

Ha itt most arra megy egy angol futball- hulgán, néhány pint sörrel a fejben és vesztett a csapata és rajtad, tölti ki haragját, fejed egy pillanat alatt mállik szét a kövön. Névtelenül, nyom nélkül halsz meg idegenben, a védekezés legkisebb esélye nélkül. Elfogadni ezt a legnehezebb.

Ha azonban oldalt fekszel, melletted 20 centire kopognak a léptek. Te csak csizmákat és bakancsokat látsz és a sapkádban lassan gyűlő aprót. A sapkát nem a kolduláshoz raktuk ki- koldulni legjobb a Soho-ban fényes délben-hanem azért, mert nem fért hálózásunk sityakja alá. Londonban a piros postaládák magassága fölött elhelyezett étel és ital gond nélkül elvehető az utcákon. Magyarországon, ha folyadékkal teli üveget találok, gondosan elkerülöm. Londonban minden utcán és háztömb körül találsz ehető ételt és italt a postaládákra helyezve.

Angliában gondos háziasszonyok gusztusos csomagolásban rakják ki a szendvicseket a szegények számára, a legnagyobb fogás egy olyan csomag volt, -érintetlen, bolti csomagolásban- melynek aznap járt le a szavatossága. Lazac volt, melyet addig soha nem ettem. Sajnos szarvasgombát nem találtunk.

Az eredeti tőkefelhalmozás négyszáz évvel ezelőtt megteremtette a hazai szegénységet a szigetországban, mindezt megrázó szavakkal írta le Marx, Engels és Hobsbwau professzor. A földjüktől megfosztott parasztok,

kik később, ha szökni próbáltak, homlokukra égették az „s” /servant/- szolga- jelet, alkották az első tömeget, aztán jött a feneketlen ír nyomor megtapasztalása, a második világháborúban Coventry bombázása, éhség, a lengyel, francia bevándorlók, később pakisztáni, indiai nyomorgók, aztán az ötvenes években a kelet-európai politikai és gazdasági terror elől menekülők, mely folyamatnak ma sincs vége.

London magán hordozza volt világbirodalmi jellegének jegyeit. Mindenütt hadvezérek, győzelmi emlékművek, szobrok. Ám a hétköznapi ember számára csak nélkülözést jelentett a mindennapos háború. London megszokta nyomort, de nem fordítja el az arcát.

A Victoria pályaudvar környékén több indiai színes ruhát, zsidó kaftánt, kurd fejfedőt látsz, mint angliai cilindert. Az erdélyi cigányok a Trafalgár téren árulnak olcsó/és vagy hamis/ aranyat. Olcsó az élet. Buszon töltheted napjaidat az emeleten, ismerős társakra találsz majd.

A British Múzeum ingyenes, és a ruhatár is. A képtárak is. Ha kicsúszunk az időből, a ruhatár dolgozói megvártak bennünket. A Saint Martin templomban meghúzhatod magad, ha esik az eső, néhány öreg hobó a pad alatt horkol. Itt áldatlan a vita, hogy megnyissák-e a szegények előtt a templomokat, vagy nem? Ha véletlenül magyar szót hallasz az utcán, összeismerkedtek, és többször találkoztok, előbb-utóbb meghívnak egy kávéra és reggelire. Kíváncsiak a reggeli hírekre és szeretik látni a hazaiakat. A City ebédlőiben, ahol a bankárok ebédelnek, fel se tételezik, hogy fizetés nélkül elsietsz. De nem is szólnak rád, ha észreveszik. Barátom az útra egy forintot, egy fontot sem hozott, de teli volt a pénztárcája, amikor eljöttünk. A Soho-ban a legadakozóbbak az emberek. Rengeteg az utcai zenész, láttunk néhány brancsot, dob nem volt, a „ritmusszekció” a lábára kötött coca-cola alumínium -dobozával verte a taktust. Lemezükért a magyar kiadók sorba álltak volna.

Ingyenes az őrségváltás, ha ezt akarod, de a mindennapos tüntetés se utolsó multság, de ennél még szórakoztatóbb a lovasbemutató a parkokban, a Hyde Park, és a skótok vidám felvonulása, dudákkal. A Hyde Park sajnos majd minden alkalommal üres volt. Ellenben több mezőgazdasági tüntetés is zajlott Tony Blair agrár-intézkedései miatt. Hosszú órákat tölthetsz antikváriumokban és könyvesboltokban. Az utcák teli vannak a híres emberek szobraival. Sok képtár és múzeum ingyenes. A Trafalgár tér nemzetközi jellegű, bárhonnan érkezel, hallani fogsz hazai szavakat. Rengeteg a galamb, de naponta takarítják a teret. Az utcákon bűvészek, élő szobrok, artisták szórakoztatják az embereket. Megismertünk egy idősebb urat, elegáns öreg volt, délelőtt felszállt a piros emeletes buszra, zakójában egy lapos üvegnyi whisky, és még délután is tartott a körutazás. Rengeteg Londonban a park. Vadkacsák úszkálnak a parkok tiszta vizű tavaiban, a gyermekek sárkányt eregetnek, de a lovakat is ott járatják. Délben rengeteg ember a fűvön hever és barna papírzacskóból szendvicset ebédel. Konyhájuk gyalázatos, de a szendvicseik kreativitásról árulkodnak. A kocsmák az európai szokáshoz képest jóval korábban zárnak, de sorban kell állni a bejáratnál. Az ír jellegű kocsmák a leglátogatottabbak. Fapadló, vágni lehet a füstöt, s néhány korsó után már egyáltalán nem tartózkodóak. Nagyon hidegtűrő népség. Télen rengeteg a rövid nadrágban kocogó férfi, és ma is megborzongok, ha arra gondolok, hogy mezítlábas körömcipőben, nyári ruhában, miniszoknyában, kabát nélkül ugranak ki a lányok a metróból, és állnak sorba a pub-ok előtt.

Ha a Viktoria pályaudvaron beállsz a büfébe-az ötven méteres asztal, melyre fej magasságba pakolják a kávé és szendvicset, lassan megtelik. Talált újságot lapozol, látod, hogy mely hely ürül. Két-háromdecis poharakban isszák kávéikat, melyeket nem lehet egy pillanat alatt felhörpíteni, mint az olasz, vagy magyar expresso-t. A maradék a tied.

A távozó helyére beállsz, megvárod, míg szomszédaid is távoznak, a két-három pohár tejes kávétól átmelegszel és átgondolod, hogy mit mondasz a Downing Streeten Teresa May-nek..

JANESKÓ GYÖRGYI

Azon a reggelen

térdig ért a latyak, és a járat
már húsz perce késett. Fáradt
bogár létem csak gyenge száraz ágat,
fákéreg odút remélve álmodott.
Végül elindultam, gyalog serényen,
mert tudtam másképp el nem érem.
a csatlakozást, de palléros hős énem
hamar megbukott szégyenében.
Kínosan cuppogtam a bőszi hóesésben
mikor kísértetnek mellém szegődve
a vénségében is takaros kabrió-Opellel,
meghódítottál engem és a nagy telet.
A csintalanul kavargó hópihék
porszemként beszálltak a réseken,
hajunkba fagyott leheletünket
nevettünk hullá hó-részegen,
azon a reggelen.

PÁLYÁZAT

A rétsági Spangár András Irodalmi Kör pályázatot hirdet vers és prózaírók részére.

A pályázaton korhatár és a témakör megkötése nélkül, minden alkotó részt vehet.
Kizárólag máshol meg nem jelent írásművekkel lehet pályázni!

Az írásokat digitálisan (CD, DVD) is kérjük mellékelni. A pályázatok terjedelme nem haladhatja meg az öt gépelt oldalt. (*Word, Times New Roman, 12 pont, 1,5 sortáv*) A jeligés pályázatok mellé, zárt borítékban kérjük mellékelni annak feloldását.

A pályázatból kizárásra kerülnek a későn beérkező és a digitálisan nem beküldött, valamint a nem a kiírásban megjelent feltételeknek megfelelő pályaművek.

Egy jeligéhez maximum három írásmű tartozhat.

**Az írásművek feladási határideje:
2019. JANUÁR 31.**

*Cím: Spangár András Irodalmi Kör
Városi Művelődési Központ és Könyvtár
2651 Rétság, Rákóczi út 26., Pf.: 24.*

A legjobbnak ítélt alkotás elnyeri a díszes kivitelű Spangár András emléklakettet. A szakmai zsűri által arra érdemesnek ítélt írásokat megjelentetjük a Kör 2019. évi antológiájában és a Kör honlapján is.

**Elérhetőségünk:
06-35/550-163**

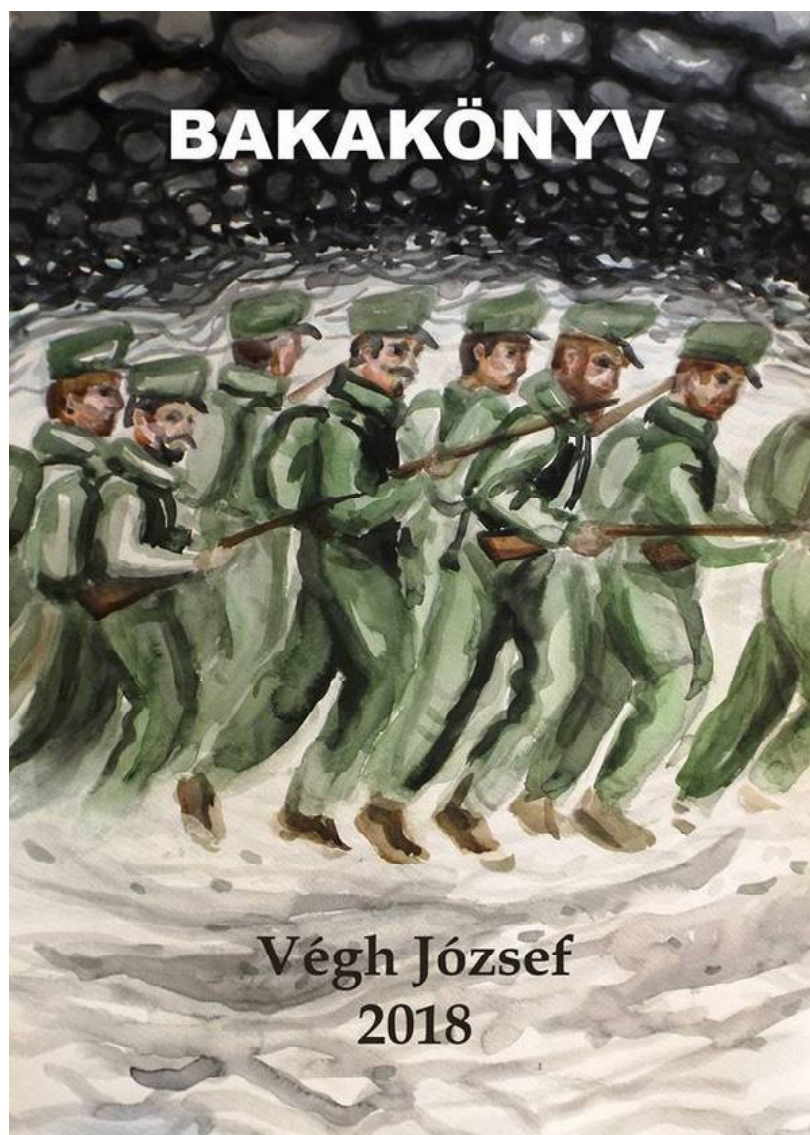
konyvtar@retsag.hu, konyvtar.retsag@gmail.com

KÖNYVAJÁNLÓ

Megjelent Végh József mkl. legújabb könyve, a Bakakönyv!

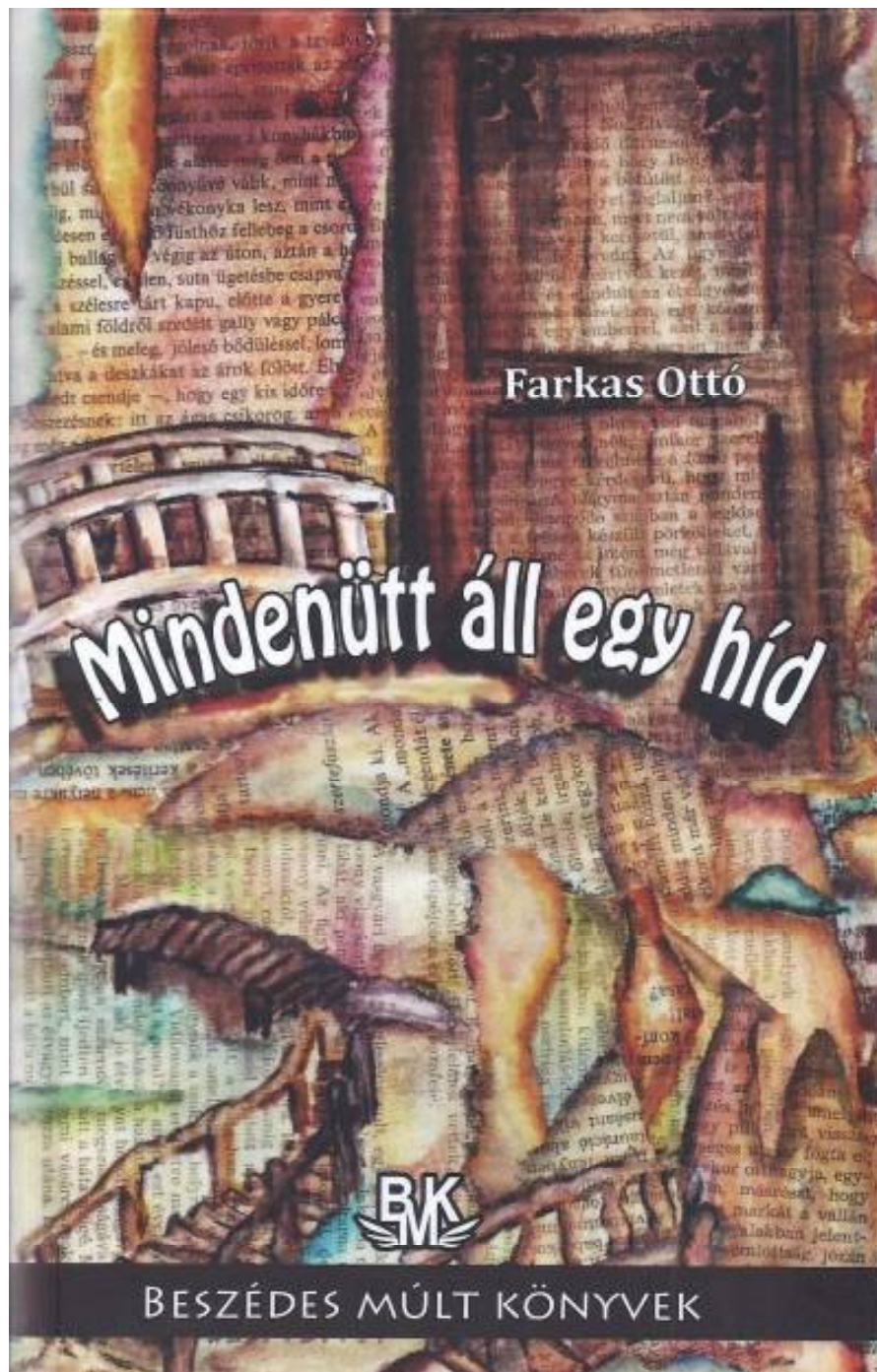
A Néprajzi Lexikon írja, hogy a katonakönyv „a népi kéziratok könyvek egyik típusa, katonai szolgálat idején füzetben megörökített vegyes jellegű feljegyzéseket tartalmaz. Régi hagyományt követ e félig emlék-, félig verseskönyv, mely az ún. Ferenc József-i időkben terjedt el legjobban.” Ez a könyv öt ilyen katonakönyvet tartalmaz. Az elsőt az 1878-ban kezdődő boszniai háborúban vetette papírra a nógrádi származású Povazsán Mihály. A diósjenői Hornos Gergely tolla nyomán az első világháború általa megélt eseményeivel ismerkedhet meg a kedves olvasó. A harmadik rész a második világháborúhoz kötődik. A diósjenői Csabuda József és Vincze Sándor, valamint a nógrádi Macskás János katonakori feljegyzéseit, verseit, nótáit tartalmazza. Ők azok a falusi írástudó emberek, akik közül a legjobb vőfélyek, halotti búcsúztatók kerültek ki, s akik a katonaelet idején – ha kellett – mások helyett is megírták a levelet a távoli szülőfaluba, vagy akár rég látott kedvesnek.

A kötet olvasása során megismerkedhetünk az érintett korok katonáinak életével, örömeivel, bánataival, háborús megpróbáltatásaik borzalmaival, a békeidő katonai feladataival. Az összezárt férfiak szórakoztatására olykor pajzán versek is születtek, de többnyire a szerelemről, az otthon utáni vágyakozásról szólnak ezek az írások. Kapható a szerzőnél.

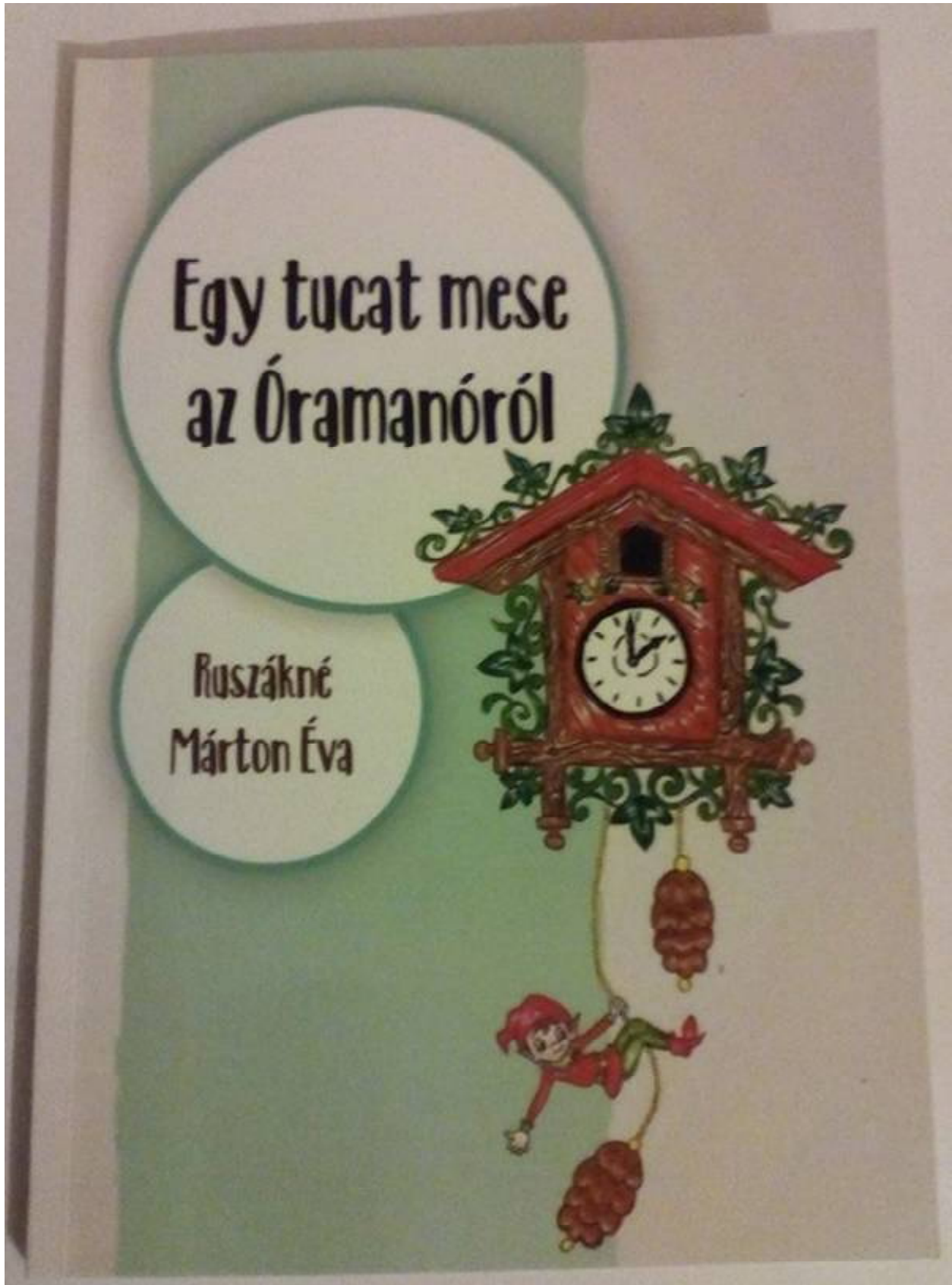

Megjelent **Farkas Ottó** : **Mindenütt áll egy híd** című könyve. A kötet **Ladóczki Vilmos** felvidéki, Egyházásbáston élő néprajzi-gyűjtő fiatal éveit mutatja be.

Az "Élet írta történetek" sorozat legújabb könyvét tartja kezében a Kedves Olvasó. A mély érzelmekkel átszőtt, igaz történetben egy felnőtt férfi mesél gyermekkoráról és fiatal éveiről. A sors nem mindennapi akadályokat gördített eléje; édesapját nem ismerte, édesanyja háromévesen lemondott róla, gyermekotthonban nevelkedett, ahol azonban nagy szerencséjére rendkívül segítőkész pedagógusokkal találkozott. Sokszor került bajba, ám minden nehéz helyzetből talált kiutat, "akadályokon átívelő hidat". Nagy csibész volt, szerelmei sem mindig a korosztályából kerültek ki, igaz, sokszor nem is ott kereste őket. Mindezekről őszintén vall a könyvben és azt sem titkolja, ha visszamehetne az időben, nagyjából hasonlóképpen élné az életét, csupán néhány fejezeten változtatna. Keressék a könyvesboltokban, és a szerzőnél.

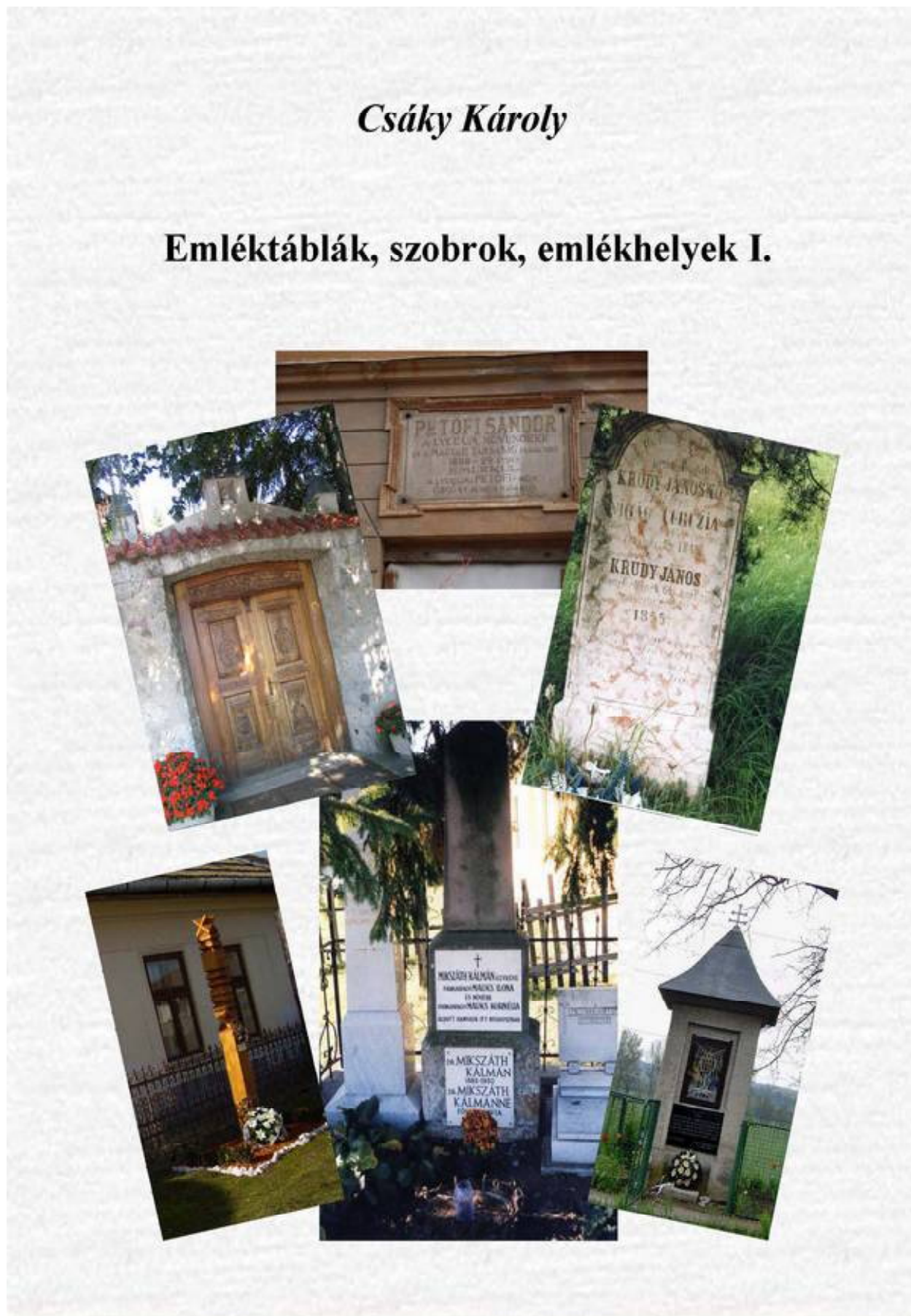
Megjelent Ruzsákné Márton Éva mesekönyve. Érdeklődni, vásárolni a szerkesztőségünk email címén, illetve a szerzőnél lehet. A Szerk.

Megjelent Csáky Károly legújabb kötete!

Csáky Károly

Emléktáblák, szobrok, emlékhelyek I.

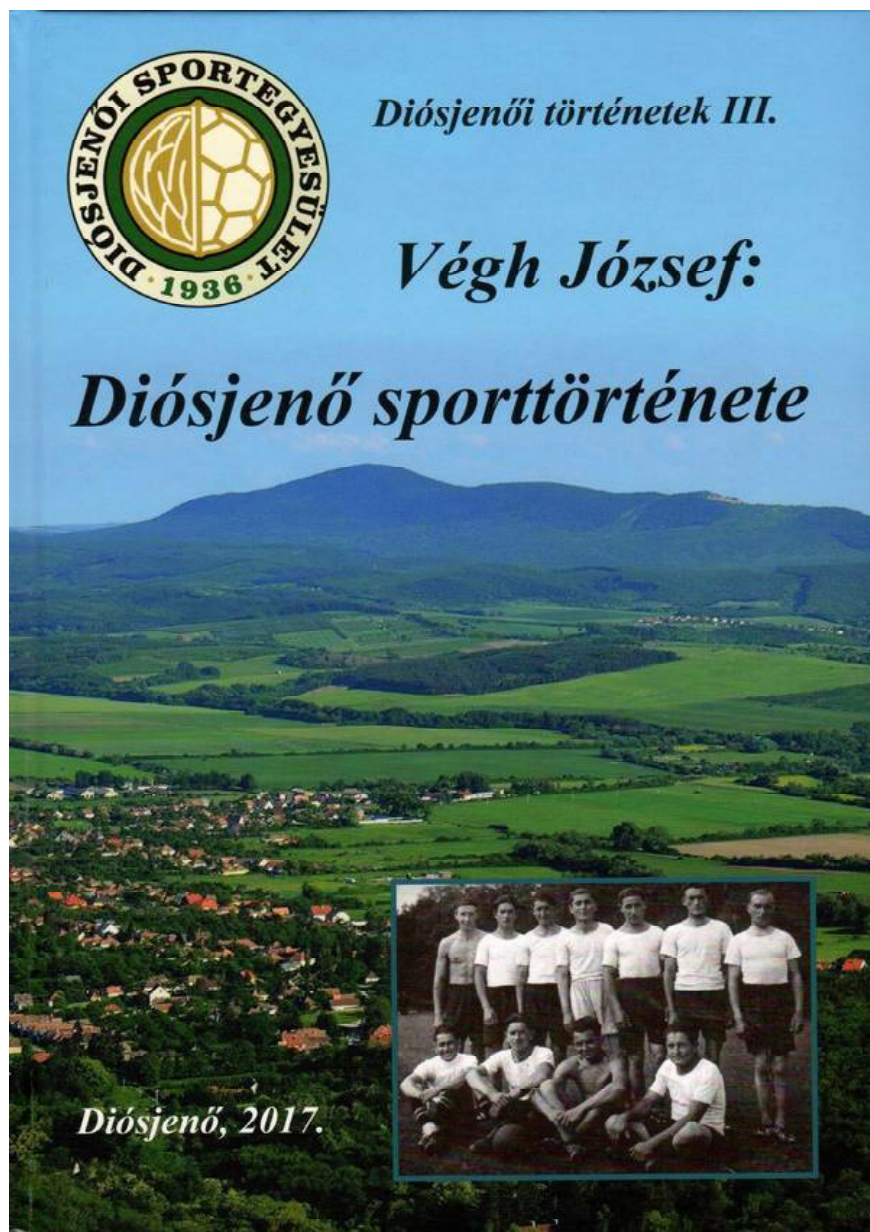
Végh József: Diósjenő sporttörténete

Mintegy száz évet ölel fel ez a kötet. Nem is gondolná az ember, hogy szinte alig van olyan sportág, amely ne érintené a települést, az itt élőket, itt dolgozókat. Vannak köztük olyan kiválóságok, akik eljutottak a csúcra és megszerezték az olimpiai, világbajnoki trófeák valamelyikét, vagy kiérdemelték az országos elsőségért járó érmeiket. A többség azonban természetesen megmaradt az amatőr szinten. Itt is születtek ragyogó érmek, kimagasló eredmények, elismerésre méltó egyéni - és csapatteljesítmények.

Sokan vannak, voltak, akik nem törekedtek a versenyszerű megmérettetésre, megelégedtek azzal, hogy a sport, a mozgás örömet okoz számukra, s hozzájárul jobb közérzetük, egészségük megőrzéséhez.

A sportos életmódról szólva Józsa Csaba testnevelő tanár így fogalmazott: „A sport nagyon jó iskola ahhoz, hogy az ember megtalálja a helyét, a boldogulását, mert sok mindenre megtanít és hozzászoktat. Megkönnyíti az eligazodást és a helykeresést. Számomra ez a siker, s ezek az igazi értékek.”

Az 560 oldalas, vaskos kötet a Diósjenői Történetek sorozat harmadik tagja. Kiadója a Diósjenői Sportegyesület.

Megvásárolható a szerzőnél, illetve szerkesztőségünkön keresztül!

2

Czinka Panna nótája.
(1735.)

Átirta: Bloch József

Lassan. (Adagio.)

Violino I.

Violino II.

Viola.

Violoncello.

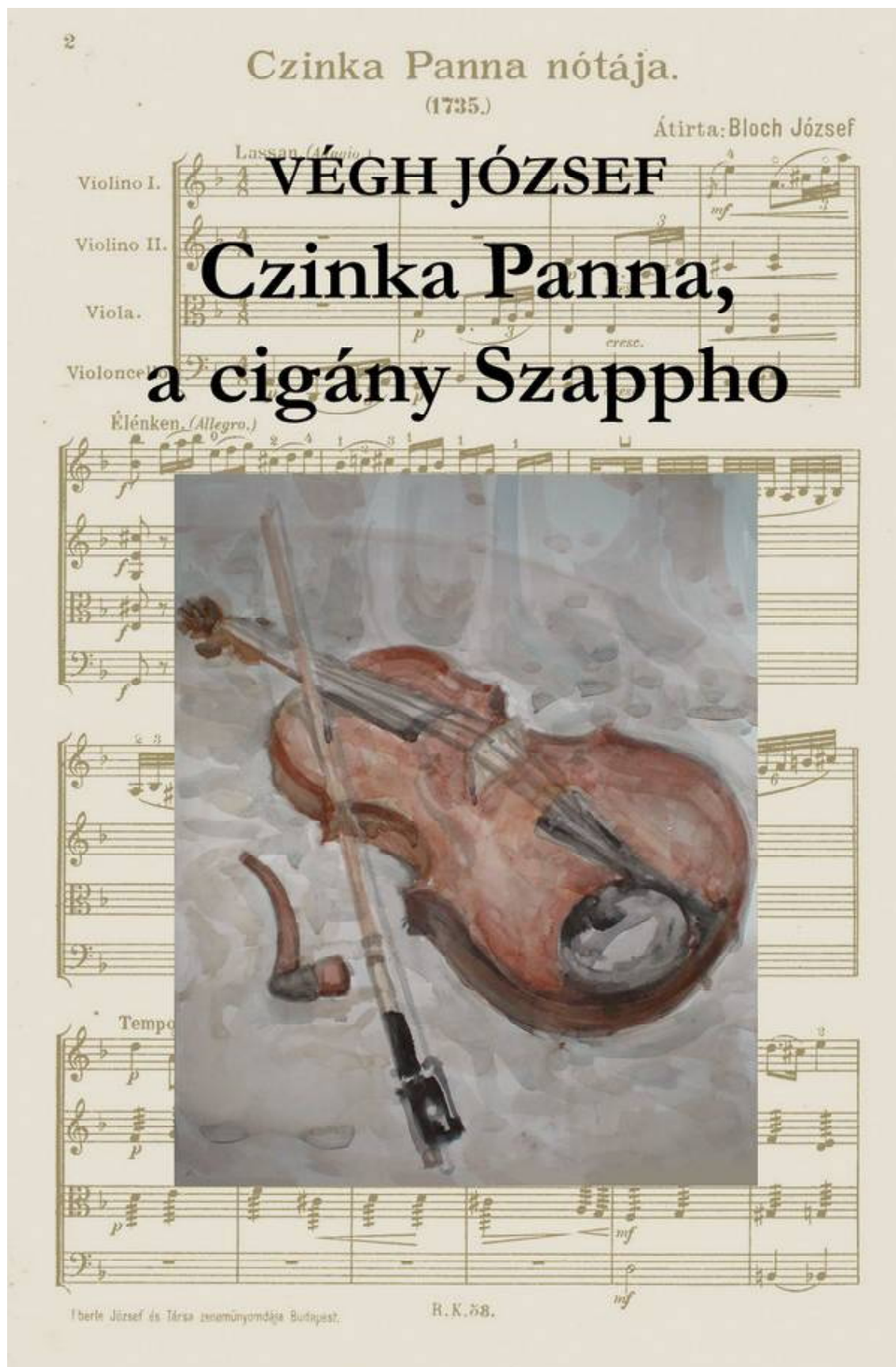
VÉGH JÓZSEF
Czinka Panna,
a cigány Szappho

Élénken. (Allegro.)

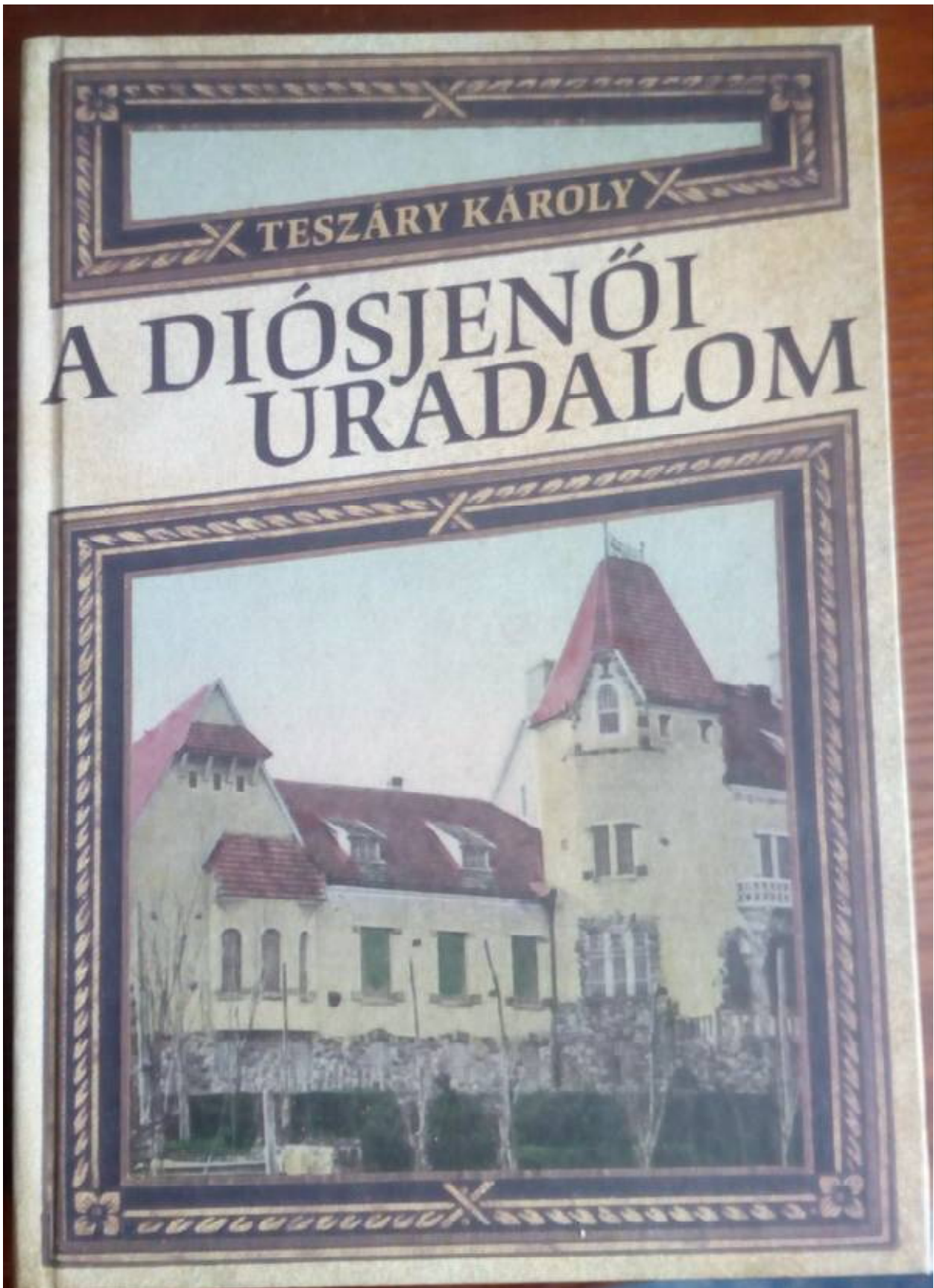
Tempo

I. Berté József és Társa zeneműnyomdája Budapest.

R. K. 58.

The image shows a page from a musical score. At the top, it is titled 'Czinka Panna nótája. (1735.)' and 'Átirta: Bloch József'. The score is for Violino I, Violino II, Viola, and Violoncello. The tempo is marked 'Lassan. (Adagio.)' and 'Élénken. (Allegro.)'. A large, stylized text overlay reads 'VÉGH JÓZSEF Czinka Panna, a cigány Szappho'. A photograph of a violin and bow is overlaid on the score. At the bottom, it says 'I. Berté József és Társa zeneműnyomdája Budapest.' and 'R. K. 58.'

Megjelent a Diósjenői uradalom című kötet, keressék a szerzőnél!

KARAFFA GYULA

A fa...

a hang az egy dolog
meg a húrok
a feszítők
a lélek
a lakk a műanyag
de a fa
hogy száz évig élt
s közben már ott szunnyadt
(ordas közhely)
a hang lehetősége
a zene az ereiben

a fa az egy dolog
meg a darabolás
a csiszolás
simogatás
méretre vágás
a sablon a ragasztás
az összerakás
de kellett hozzá
(még ordasabb közhely)
egy ember
akinek mindezt véghez
kellett vinnie

bármit is csinálunk
bármit is teszünk
az emberhez
az emberig jutunk
minden dolgok eredője
(legordasabb közhely)
minden
még a teremtés is
csak
az ember miatt van

már csak
egy dolog maradt hátra
kedves olvasóim
hogy feltegyem a kérdést:
az ember miért van?

K(i)út...

amikor a házunkat huszonnyolc évvel
ezelőtt megvettük
a kutunkban 13 méternyi
vízoszlopot mértem

a kút átmérője másfél méter
hatalmas hatvan-nyolcvan kilós
kövekkel van kirakva
teljesen az aljáig
ami legalább húsz méter mélyen van

manapság már évek óta
a vízoszlop annyira lesüllyedt
hogy a kútban lévő vízszivattyú
gyakran teljesen szárazra kerül

először akkor vettük észre ezt
amikor csatornáztak a faluban

aztán a földrengés után
is fogyott a víz a kútból

sokan szennyvíztárolónak használják
saját kútjaikat
vannak akik szeméttel dobálták tele

azóta nem iszunk a kutunkból
(néha még nosztalgiából
bele-bele kóstolok)
kocsit se tudok vizével mosni
mert annyira „kemény” lett
hogy nem lehet száradás után
a foltokat letörölni az autóról

haszontalan lett tehát az
ami egykor az egyik legnagyobb kincset
jelentette

így múlik el a Föld dicsősége...

E havi számunk szerzői:

Börzsönyi Erika (Pásztó) Budapest író, költő
Csáky Károly mkl. (Kelenye, 1950) Ipolyság,
helytörténész, költő, tanár, néprajzkutató

Ifj. Cservenák Mihály György (Szügy) Szügy,
költő, slammer

Debreczeny György (Budapest, 1958)
Budapest, könyvtáros, költő

Dobrosi Andrea(Budapest, 1970) Budapest,
költő, szerkesztő

Egry Artúr (Budapest, 1953) Budapest,
mérnök, tanár, költő

Elbert Anita () Veszprém, tanár, író, költő

Horváth Ödön (Budapest, 1938) Kismaros,
hitoktató, költő

Hörömpő Gergely (Kisvác, 1945 - Kisvác,
2007) református lelkész, költő

Ilies Renáta (Marosvásárhely) Budapest, költő

Janecska Györgyi (Vác, 1965) Kétybodony,
író, költő

Ketykó István (Szügy, 1946) Verőce,
nyugdíjas köztisztviselő, költő

Kerekes Tamás (Budapest, 1957) Kisecset, író

Kiss Anna Mária (Balassagyarmat, 1964)
Gárdony, költő

Kovács T. István (Füzesgyarmat, 1935) Vác,
újságíró, író

Kő-Szabó Imre (Orosháza, 1936) Vác, író

Kuruc Tüth Tamás (Debrecen, 1960)
Salgótarján, író, költő, gondolkodó

Makkai László (Budapest, 1953) Kosd,
zenész, költő

Petrozsényi Nagy Pál (Kolozsvár, 1942)
Kecskemét, tanár, író

Polgár Vera () Budapest, író, főiskolai docens

Pribojszky Mátyás (Okány, 1931- Tata, 2014)
citera-tanár, zenész, író

Siska Péter (Nyíregyháza, 1984) Nyíregyháza,
költő,

B. Tóth Klára (Budapest, 1955) Budapest,
költő, restaurátor

H. Turi Klára (Győr, 1939) Tata, író, költő

Székács László (Budapest, 1946) Budapest,
nyugdíjas mérnök, költő

Végh Tamás (Gödöllő, 1960) Isaszeg, költő,
nyomdász

Impresszum:

Alapító-szerkesztő:
Karaffa Gyula

Helytörténet:
Végh József mkl.

Képzőművészet:
Konczili Éva

Szerkesztőség címe:
2645. Nagyoroszi, Petőfi út 19

Telefon:
+3630-383-5385

Email cím:

karaffagy@ gmail.com
krasznaigyula9@ gmail.com

Weblapok:

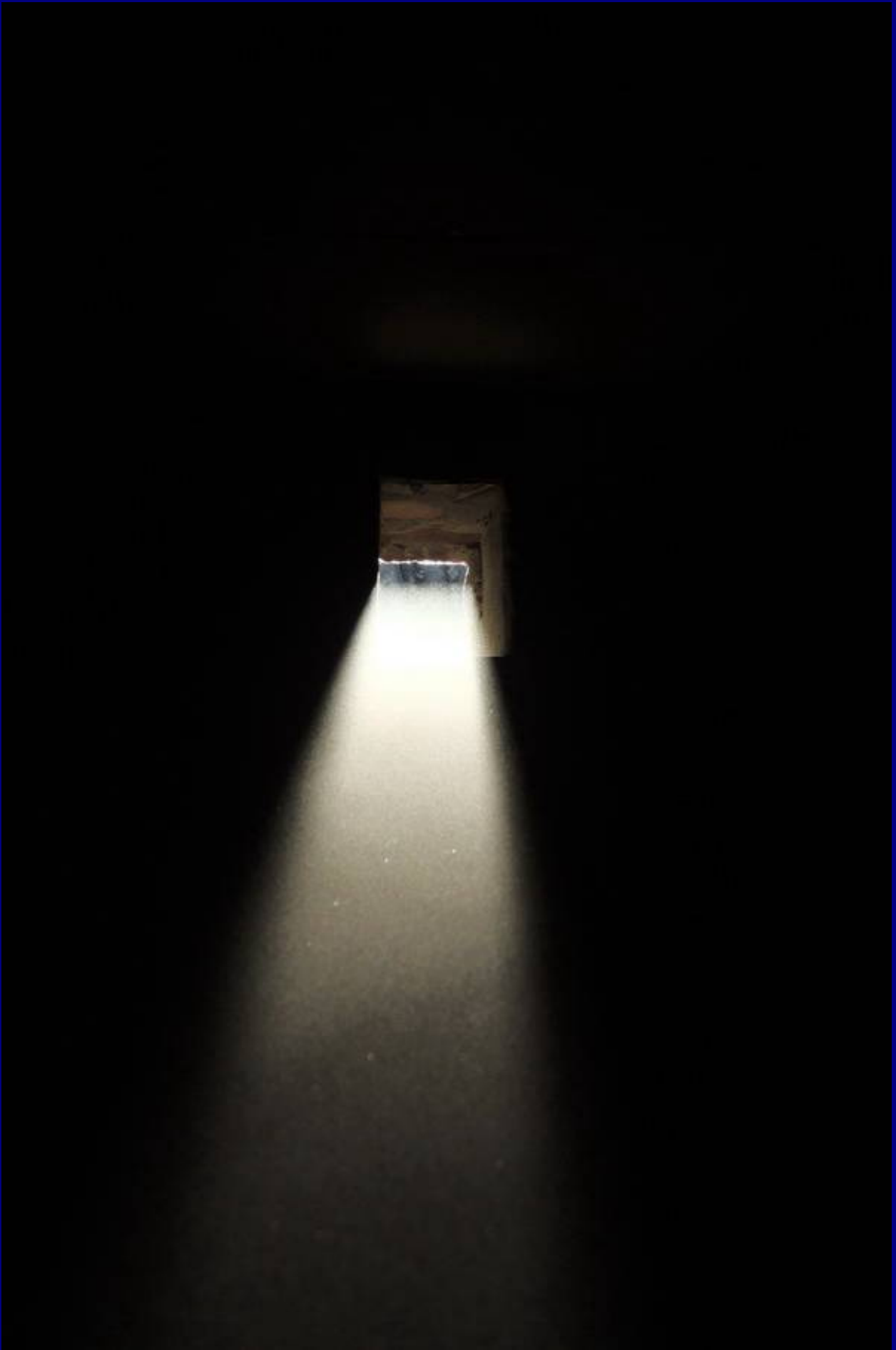
www.karaffamese.freewb.hu
www.karaffagy.freewb.hu
www.karaffaboros.freewb.hu
www.retsag.net

**Terjesztés: kizárólag ingyenesen
letölthető PDF formátumban.**

NMHH CE/7456-5/2018.

**Internetes lapunkra is vonatkoznak a
szerzői jog védelmének szabályai,
ezért a Börzsönyi Helikonban
megjelent bármilyen anyag más
felületen, lapban való
felhasználásához az érintett Szerző
előzetes engedélye szükséges!**

**A Börzsönyi Helikon 2012. március
27.-től tagja az Ipoly Eurorégió
Határon ÁtnyúlóEgyüttműködés
Egyesületének.**

Hajósi János fotója